

Stavebné úpravy odstavných staní Solivar a Šváby, Parkovisko vnútroblok ul. Lomnická–Švábska 39

Oznámenie o zmene navrhovanej činnosti

podľa zákona č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné
prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov
v znení neskorších predpisov

Objednávateľ: Mesto Prešov, mestský úrad, Hlavná 73, 080 06 Prešov

Projektant: ALIVE ENG. s.r.o., Pustá dolina 14, 080 01 Prešov

Spracovateľ: Ing. Peter Chomjak, Ďumbierska 4, 080 01 Prešov

Prešov, júl 2018

Obsah:

Zoznam v texte najčastejšie používaných skratiek	3
I. Údaje o navrhovateľovi	4
1. Názov (meno).	
2. Identifikačné číslo.	
3. Sídlo.	
4. Meno, priezvisko, adresa, telefónne číslo a iné kontaktné údaje oprávneného zástupcu navrhovateľa.	
5. Meno, priezvisko, adresa, telefónne číslo a iné kontaktné údaje kontaktnej osoby, od ktorej možno dostať relevantné informácie o navrhovanej činnosti a miesto na konzultácie.	
II. Názov zmeny navrhovanej činnosti	4
III. Údaje o zmene navrhovanej činnosti	5
1. Umiestnenie navrhovanej činnosti (kraj, okres, obec, katastrálne územie, parcelné číslo).	
2. Opis technického a technologického riešenia vrátane požiadaviek na vstupy (záber pôdy, spotreba vody, ostatné surovinné a energetické zdroje, dopravná a iná infraštruktúra, nároky na pracovné sily, iné nároky) a údajov o výstupoch (napríklad zdroje znečistenia ovzdušia, odpadové vody, iné odpady, zdroje hluku, vibrácií, žiarenia, tepla a zápachu, iné očakávané vplyvy, napríklad vyvolané investície).	
3. Prepojenie s ostatnými plánovanými a realizovanými činnosťami v dotknutom území a možné riziká havárií vzhľadom na použité látky a technológie.	
4. Druh požadovaného povolenia navrhovanej činnosti podľa osobitných predpisov.	
5. Vyjadrenie o predpokladaných vplyvoch zmeny navrhovanej činnosti presahujúcich štátne hranice.	
6. Základné informácie o súčasnom stave životného prostredia dotknutého územia vrátane zdravia ľudí.	
IV. Vplyvy na životné prostredie a zdravie obyvateľstva vrátane kumulatívnych a synergických	47
V. Všeobecne zrozumiteľné záverečné zhrnutie	59
VI. Prílohy	61
1. Informácia, či navrhovaná činnosť bola posudzovaná podľa zákona; v prípade, ak áno, uvedie sa číslo a dátum záverečného stanoviska, príp. jeho kópia	
2. Mapy širších vzťahov s označením umiestnenia zmeny navrhovanej činnosti v danej obci a vo vzťahu k okolitej zástavbe	
3. Výpis z katastra nehnuteľností	
4. Dokumentácia k zmene navrhovanej činnosti	
VII. Dátum spracovania	64
VIII. Meno, priezvisko, adresa a podpis spracovateľa oznámenia	64
IX. Podpis oprávneného zástupcu navrhovateľa	64

Zoznam v texte najčastejšie používaných skratiek:

CHA	Chránený areál
CHÚ	Chránené územie
CHVÚ	Chránené vtáčie územie
CP	Cestné prepojenie
DPMP	Dopravný podnik mesta Prešov
HIA	Health Impact Assessment - posúdenie vplyvu na verejné zdravie
KPÚ	Krajský pamiatkový úrad
KÚ	Koniec úseku
LPF	Lesný pôdny fond
MPR	Mestská pamiatková rezervácia
MP SR	Ministerstvo pôdohospodárstva Slovenskej republiky
MŽP SR	Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky
NKP	Národná kultúrna pamiatka
NPP	Národná prírodná pamiatka
NPR	Národná prírodná rezervácia
OBÚ	Obvodný banský úrad
OÚ-OSŽP	Okresný úrad – odbor starostlivosti o životné prostredie
OP	Ochranné pásmo
PHO	Pásmo hygienickej ochrany
POH	Program odpadového hospodárstva
PP	Prírodná pamiatka
PR	Prírodná rezervácia
PSK	Prešovský samosprávny kraj
RÚVZ	Regionálny úrad verejného zdravotníctva
SAV	Slovenská akadémia vied
SAŽP	Slovenská agentúra životného prostredia
SHMÚ	Slovenský hydrometeorologický ústav
SRZ	Slovenský rybársky zväz
ŠGÚDŠ	Štátny geologický ústav Dionýza Štúra
ŠOP SR	Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky
ŠÚ SR	Štatistický úrad Slovenskej republiky
ÚGKaK SR	Úrad geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky
ÚPN	Územný plán
ÚPN VÚC	Územný plán veľkého územného celku
ÚSES	Územný systém ekologickej stability
ÚZPF/SR	Ústredný zoznam pamiatkového fondu Slovenskej republiky
VÚPOP	Výskumný ústav pôdoznalectva a ochrany pôdy
ZÚ	Začiatok úseku
Z. z.	Zbierka zákonov
ŽP	Životné prostredie

Oznámenie o zmene navrhovanej činnosti

podľa zákona č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

I. Údaje o navrhovateľovi

1. Názov (meno).

Mesto Prešov, mestský úrad

2. Identifikačné číslo

00327646

3. Sídlo.

Hlavná 73, 080 06 Prešov

4. Meno, priezvisko, adresa, telefónne číslo a iné kontaktné údaje oprávneného zástupcu navrhovateľa.

Ing. Andrea Turčanová, primátorka mesta, Hlavná 73, 080 06 Prešov

Telefónne spojenie: 051/3100 101

Fax: 051/77 348 09

e-mail: primatorka@presov.sk

5. Meno, priezvisko, adresa, telefónne číslo a iné kontaktné údaje kontaktnej osoby, od ktorej možno dostať relevantné informácie o navrhovanej činnosti a miesto na konzultácie.

MsÚ Prešov, odbor strategického rozvoja, oddelenie investičnej činnosti

Ing. Peter Dobiaš, vedúci oddelenia investičnej činnosti

č. tel.: 051/3100205

e-mail: peter.dobiaš@presov.sk

Za zodpovedného projektanta:

ALIVE ENG. s.r.o., Pustá dolina 14, 080 01 Prešov

Ing. Slavomír Sopúch, konateľ spoločnosti

Telefónne spojenie: 0911 665 338

e-mail: sopuch@woonerf.sk

II. Názov zmeny navrhovanej činnosti

Stavebné úpravy odstavných staní Solivar a Šváby, Parkovisko vnútroblok ul. Lomnická–Švábska 39.

III. Údaje o zmene navrhovanej činnosti

1. Umiestnenie navrhovanej činnosti (kraj, okres, obec, katastrálne územie, parcelné číslo).

Kraj: Prešovský kraj
Okres: Prešov
Obec: mesto Prešov
Katastrálne územie: Solivar
Parcela č.: 2600/11

2. Opis technického a technologického riešenia vrátane požiadaviek na vstupy (záber pôdy, spotreba vody, ostatné surovinové a energetické zdroje, dopravná a iná infraštruktúra, nároky na pracovné sily, iné nároky) a údajov o výstupoch (napríklad zdroje znečistenia ovzdušia, odpadové vody, iné odpady, zdroje hluku, vibrácií, žiarenia, tepla a zápachu, iné očakávané vplyvy, napríklad vyvolané investície).

Účel a cieľ rekonštrukcie

Účelom úprav spevnených plôch a výstavby nových plôch je nevyhovujúci prevádzkový stav, keď v danej lokalite bytovej zástavby nie je k dispozícii dostatočný počet vhodných plôch na odstavenie vozidiel. Vozidlá sú odstavované na okrajoch jestvujúcich ciest, plôch a zeleni. Situácia považujeme z hľadiska bezpečnosti premávky, vplyvu na životné prostredie a užívateľského komfortu za nevyhovujúcu.

Z tohto dôvodu pristúpilo Mesto Prešov k riešeniu daného stavu obnovou a rozšírením jestvujúcich plôch za účelom organizácie a usporiadania verejného priestoru výstavbou parkovacích kapacít na úrovni terénu s využitím nevyužívaných jestvujúcich spevnených plôch (asfaltových ihrísk) a so záberom jestvujúcej zelene v súbehu jestvujúcich komunikácií.

Umiestnenie stavby

Dotknutá stavba sa nachádza v meste Prešov, na sídlisku Šváby, vo vnútrobloku ul. Lomnická-Švábska 39. Záujmové územie, v ktorom sa nachádza predmetná stavba, sa nachádza v k.ú. Solivar, tvoriaceho miestnu časť mesta Prešov. Je ohraničené bytovou zástavbou, občianskou vybavenosťou, mestskou zeleňou a chodníkmi. Pozemky na ktorých je stavba situovaná sú vo vlastníctve mesta Prešov. Územie má mierne zvlnený charakter. Na časti plochy pre navrhované parkovisko sa nachádzajú podzemné inžinierske siete.

Stavebno - technické riešenie

Stavebný objekt rieši novonavrhané spevnené plochy pre účely parkovania osobných vozidiel s kapacitou 36 parkovacích miest. Vyhradené parkovacie miesta pre imobilných nie je požadované riešiť, nakoľko v danej lokalite sú situované na prístupnejších miestach a v potrebnom množstve.

Realizáciou parkovísk dôjde k zvýšeniu kapacity parkovacích miest v danej lokalite. Súčasťou výstavby parkovacích miest budú aj vegetačné úpravy.

Výškové vedenie plne rešpektuje výškové a sklonové pomery územia. Niveleta spevnených plôch je navrhnutá tak, aby nedošlo k zníženiu krytia inžinierskych sietí v zmysle platných STN. Ak nie je jestvujúce vedenie podzemnej inžinierskej siete umiestnené v dostatočnej hĺbke bude umiestnené do chráničky. Predpokladáme to u nasledovných vedení:

Telefón - TF

Nízke napätie - NN

Verejné osvetlenie - VO

Šírkové usporiadanie

Parkovisko:

jazdné pruhy min. 2 x 2,92 5,85 m

parkovacie miesto 2x4,9	9,80 m
<u>bezpečnostný odstup 2 x 0,50</u>	<u>1,00 m</u>
Spolu	16,65 m

Základný priečný sklon vozovky je s hodnotou 2,00%. Vozovka bude vybavená betónovými obrubníkmi ABO 1-15 vyvýšenými 100mm nad vozovkou (v mieste priechodov pre chodcov 20mm), uloženými do lôžka z betónu C12/15.

Pre smerové polomery 5,00m a menšie použiť OBLÚKOVÉ TVARY OBRUBNÍKOV resp. obrubníky do dĺžky 0,30 m! Pri výstavbe použiť VIBROLISOVANÉ betónové obrubníky.

Konštrukcia vozovky je navrhovaná z polovegetačných tvárnic a betónovej dlažby s cieľom neodvádzať zrážkovú vodu kanalizačným systémom, ale ponechať ju vsakovaním do podlažia v území. Z dôvodu existencie podzemných inžinierskych sietí (IS) a predpokladanej hodnoty modulu deformácie na konštrukčnej pláni v rozsahu Edef2= 20-30 Mpa je na úrovni pláne navrhovaná separačná geotextília, geomreža a kamenivo ako prvky mechanickej stabilizácie podlažia, ktoré zároveň budú sekundárnou ochranou jestvujúcich IS a to zachytením a rozložením zaťaženia od dopravy na podlažie. Použitie kompozitnej vrstvy (geomreža, kamenivo) zabezpečí dlhodobu vysokú kvalitu povrchu vozovky.

Navrhovaná konštrukcia je nasledovná:

Parkovisko odstavné miesto:

Polovegetačná betónová tvárnica	DL; betón;	80 mm; STN 73 6131-1
Štrkodrvina	ŠD; fr.4-8,	50 mm; STN 73 6126
Geotextília filtračná		
Štrkodrvina	ŠD; 5-31,5 Gc,	120 mm; STN 73 6126
Štrkodrvina	ŠD; 32-63 Gc;	150-200 mm; STN 73 6126

Výstužná geomreža dvojsová monolitická, ťahová pevnosť 43/43 KN/m,
veľkosť oka min. 39/39 Geotextília separačná (400g/m²)

Spolu: 400 - 450 mm

Otvory v polovegetačných tvárniciach budú vyplnené štrkom fr. 8-11.

Parkovisko vjazd:

Betónová dlažba	DL; betón;	80 mm; STN 73 6131-1
Pieskové lôžko	P;	30 mm; STN 73 6131-1
Cementom stmelená zmes	CBGM C3/4 22 CEM III/B 32,5 N	150 mm; STN 73 6124-1
Štrkodrvina	ŠD 45 GP;	180 - 210 mm; STN 73 6126
Spolu:		440 - 470 mm

Priľahlá komunikácia, z ktorej bude zabezpečený prístup na parkovacie miesta ostáva v pôvodnom stave.

Základný priečný sklon vozovky je premenlivý s hodnotou 0-5,00%. Presné hodnoty v konkrétnych miestach určí projektová dokumentácia pre realizáciu stavby (DRS) Vozovka parkovísk bude vybavená betónovými obrubníkmi ABO 1-15 vyvýšenými 100mm nad, uloženými do lôžka z betónu C12/15 a nábehovými obrubníkmi. Pre smerové polomery 5,00m a menšie použiť OBLÚKOVÉ TVARY OBRUBNÍKOV resp. obrubníky do dĺžky 0,30 m. Pri výstavbe použiť VIBROLISOVANÉ betónové obrubníky.

Odvodnenie

V danom území sú možnosti odvieť vody z povrchového odtoku do recipientu obmedzené. Zrážková voda z povrchu bude vsakovať cez konštrukciu vozovky do vsakovacieho drénu a následne do podlažia. Vsakovací drén slúži na odvodnenie pláne aj ako akumulčný priestor. V mieste kríženia s inžinierskymi sieťami sa preruší 0,5 m na každú stranu. Otvory v polovegetačných tvárniciach budú vyplnené štrkom. Nerozpustné ropné latky tak budú

zachytené v hornej vrstve zeminy na úrovni pláne a nebudú vsakovať hlbšie do podlažia. Takto je možné zeminu po určitom období (cca 20-25 rokoch) vymeniť.

Zrážková voda z povrchu vozoviek jestvujúcich komunikácií s asfaltovým povrchom bude odvedená prevažne jednostranným priečnym sklonom a pozdĺžnym sklonom komunikácii do uličných vpustov a následne do jestvujúcej dažďovej kanalizácie.

Dopravné značenie

Dopravné značenie objektu je spracované v samostatnej grafickej časti. Je navrhnuté podľa zásad dopravného značenia na pozemných komunikáciách. Návrh dopravného značenia rieši trvalé a dočasné dopravné značenie. Pri spracovaní návrhu sa použili dopravné značky podľa vyhlášky č. 9/2009 Z. z., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona NR SR č. 8/2009 Z. z. Vodorovné dopravné značenie bude zriadené nástrekovou technikou. Tabule zvislého dopravného značenia sa navrhuje osadiť na jeden stĺpik. Navrhuje sa použiť zmenšené rozmery dopravných značiek podľa STN 01 8020:

1. Zvislé dopravné značky: - výstražné
- upravujúce prednosť a dodatkové tabuľky s tvarom križovatky
- zákazové
- príkazové
- informatívne (prevádzkové, smerové a iné značky)
- dodatkové tabuľky
2. Vodorovné dopravné značky nástrekovou technikou na asfaltových povrchoch a farebne odlišenou betónovou dlažbou na plochách z betónovej dlažby a polovegetačných tvárnic,
3. Dopravné zariadenia (svetelné signály, iné dopravné zariadenia, osobitné označenia). Trvalé dopravné značenie a zoznam značiek trvalého dopravného značenia sú prílohou tohto objektu. Počas výstavby bude inštalované prenosné (dočasné) dopravné značenie.

Bezpečnostné zariadenia

Na objekte sú navrhnuté vodiace bezpečnostné zariadenia:

- a/ vyvýšené obrubníky,
- b/ zvislé a vodorovné dopravné značenie.

Napojenie na komunikácie, pozemky, väzby na inžinierske siete

Spevnené plochy sú dopravne napojené na jestvujúce komunikácie s dostatočnou šírkou. Jestvujúce inžinierske siete sú zachované vo svojich polohách. Výškové umiestnenie konštrukcie vozovky z polovegetačných tvárnic je navrhované cca 0,2 m nad úroveň terénu, aby nedošlo k zníženiu krytia inžinierskych sietí v zmysle platných STN. V prípade uloženia inž. siete v menších hĺbkach sa daná IS ochráni uložením do kábelovej trasy z tvárnic typu KŽ (resp. TK). Potrebu uloženia IS do chráničky určí správca IS na základe obhliadky staveniska. Výmery chráničiek sú pre tieto prípady vykázané vo výkaze výmer.

Pozdĺžne napojenie spevnených plôch na komunikácie je uvažované s využitím nájazdového obrubníka s max. výškovým rozdielom 70 mm s cieľom zabezpečiť umiestnenie plôch cca 200 mm nad úrovňou terénu z dôvodu bezkolíznosti konštrukcie vozovky s jestvujúcimi IS.

Postup výstavby

Postup výstavby bude nasledovný:

- vytýčenie smerového vedenia trás komunikácií,
- vytýčenie priebehu a ochrana inžinierskych sietí,
- vybúranie konštrukcie jestvujúcich chodníkov s obrubníkmi,
- odstránenie ornice a zemné práce,
- realizácia konštrukčných vrstiev osadenie obrubníkov,
- zriadenie vodorovného a zvislého dopravného značenia.

Pri vykonávaní stavebných prác v ochranných pásmach existujúcich vedení je bezpodmienečne nutné dodržiavať podmienky pre výkon stavebných prác v ochrannom pásme.

Doprava počas výstavby

Stavebný objekt sa bude realizovať počas premávky. Rušenie verejnej cestnej premávky a prístup na okolité pozemky a obslužné zariadenia bude v krátkodobom rozsahu a to s použitím dočasného dopravného značenia.

Realizácia stavby má priamy vplyv na prístup k obytným domom pre automobilovú dopravu. Súčasne má malý vplyv aj na pohyb chodcov v predmetnom území, ktorý nesmie byť obmedzený na existujúcich chodníkoch.

Vytýčenie

Pre vytýčenie stavby sa vybuduje vytyčovacia sieť, ktorej sa v teréne vytýči priestorová poloha stavby podľa výpočtu trasy a vytyčovacieho výkresu, ktorý bude poskytnutý dodávateľovi stavby v digitálnej forme.

Zemné práce

Zemné práce na objekte budú v minimálnom rozsahu a budú pozostávať z:

- odstránenia humóznej časti s vegetáciou hr. 100 mm
- výkopy, prípadne zhutnené násypy
- úprava pláne so zhutnením alebo pre zelené plochy bez zhutnenia

Pred celoplošnou realizáciou zemných prác je potrebné overiť hutniacim pokusom priamo na stavbe možnosť dosiahnutia predpísaných parametrov na konštrukčnej pláni. Inžiniersko-geologický prieskum nebol vykonaný, ale predpokladajú sa vhodné a podmienečne vhodné zeminy v podloží. V prípade výskytu nevhodných zemín sa vykonajú technické opatrenia na ich výmenu.

Zemné práce je potrebné realizovať podľa nasledovného postupu:

- po výkopových prácach na potrebnú úroveň pláne sa pláň zhutní vibračným valcom a vykonajú sa merania. nezhutniteľné miesta sa lokalizujú,
- zhutnenie pláne je požadované $E_{def2} \geq 30 \text{ Mpa}$ a zároveň $E2/E1 \leq 2,5$, vo výnimočných prípadoch $E_{def2} \geq 20 \text{ Mpa}$,
- skúšky únosnosti vykonávať v zmysle platných STN (STN EN 72 1002, 70 1006,),
- v prípade nedosiahnutia požadovaných parametrov sa vykonajú opatrenia na zvýšenie únosnosti. Jednotlivé postupy vyplývajú z podmienok priamo na stavbe a po konzultácií s projektantom.
- vo výkaze výmer sú započítane položky na prípadne opatrenia na zvýšenie únosnosti podložia,
- upozorňujeme, že zemné práce, úprava pláne a skúšky sa musia vykonávať za vhodných klimatických podmienok.

Najmenšia hodnota koeficientu kvality zhutnenia na pláni pod vozovkou je $D=102\%PS$. Najmenšia hodnota koeficienta kvality zhutnenia násypov je $D= 95\%PS$. V ochranných pásmach podzemných inžinierskych sietí sa nesmie používať vibračný valec.

Zemné práce je možné vykonávať až po uložení, resp. ochrane všetkých inžinierskych sietí. K uloženiu, resp. ochrane inžinierskych sietí sa musí písomne vyjadriť správca siete zápisom do stavebného denníka.

3. Prepojenie s ostatnými plánovanými a realizovanými činnosťami v dotknutom území a možné riziká havárií vzhľadom na použité látky a technológie.

V tejto etape spracovania projektovej dokumentácie navrhovanej činnosti nie sú známe vyvolané súvislosti, ktoré by mohli negatívne alebo pozitívne ovplyvniť súčasný stav životného prostredia záujmového územia. Pred celoplošnou realizáciou zemných prác je

potrebné overiť hutniacim pokusom priamo na stavbe možnosť dosiahnutia predpísaných parametrov na konštrukčnej pláni.

Stavba sa bude realizovať počas premávky. Rušenie verejnej cestnej premávky a prístup na okolité pozemky a obslužné zariadenia bude v krátkodobom rozsahu a to s použitím dočasného dopravného značenia. Realizácia stavby má priamy vplyv na prístup k obytným domom pre automobilovú dopravu. Súčasne má malý vplyv aj na pohyb chodcov v predmetnom území, ktorý nesmie byť obmedzený na existujúcich chodníkoch.

Navrhovaná činnosť predstavuje rozšírenie parkovacích kapacít, ktoré nesúvisí s inými plánovanými a realizovanými činnosťami navrhovateľa v dotknutom území.

Pri realizácii navrhovanej činnosti budú používané doterajšou praxou overené techniky, pracovné postupy, organizácia prác a materiál, ktorý nemá negatívne vplyvy na jednotlivé zložky životného prostredia, okolitú krajinu a zdravie obyvateľstva.

V tejto súvislosti však nemožno vylúčiť vznik havárií počas realizácie prác, ktorých následky budú minimalizované použitím technicky spôsobilých a schválených stavebných mechanizmov, vypracovaným a schváleným havarijným plánom, ktorý bude obsahovať organizačné opatrenia a postupy pri vzniku havarijných situácií, kontrolnou činnosťou príslušných orgánov štátnej správy a objednávateľa navrhovanej činnosti a dôsledným uplatňovaním platnej legislatívy na ochranu životného prostredia.

4. Druh požadovaného povolenia navrhovanej činnosti podľa osobitných predpisov.

Stavebné povolenie v zmysle osobitných predpisov podľa zákona č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) v znení neskorších predpisov.

5. Vyjadrenie o predpokladaných vplyvoch zmeny navrhovanej činnosti presahujúcich štátne hranice.

Navrhovaná činnosť „**Stavebné úpravy odstavňových staní Solivar a Šváby, Parkovisko vnútroblok ul. Lomnická–Švábska 39**“ svojim umiestnením v rámci východného Slovenska v okrese Prešov, ktorý nemá kontakt so štátnou hranicou s najbližšími susednými štátmi, **nepredpokladá vznik negatívnych vplyvov presahujúcich štátne hranice Slovenskej republiky (SR)**: vzdušnou čiarou od hranice SR s Poľskou republikou je posudzovaná stavba vzdialená cca 40 km, od hranice SR s Ukrajinou je stavba vzdialená cca 70 km a od hranice SR s Maďarskom je stavba vzdialená cca 50 km.

Navrhovaná činnosť vzhľadom na navrhovaný charakter, umiestnenie a rozsah svojimi vplyvmi nepresiahne štátne hranice. Predpokladajú sa iba dočasné, málo významné negatívne vplyvy počas výstavby lokálneho charakteru.

6. Základné informácie o súčasnom stave životného prostredia dotknutého územia vrátane zdravia ľudí.

Priamo dotknuté územie je územie, na ktorom sa bude realizovať samotná výstavba v zmysle predkladaného zámeru navrhovanej činnosti.

Okrem priamo dotknutého územia sa údaje použité pri spracovaní zámeru viažu aj na tzv. **bilančné územie**, v tomto prípade na mesto Prešov, okres Prešov, prípadne Prešovský kraj, podľa dostupnosti jednotlivých údajov.

Prírodné podmienky

Charakteristika prírodného prostredia obsahuje okrem obvyklých údajov o štruktúre posudzovaného územia a okolia, aj súvisiace chránené územia a krajiny: napr. navrhované chránené vtáčie územia, územia európskeho významu, navrhovaná európska sústava

chránených území (NATURA 2000), národné parky, chránené krajinné oblasti, chránené vodohospodárske oblasti), prvky územného systému ekologickej stability (ÚSES).

Reliéf a horninové prostredie

Podľa geomorfologického členenia SR patrí riešené územie navrhovanej činnosti do podsústavy Karpaty, provincie Západné Karpaty, subprovincie Vnútrotné Západné Karpaty, do oblasti Lučensko-košickej zníženej, do celku Košická kotlina, podcelku Toryská pahorkatina. Západne od lokality výstavby sa nachádza vrchovinový až pahorkatinový reliéf celku Spišsko-šarišského medzihoria, podcelku Šarišské Podolie.

Vlastnú lokalitu výstavby tvoria sedimentárne horniny neogénu a kvartérne sedimenty, čiastočne narušené v minulosti antropogennými zásahmi – bytovou panelovou výstavbou, stavbou technických diel – komunikácie, parkoviská, občianska vybavenosť.

Geomorfologické pomery, typ reliéfu, sklon, členitosť

Vlastné územie pre realizáciu parkovacích stojísk vnútrobloku ul. Lomnická–Švábska 39 v Prešove je situované na rovinatom až mierne sklonitom reliéfe predpolia Toryskej pahorkatiny na kontakte s nivou riek Sekčov a Torysa. Územie je málo členité, čiastočne lokálne zvlhnené.

Geologická stavba

Riešené územie mesta Prešov a jeho širšie okolie po geologickej stránke budujú horniny vnútrokarpatského paleogénu (zastúpené zuberským a bielopotockým súvrstvím) a neogénne sedimenty. Uvedené horninové komplexy sú často (najmä v údolnej nive riek Torysa a Sekčov a v ich okrajových častiach) prekryté kvartérnymi sedimentmi.

Zuberské súvrstvie (Kaličiak a kol., 1991) charakterizuje flyšové striedanie pieskovcov s prachovcami a ílovcami s vložkami zlepencov. Hrúbka zuberského súvrstvia je variabilná a kolíše od niekoľko sto metrov do 1200 m.

Vo východnej časti mesta Prešov v nadväznosti na alúvium toku Sekčov sa nachádzajú neogénne sedimenty, reprezentované kladzianskym súvrstvom: prevládajúcim litotypom sú prachovité ílovce, ktoré lokálne prechádzajú do prachovcov. Sú prevažne vápnité, relatívne pestré, jemne sľudnaté.

Severozápadne od mesta vystupujú andezitové intrúzie a extrúzie Stráží ako pozostatok vulkanickej činnosti v neogéne a tvoriace významné krajinné dominanty.

Neogénne sedimenty s pokryvom kvartérnych sedimentov tvoria vyvýšenú polohu medzi údolím rieky Torysa a údolím vodného toku Sekčov: predstavujú ich sivé a tmavosivé prachovce a pieskovce. Vzácné sú tenké polohy stredozrnných pieskovcov až drobnozrnných zlepencov a vložky nevápnných ílovcov. Prachovce sú výrazne sľudnaté s prechodom do jemnozrnných pieskovcov. Pieskovce sú drobovité, s prechodom až do drôb so subangulárne zrnitou štruktúrou. Prevláda kremeň nad fylitmi, karbonátmi a pieskovcami. Základná hmota je ílovitoprachovitá, tmel karbonátový.

Na svahoch paleogénnych a neogénnych sedimentov je častý výskyt svahových sedimentov kvartéru (prevažne hlinito-kamenité, hlinito-piesčité) s mocnosťou priemerne 2 - 3 m, ale v závislosti od morfológie môže ich hrúbka dosiahnuť 15 - 20 m. V okrajových polohách nivy Sekčova sa vyskytujú proluviálne sedimenty (piesčité a hlinité štrky). Alúvium Sekčova a Torysy tvoria fluviálne sedimenty (hliny, piesky, íly).

Z hľadiska inžiniersko-geologickej rajonizácie a prevládajúceho typu hornín v hĺbke do 5 m sa v širšom okolí lokality navrhovanej výstavby vyskytujú:

- rajón údolných riečnych náplavov a proluviálnych sedimentov s prevažne štrkovitými zeminami
- rajón deluviálnych sedimentov s prevažne jemnozrnnými zeminami
- rajón striedajúcich sa jemnozrnných až štrkovitých sedimentov
- rajón pieskovcových hornín s prevažne skalnými horninami
- rajón flyšoidných hornín so striedaním skalných a poloskalných hornín

Vlastná lokalita výstavby sa nachádza v rajóne údolných riečnych náplavov a proluviálnych sedimentov s prevažne štrkovitými zeminami uložených na neogéne.

Klimatické pomery

Zrážky

Z hľadiska ročného chodu zrážok v širšom dotknutom území mesta Prešov maximum zrážok pripadá na mesiace jún a júl, minimum zrážok spravidla na mesiac február.

Priemerný počet dní so snehovou pokrývkou v časovom období rokov 1961 – 1990 (Atlas krajiny Slovenskej republiky, 2002) sa v širšom dotknutom území mesta Prešov pohyboval v intervale od 60 do 80 dní. Snehová pokrývka vyššia ako 5 cm sa v meste Prešov vyskytuje v priemere 35 dní v roku.

Z hľadiska výskytu hmiel patrí predmetné územie mesta Prešov do oblasti údolí väčších riek s priemerným počtom dní s hmlou pohybujúcim sa v intervale od 60 do 85 dní.

Priamo v samotnom meste Prešov sa nachádza zrážkomerná stanica. Pre ilustráciu zrážkových pomerov v širšom dotknutom území uvádzame i údaje zo zrážkomerných staníc v obciach Chmiňany a Kysak, lokalizovaných v nevelkej vzdialenosti od samotného mesta Prešov.

Tab.: Priemerné mesačné (ročné) úhrny zrážok a úhrny letného polroku v mm (1951 – 1980):

Zrážkomer- ná stanica	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Rok	Letný polrok
Prešov	30	27	31	44	64	84	90	78	53	49	42	33	625	413
Chmiňany	24	23	25	42	69	89	92	80	45	40	40	30	599	418
Kysak	34	37	36	56	76	99	96	80	59	51	59	46	727	466

Zdroj: SHMÚ

Tab.: Základné klimatické charakteristiky širšieho záujmového územia mesta Prešov:

Klimatický ukazovateľ	Obdobie pozorovania	Hodnota ukazovateľa
Priemerný ročný úhrn zrážok (mm)	1961 – 1990	600 – 700
Priemerný úhrn zrážok v januári (mm)	1961 – 1990	20 - 30
Priemerný úhrn zrážok v júli	1961 – 1990	80 – 90
Absolútne maximum mesačných úhrnov zrážok (mm)	1951 – 2000	200 – 250
Priemerný počet dní so snehovou pokrývkou	1961 - 1990	60 – 80

Zdroj: SHMÚ

Teploty

Širšie dotknuté územie mesta Prešov možno podľa Atlasu krajiny SR (2002) na základe klimatických charakteristík zaradiť do teplej klimatickej oblasti reprezentovanej teplým, mierne vlhkým okrskom s chladnou zimou **T7**.

Priemerný ročný počet letných dní v rámci časového obdobia rokov 1961 – 1990 (Atlas krajiny SR, 2002) na klimatickej stanici lokalizovanej v samotnom meste Prešov dosiahol hodnotu 49 dní a priemerný ročný počet mrazových dní dosiahol hodnotu 124 dní.

Pre danú oblasť je charakteristické premrzanie pôdy za priemerných podmienok do hĺbky cca 50 - 70 cm, v extrémnych zimách až do 120 cm.

Tab.: Priemerné mesačné (ročné) teploty vzduchu (°C) a za vegetačné obdobie (1951 – 1980):

Stanica	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Rok	IV– IX
Prešov	-3,7	-1,5	2,7	8,7	13,6	17,3	18,6	17,8	13,8	8,6	3,5	-1,3	8,2	15,0

Zdroj: SHMÚ

Tab.: Základné klimatické charakteristiky širšieho záujmového územia mesta Prešov:

Klimatické ukazovatele	Obdobie pozorovania	Hodnota ukazovateľa
Priemerná ročná teplota vzduchu (°C)	1961 - 1990	8 – 9
Priemerná teplota vzduchu v januári (°C)	1961 – 1990	-3 až -4
Priemerná teplota vzduchu v júli (°C)	1961 – 1990	18 – 19
Priemerný ročný počet vykurovacích dní	1961 - 1990	220 – 240

Zdroj: SHMÚ

Veternosť

Z hľadiska zaťaženia územia prízemnými inverziami patrí širšie dotknuté územie mesta Prešov medzi priemerne inverzné polohy plošne zahŕňajúce predovšetkým široké údolia riek Torysa a Sekčov a severnú časť Košickej kotliny južne od samotného mesta Prešov.

V prípade mesta Prešov je určujúcim faktorom veterných pomerov v predmetnom území predovšetkým severojužná orientácia Košickej kotliny, uzavretej zo západu, severu (častočne) a z východu pohoriami. Z údajov prezentovaných v nasledujúcej tabuľke sú zrejmé dominantné vetry severných a južných smerov, pričom v porovnaní s inými oblasťami Slovenska má oblasť okolia Prešova pomerne nízke % bezvetria. Pomerne široké údolie Torysy nevytvára možnosti pre dlhodobé stagnácie chladného vzduchu. Inverzné polohy sú v nízko položených miestach v okolí Torysy a Sekčova.

Tab.: Početnosť smerov vetra v % v klimatickej stanici Prešov za roky 1961 – 1970:

smer vetra	S	SV	V	JV	J	JZ	Z	SZ	bezvetrie
%	23	13	2	10	19	5	2	19	7

Zdroj: SHMÚ

Tab.: Priemerná rýchlosť vetra v klimatickej stanici Prešov v m.s⁻¹ za roky 1961 – 1970:

smer vetra	S	SV	V	JV	J	JZ	Z	SZ	bezvetrie
rýchlosť vetra v m.s ⁻¹	3,8	3,6	2,5	4,4	4,3	3,2	2,4	3,3	-

Zdroj: SHMÚ

Hydrologické pomery

Vodné toky

Z hľadiska hydrogeografických charakteristík širšie dotknuté územie mesta Prešov patrí k úmoriu Čierneho mora, do povodia rieky Hornád. Hydrologickou osou tohto územia je rieka Torysa tvoriaca prirodzenú hydrogeografickú deliacu líniu v rámci zastavaného územia mesta Prešov.

Rieka Torysa preteká územím mesta Prešov v dĺžke 8,5 km. Priemerný prietok v meste Prešov podľa Hydroekologického plánu (HEP) povodia Hornádu (MŽP SR, SHMÚ Bratislava, 2002) je 3,94 m³. s⁻¹, v obci Haniska po pribratí prítokov Sekčov a Delňa 7,02 m³. s⁻¹.

Najvýznamnejším ľavostranným prítokom je rieka Sekčov (priemerný prietok 2,75 m³. s⁻¹), ktorý odvodňuje východnú časť územia mesta a južne od samotného mesta sa vlieva do rieky Torysa. Na južnom okraji zastavaného územia Prešov sa do rieky Torysa vlieva potok Delňa (priemerný prietok 0,31 m³. s⁻¹). Hydrografickú sieť predmetného územia dopĺňajú tvoria miestne, málo významné vodné toky. Z pravostranných prítokov rieky Torysa sú to Vydumanecký potok a Malkovský potok a ľavostranné prítoky rieky Sekčov – Šebastovka, Ľubotický potok, Šalgovický potok a Solivarský potok i viacero malých vodných tokov s občasným výskytom povrchových vôd.

Tab.: Charakteristické hydrologické údaje vodných tokov Torysa a Sekčov v meste Prešov:

Tok	Miesto	Plocha povodia (km ²)	Zrážky (mm)	Straty (mm)	Odtok (mm)	Odtokový koeficient	Špecifický odtok (l.s ⁻¹ .km ⁻²)	Prietok (m ³ .s ⁻¹)
Torysa	Prešov	673,89	739	540	199	0,27	6,32	4,54
Sekčov	Prešov	352,80	693	490	203	0,29	6,41	2,30

Tok	Miesto	Prietoky prekročené priemerne počas M dní v roku (m ³ .s ⁻¹)						
		30	90	180	270	330	355	364
Torysa	Prešov	10,3		2,79	1,64		0,77	0,490
Sekčov	Prešov	5,2		1,41	0,83		0,39	0,122

Tok	Miesto	Veľké vody dosiahnuté alebo prekročené raz za N rokov (m ³ .s ⁻¹)						
		1	2	5	10	20	50	100
Torysa	Prešov	54	84	129	165	195	253	300
Sekčov	Prešov	35	55	90	118	152	202	250

Zdroj: HEP povodia Hornádu, MŽP SR, SHMÚ, 2002

Vlastná lokalita výstavby a bližšie dotknuté územie zámeru spadá do povodia vodného toku Sekčov, ktorý predstavuje ľavostranný prítok rieky Torysy.

Vodné toky v širšom dotknutom území mesta Prešov môžeme podľa režimu odtoku zaradiť do vrchovinné – nížinnej oblasti s dažďovo – snehovým režimom odtoku. Najvyššie vodné stavy sú začiatkom jari v mesiacoch február, marec a apríl, najnižšie vodné stavy sú koncom leta a na začiatku jesene v mesiaci september.

Priemerný ročný špecifický odtok v časovom období rokov 1931 – 1980 (Atlas krajiny Slovenskej republiky, 2002) sa v širšom dotknutom území mesta Prešov pohyboval v intervale od 5 do 10 l.s⁻¹.km⁻², minimálny špecifický odtok 364 denný v intervale od 0,5 do 1,0 l.s⁻¹.km⁻² a maximálny špecifický odtok v intervale s pravdepodobnosťou opakovania raz za 100 rokov od 1,0 m³.s⁻¹.km⁻² do 1,4 m³.s⁻¹.km⁻².

Vodné plochy

Priamo v katastrálnom území mesta Prešov sa nenachádzajú žiadne prirodzené vodné plochy. V doline Borkút, západne od obce Haniska, sa nachádza rybník, v južnej časti mesta Prešov je situované prírodné kúpalisko Delňa.

Podzemné vody

Z hľadiska hydrogeologických pomerov v priestore fluvialných náplavov rieky Torysa i jej najväčšieho prítoku rieky Sekčov tvorených štrkami a pieskami prevláda mierna prietočnosť a hydrogeologická produktivita ($T = 1 \cdot 10^{-4} - 1 \cdot 10^{-3} \text{ m}^2 \cdot \text{s}^{-1}$).

Podľa hydrogeologickej regionalizácie Slovenskej republiky samotné mesto Prešov sa nachádza na hranici dvoch hlavných hydrogeologických rajónov – NQ 123 Neogén východnej časti Košickej kotliny s dominantnou medzizrnovou priepustnosťou geologického podložia a QP 120 Paleogén Spišsko – šarišského medzihoria, Bachurne a Šarišskej vrchoviny v povodí Torysy s dominantnou puklinovou priepustnosťou geologického podložia.

V rámci hydrogeologického regiónu Paleogén Spišsko – Šarišského medzihoria, Bachurne a Šarišskej vrchoviny v povodí Torysy prevažujú horniny centrálnu – karpatského paleogénu s prevahou ílovcov nad pieskovecami a nepriaznivými podmienkami pre akumuláciu väčšieho množstva podzemných vôd. s plytkým obehom týchto vôd. Významnejší je iba rajón údolia Torysy (HD – 10) s priaznivými podmienkami štrkovo – piesčitych fluvialných až proluvialných sedimentov s relatívne vysokou priepustnosťou. Charakteristická je hydraulická spojitosť podzemnej vody riečnej nivy s vodou v rieke.

Na základnom chemizme podzemných vôd tejto oblasti sa podieľajú najmä hydrogénuhličitaný i kationy vápnika a horčíka, naopak menej sú zastúpené sírany, chloridy a dusičnany. Typ podzemných vôd podľa Palmer – Gazdovej klasifikácie je výrazný až nevýrazný vápenato až vápenato – horečnato – hydrogénuhličitanový.

Hydrogeologický rajón Neogén východnej časti Košickej kotliny je budovaný neogénnymi sedimentmi s polohami štrku a piesku. Hrúbka štrkových náplavov dosahuje 3 – 5 m s priemernou výdatnosťou 1,0 – 2 l.s⁻¹. Podzemné vody v tomto prostredí sa tvoria okrem infiltrácie zo zrážkových a povrchových vôd i prestupovaním vôd z príľahlých neovulkanitov Slanských vrchov.

Pramene a pramenné oblasti

V širšom dotknutom území mesta Prešov sa nachádza niekoľko menších prameňov s výdatnosťou 0,2 – 15,5 l.s⁻¹, ktoré majú charakter suťových, ojedinele vrstevných alebo puklinových prameňov. Tieto sú lokalizované predovšetkým vo východnej časti mesta Prešov medzi mestskými časťami Teriakovce a Šalgovík (Šalgovický a Baracký potok) i medzi obcami Haniska a Dulová Ves, v západnej časti tohto územia boli zmapované pramene len pri lokalite Vydumanec a na severnom okraji samotného mesta.

Termálne a minerálne pramene

V katastrálnom území mesta Prešov sa nachádza viacerom minerálnych prameňov. Najvýznamnejšie je sústredenie týchto prameňov v juhozápadnej časti tohto územia (pramene Borkút a Malý Borkút) s vývermi slabo mineralizovanej vápenato – horečnatej vody s výdatnosťou 11 l.s⁻¹. V lokalitách Cemjata a Kvašná voda sa nachádzajú tri pramene, z ktorých najvýdatnejší na Cemjate má výdatnosť 9 l.s⁻¹ s výverom vápenato – horečnato - uhličitej vody.

Lokalita Išľa a Solivar sú založené na soľnonosných neogénnych sedimentoch s výskytom nátriovo – chloridových vôd. Soľný prameň v Soľnej Bani pri Prešove viedol k hĺbeniu jamy na soľ už v 16. storočí. Dnes sa ťaží riadeným lúhovaním z povrchu a metódou AIR – LIFT. Nasýtenie soli vodou je tu 284 g.l⁻¹. Stará šachta Leopold (hĺbka 155 m) má obsah soli v soľanke 300 g.kg⁻¹ (26 % NaCl).

V minulosti sa pramene v lokalite Išľa využívali na balneologické účely.

Vodohospodársky významné územia

V rámci katastrálneho územia mesta Prešov sa nenachádzajú vodohospodársky chránené územia, rovnako sa tu nenachádzajú zdroje podzemných vôd využívaných pre hromadné zásobovanie obyvateľstva.

Rieky Torysa, Sekčov a Delňa predstavujú vodohospodársky významné toky.

Geodynamické javy

Charakter geologickej stavby a horninového zloženia na lokalite a v jej širšom okolí predstavuje zvýšený potenciál na tvorbu zosuvov. Širšie okolie lokality je veľmi náchylné na tvorbu zosuvov pokryvných útvarov na flyšových a neogénnych súvrstviach a v okrajových častiach vulkanitov. Svahové pohyby sú zväčša viazané na sieť dolín, často majú veľký plošný rozsah. Náchylnosť na zosuvy dokumentuje aj evidovaný plošne rozsiahly zosuv pod Šalgovikom na styku s alúvium toku Sekčov.

Seizmotektonická mapa Slovenska (STN 73 0036 Seizmické zaťaženia stavebných konštrukcií, 1997) vykazuje pre mesto Prešov maximálne pozorovanú intenzitu 7° MSK-64. V bližšom okolí lokality výstavby a v jej východnej časti je evidovaný priebeh niekoľkých neotektonicky aktívnych zlomových porúch. Poloha lokality zámeru na mierne až stredne uklonenom svahu, čo znamená mierne až stredné ohrozenie vodnou eróziou.

Žiarenie z prírodných zdrojov a radónové riziko

Na základe spracovaných odvodených máp radónového rizika (URANPRESS, Spišská Nová Ves, 1992) vyskytujú sa v okrese Prešov zhruba v rovnakom pomere oblasti s nízkym (najmä stredná časť okresu) a so stredným radónovým rizikom (prevažne severovýchodná a juhozápadná časť okresu - územie pohorí Čierna hora a Slanské vrchy). V rámci okresu Prešov sa územia s vysokým radónovým rizikom nenachádzajú.

Vlastná lokalita navrhovanej činnosti sa nachádza v území **so stredným radónovým rizikom**. Okrajové časti susedia s plochami s nízkym radónovým rizikom.

Nerastné suroviny

Na vlastnej lokalite navrhovaného parkoviska sa neevidujú žiadne ložiská nerastných surovín, ani tam neprebíha žiadna ťažba. V minulosti bolo v prevádzke hlinisko prešovskej tehelne, ktorej zrušený dobývací priestor sa nachádza západne od lokality zámeru.

Severovýchodne od lokality výstavby v oblasti mestskej časti Prešov – Solivar sa podľa webovej lokality Hlavného banského úradu nachádza evidovaný dobývací priestor Prešov I (ťažný nerast kamenná soľ) a chránené ložiskové územie (CHLÚ) Prešov I – Solivary (kamenná soľ).

Tab.: Vybrané dobývacie priestory (DP) nerastných surovín v širšom okolí zámeru:

Názov ložiska (ťažobná organizácia)	Nerastná surovina
Fintice (LOMY, s.r.o. Prešov)	andezit
Fintice I (LOMY, s.r.o. Prešov)	andezit
Drienov (Leier Baustoffe SK s.r.o., Bratislava)	tehliarske íly
Močarmany (Leier Baustoffe SK s.r.o., Bratislava)	tehliarske íly
Okružná – Borovník (EUROVIA - Cesty, a.s., Košice)	andezit
Prešov I (vo výberovom konaní)	kamenná soľ
Sedlice (EUROVIA - Kameňolomy, s.r.o., Košice)	dolomit
Sedlice I (MINERALS MINING SK, s.r.o., Košice)	dolomit
Vyšná Šebastová (IS-LOM s.r.o., Maglovec, Košice)	dioritový porfyrit
Záhradné (VKŠ)	andezit
Vyšná Šebastová (VSK MINERAL s.r.o., Košice)	stavebný kameň

Zdroj: Hlavný banský úrad, stav k 17.2.2015

Okrem toho sa v bližšom okolí mesta Prešov nachádzajú aj ložiská nevyhradených nerastov: Červenica (andezit), Mošurov (kryštalický vápenec), Pieskoveň Nemcovce (pieskovec), Žehňa (andezit).

Kvalita horninového prostredia

Rizikové faktory pre horninové prostredie sa viažu na priemyselné podniky, poľnohospodárske areály, intenzívne obrábanú pôdu a väčšie skládky odpadu. Na základe výsledkov analýz z dostupných podkladov nepredpokladáme žiadnu rozsiahlejšiu kontamináciu horninového prostredia.

Pedologické pomery

Pôdne typy, druhy a ich bonita

Navrhovaná lokalita pre výstavbu parkoviska sa nachádza na miernych svahoch Toryskej pahorkatiny v zastavanom území mesta Prešov. Prírodné podmienky v regióne podmieňujú kvalitu pôd, čo súvisí s ich potenciálom. Z pôdnych typov prevažujú v alúviu riek Torysa a Sekčov fluvizeme (v staršej terminológii nívne pôdy, nívne pôdy glejové), na okolitých svahoch Toryskej pahorkatiny čiernice a pseudogleje, miestami hnedozeme a kambizeme. Prevládajúcim pôdnym druhom sú pôdy hlinité až ílovitohlinité. Vývoj pôd, okrem iných činiteľov, závisí najmä od pôdotvorného substrátu, expozície svahu, jeho sklonu, klímy, vodného režimu, atď. Vzhľadom na svoj potenciál (typologicko-produkčné kategórie) ide v rámci záujmového územia celkovo o stredne až menej produkčné pôdy, čo sa prejavuje aj v ich reálnom využívaní: zväčša ako orné pôdy, v menšej miere ako trvalé trávne porasty. Nakoľko sa vlastná lokalita navrhovanej výstavby a jej bezprostredné okolie nachádzajú v zastavanom území mesta Prešov, nejde podľa portálu Mapová služba (VUPOP Bratislava) o poľnohospodársku pôdu.

Stupeň náchylnosti na mechanickú a chemickú degradáciu

Odlíšnosť fyzikálno-mechanických vlastností a polohy na svahu (sklonitosť) jednotlivých pôdnych predstaviteľov sa odráža v ich ohrozenosti vodnou eróziou a na kontamináciu. Náchylnosť pôd na mechanickú (fyzikálnu) degradáciu súvisí jednak s vlastnosťami pôd (zrornosť, obsah humusu, pôdna reakcia, atď.) a zároveň so spôsobom a intenzitou ich využívania (zhuťňovanie podorničia ťažkou mechanizáciou, pokles humusu najmä v ornici vplyvom dlhodobého uprednostňovania priemyselných hnojív pred organickými, zvýšená plošná erózia). Chemická degradácia pôd súvisí najmä so zmenou chemizmu pôd pod vplyvom priemyselných exhalátov alebo predstavuje trvalý slabý acidifikačný trend u pôd na

kyslejších pôdotvorných substrátoch. Stav pôd sa vyhodnocuje v pravidelných päťročných cykloch Výskumným ústavom pôdoznaectva a ochrany pôdy (VÚPOP).

Kvalita a stupeň znečistenia pôd

Kontamináciu pôd v katastri Prešova monitoruje Výskumný ústav pôdoznaectva a ochrany pôdy v Bratislave na desiatich sondách. Monitorujú sa hodnoty rizikových látok v pôde: As, Ba, Be, Cd, Co, Cr, Cu, Hg, Mo, Ni, Pb, Se, Sn, V, Zn, ďalej karcinogénne látky - polycyklické aromatické uhľovodíky PAU a polychlorované bifenyly PCB atď.

- Dve sondy sú na nive Sekčova č. 099, 090.
- Jedna na hone Rúrky č. O83.
- Jedna na hone Polianky nad Vydumancom č. O82.
- Dve sondy 096, 097 sa nachádzajú na náplavovom kuželi Šebastovky.
- Jedna č. 091 na náplavovom kuželi Delne vo východnej časti katastra.
- Severne od prešovskej tehelne je lokalizovaná sonda č. 122
- Severovýchodne od Surdoku sonda č. 089.
- Lesné pôdy monitoruje sonda č. 003 v lokalite Malkovská hôrka

Najvyššie prípustné koncentrácie niektorých rizikových látok v pôde v mg.kg⁻¹ suchej hmoty je dané na Slovensku Rozhodnutím MP SR o najvyšších prípustných hodnotách škodlivých látok v pôde a o určení organizácií oprávnených zisťovať skutočné hodnoty týchto látok č. 531/1994 - 540. Podľa mapy kontaminácie pôdneho fondu (VÚPOP, in Správa o stave životného prostredia SR v roku 2001) nie je v okrese Prešov výskyt kontaminovanej pôdy, resp. v minimálnej miere výskyt mierne kontaminovaných pôd v kategórii A, A1.

Poznámka:

A - referenčná hodnota znamená, že pôda nie je kontaminovaná, ak je koncentrácia prvku/látky pod touto hodnotou. V prípade ak dosahuje, resp. prekračuje túto hodnotu, znamená to, že obsah tejto látky je vyšší ako sú fónové (požadové) hodnoty pre danú oblasť, prípadne vyššie ako hodnoty medze citlivosti analytického stanovenia.

A1 - referenčná hodnota vzťahujúca sa k hodnote A platná pre stanovenie rizikových (škodlivých) látok vo výluhu 2M HNO₃.

Erózia

Náchylnosť (potenciál) na eróziu pôdy (charakter reliéfu, pôdotvorný substrát a pôdny kryt, klíma a spôsob využívania pôdy - orná pôda, trvalé trávne porasty, lesy, iné) v reálnych podmienkach determinuje vodnú eróziu. Pre širšie okolie riešeného územia je typická stredná až silná náchylnosť pôd k erózii na pozemkoch s vyššími hodnotami sklonu svahu, iba v alúviu vodných tokov Torysa a Sekčov je náchylnosť na vodnú eróziu nepatrná až nijaká.

Biotické pomery

Flóra

Pre získanie informácie o súčasnom stave bioty, o genofondovo významných prvkoch, zložkách a ekologicky významných segmentoch posudzovaného územia sme použili tieto podklady - vlastné terénne pozorovania, zdroje z literatúry a elektronických nosičov, webových stránok, RÚSES okresu Prešov a MÚSES mesta Prešov v platnom územnom pláne.

Súčasný druhový a priestorový zloženie bioty je výsledkom zmien, ktoré sú odrazom vplyvu človeka na prírodné pomery tohto územia. Posudzované územie predstavuje zastavané územie (panelová bytová zástavba).

Pôvodné živočíšne i rastlinné spoločenstvá sú z priestoru navrhovanej výstavby parkoviska vytlačené a pozmenené. Existujúce spoločenstvá sú v súčasnosti pod tlakom antropogénnych aktivít z príľahlých urbanizovaných území.

Charakter biotopov v meste Prešov je sídelný s prvkami poľnohospodárskeho využívania časti plôch mesta, s čiastočnou ruderalizáciou a antropogenizáciou.

Fytogeografické členenie

Podľa fytogeografického členenia Slovenska (Futák 1980) patrí posudzované územie do oblasti západokarpatskej flóry (*Carpaticum occidentale*), obvodu flóry východobeskydskej flóry (*Beschidicum orientale*) do fytogeografického okresu Východné Beskydy a podokresu Šarišská vrchovina.

Potenciálna prirodzená vegetácia

Geobotanická mapa ČSSR (Michalko, 1996, Atlas krajiny SR, 2002) vyjadruje potenciálnu prirodzenú vegetáciu, ktorá je predpokladanou vegetáciou, ktorá by sa na danom území vyskytovala bez vplyvu činnosti človeka. Podľa geobotanickej mapy sa v širšie sledovanom území vyskytujú nasledujúce vegetačné jednotky:

C - dubovo-hrabové lesy karpatské

Al - lužné lesy podhorské a horské

C: Dubovo-hrabové lesy karpatské

Mezofilné zmiešané listnaté lesy zo zväzu *Carpinion betuli* sú na území Slovenska najrozšírenejšou lesnou klimaticko-zonálnou formáciou v dubovom stupni. Pôvodne zaberali na Slovensku súvislé rozsiahle plochy najmä v pahorkatinách a vrchovinách až do výšky priemerne 600 m n. m. Vyskytujú sa prevažne na alkalických hlbokých pôdach na rôznorodom geologickom podloží. V stromovom poschodí sa vyskytujú *Carpinus betulus*, *Quercus petraea*, *Acer campestre*, *Tilia cordata*, *Tilia platyphyllos* a *Cerasus avium*. Z krovín sú to *Lonicera xylosteum*, *Swida sanguinea*, *Corylus avellana*, *Ligustrum vulgare*, *Crataegus laevigata*. Bylinný podrast tvoria *Asarum europaeum*, *Galium odoratum*, *Dentaria bulbifera*, *Festuca heterophylla*.

Al: Lužné lesy podhorské a horské

Spoločenstvá tejto jednotky sú akýmsi pokračovaním vrbovo-topoľových lužných lesov na alúviách v úzkych údolných nivách na stredných a horných tokoch riek, prevažne v extrémnejších klimatických podmienkach najmä na strednom a severnom Slovensku. Ekologicky sa viažu na alúviá potokov podmáčaných prúdiacou podzemnou vodou alebo ovplyvňovaných častými povrchovými záplavami. Pôdy v pahorkatinnom stupni sú viac hlinité, stredne ťažké, v horských údoliach piesočnaté, štrkovité až kamenisté. Krovinné vrbiny zväzu *Salicion triandrae* a *Salicion eleagni* sú pionierskymi spoločenstvami na mladých riečnych naplaveninách lemujúcich brehy vodných tokov. Z drevín sú zastúpené *Salix elaeagnos*, *S. purpurea*, *S. fragilis*, *Alnus incana*, *Alnus glutinosa*, *Fraxinus excelsior*. Veľmi pestré je druhové zloženie bylín. Najčastejšie sú to hygrofilné a subhygrofilné rastliny - *Caltha palustris*, *Carduus palustris*, *Cirsium rivulare*, *Petasites hybridus*, *Myosotis palustris*, *Ranunculus repens*, *Urtica dioica* a iné.

Vo vlastnom území navrhovanej výstavby je zastúpená vegetačná jednotka *Dubovo-hrabové lesy karpatské*.

Fauna

V zmysle zoogeografického členenia – terestrický biocyklus, môžeme riešené územie začleniť do provincie listnatých lesov, podkarpatský úsek (Jedlička, Kalivodová in: *Atlas krajiny SR*: 2002

Z hľadiska širšieho okolia možno hovoriť o vysokej diverzite druhov a živočíšnych spoločenstiev z pohľadu vlastného posudzovaného územia o veľmi nízkej diverzite.

Zoozložka riešeného územia je chudobná, zastúpená prevažne zemnými cicavcami s prevahou hlodavcov, mäkkýšmi a hmyzom travinných bylinných biotopov. Špecifickou skupinou na území sú vtáky ktoré plochu využívajú ako potravný biotop. Významnejšie živočíšne druhy, zaradené medzi chránené, alebo ohrozené sa tu vyskytujú len sporadicky, pri hľadaní potravy. Ich biotopom je najmä údolie vodného toku Sekčov, ako aj lesné komplexy východne a severne od riešeného územia.

Z hľadiska širšieho územia obytnej zástavby sídliska Šváby charakter živočíšnych spoločenstiev typický pre poľnohospodársku kultúrnu sídelnú krajinu, s nízkou druhovou diverzitou a abundanciou. Aj v širšom okolí hodnoteného územia sa nachádzajú zoocenózy kultúrnej stepi a ľudských sídel. V súčasnosti sa využívajú ako polia (orná pôda), lúky a pasienky. Toto prostredie človek významne a pravidelne ovplyvňuje svojou činnosťou. K charakteristickým cicavcom kultúrnych stepí patria hraboš poľný (*Microtus arvalis*), ryšavka roľná (*Apodemus agrarius*), myška drobná (*Micromys minutus*), zajac poľný (*Lepus europaeus*) a lasica myšožravá (*Mustela nivalis*).

Tzv. poľných živočíchov reprezentujú aj vtáky jarabica obyčajná (*Perdix perdix*), bažant (*Phasianus colchicus*), škvránok poľný (*Alauda arvensis*), myšiak hôrny (*Buteo buteo*), vrabec poľný (*Passer montanus*), pipíška chocholatá (*Galerida cristata*), trasochvost lúčny (*Motacilla flava*). K hniezdiacej avifaune viazaných na ľudské stavby v okolí patria – dáždovnik tmavý (*Apus apus*), belorítka domová (*Delichon urbica*), lastovička domová (*Hirudo rustica*), žltouchvost domový (*Phoenicurus ochruros*), vrabec domový (*Passer domesticus*), trasochvost biely (*Motacilla alba*).

Na riešené územie z blízkych biotopov ľudských sídiel sa dostávajú aj rôzne synantropné a antopotolerantné druhy, preto je reálny výskyt ubikvistov zo skupiny bezstavovcov (*Evertebrata*), akými sú zástupcovia triedy pavúkov (*Araneae*), koscov (*Opiliones*) a rady podkmeňa - hmyz (*Insecta*) - švehly (*Zygentoma*), ucholaky (*Dermaptera*), šváby (*Blattodea*), dvojkřídlovce (*Diptera*), pavši (*Psocoptera*).

Mnohé na území pozorované druhy, sú najmä vyhľadávajúce potravu a hniezdia v záhradách, sadoch a pouličnej zeleni, ako sýkorky (*Parus sp.*), drozdy (*Turdus sp.*), hrdlička záhradná (*Streptopelia decaocto*), vrana túlavá (*Corvus corone*).

Zo synantropných a antopotolerantných druhov cicavcov je zastúpený jež bledý (*Erinaceus concolor*), potkan hnedý (*Rattus norvegicus*). Veverica stromová (*Sciurus vulgaris*), plch záhradný (*Eliomys quercinus*) a plch sivý (*Glis glis*) sa nachádzajú v blízkych opustených záhradkárskejších osadách.

Chránené, vzácne a ohrozené druhy a biotopy

Podľa vyhlášky č. 24/2003 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny, sa priamo na lokalite navrhovanej činnosti chránené, vzácne a ohrozené druhy a biotopy navrhovanej činnosti a v blízkom kontaktnom území neevidujú.

Významné migračné koridory sa na riešenom území nenachádzajú, najbližším hydrickým biokoridorom regionálneho významu je vodný tok Sekčov, biokoridorom nadregionálneho významu, je rieka Torysa, ktorej údolie má význam z hľadiska migrácie avifauny z afrických zimovísk na hniezdiská v severnej Európe a opačne.

Biotop riešeného územia je hodnotený ako málo významný - druhová diverzia je nízka, ekologická hodnota biotopu má klesajúcu tendenciu, je negatívne ovplyvňovaná. Poľný úhor ako biotop predstavuje ladom ležiaca pôvodne obrábaná pôda v malých enklávach ako málo významný biotop. V susedstve sa nachádza biotop zastavovanej zóny.

Z hľadiska biodiverzity v riešenom území nie sú evidované ani zistené žiadne významnejšie genofondové plochy, okrem vzdialených brehových a porastov sprievodnej vegetácie vodných tokov pri Sekčove, krovinných a trávnatých porastov a kontaktných areálov s vysadenými drevinami.

Chránené územia

Navrhovaná lokalita podľa zákona NR SR č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny patrí do prvého stupňa ochrany prírody a krajiny, ktorému sa neposkytuje územná ochrana podľa § 17 až 31 citovaného zákona. V rámci stavbou dotknutých plôch sa nenachádzajú chránené územia menšieho plošného rozsahu, ani chránené stromy.

Významné zásahy človeka v krajine (urbanizácia priestoru, situovanie infraštruktúry, poľnohospodárske využívanie, miestami meliorácie koryta vodných tokov, atď.) čiastočne

redukovali funkciu údolia rieky Sekčov ako biokoridoru, ktorý je najbližšou prírodnou štruktúrou. Územný systém ekologickej stability vhodne dopĺňa sieť interakčných prvkov vo väzbe na okolité lesné komplexy Stráží, Slanských vrchov a Šarišskej vrchoviny.

Tok rieky Sekčov a niektorých jej prítokov je v severnej časti mesta Prešov zväčša lemovaný prirodzeným brehovým porastom, reprezentovaným krovinatými vrbami (*Salix triandra*, *S. purpurea*, *S. eleagnos*) a jelšou, menšie zastúpenie majú vysokokmenné vrbí a miesta, kde je brehový porast viacetážový. Z hľadiska krajinnokoekologického plnia funkciu biocentier a biokoridorov (nezanedbateľné je aj estetické hľadisko) úseky s nenarušenými drevinovými porastami a zachovalými aluviálnymi lúkami, jednými z posledných lokalít v tejto časti regiónu. Napriek vyššie uvedenému celkovo možno konštatovať pomerne menej priaznivé zastúpenie krajiny zelene v rámci širšie riešenej oblasti.

V okrese Prešov sa nachádzajú osobitne chránené územia v štvrtom a piatom stupni ochrany.

Tab.: Osobitne chránené územia ochrany prírody a krajiny v širšom okolí lokality navrhovanej činnosti za okres Prešov:

Názov územia	Katastrálne územie	Kategória ochrany	Plocha územia v ha	Rok vyhlásenia, spresnenia	Predmet ochrany
Čergovská javorina	Hradisko pri Terni	NPR	10,7200	1982	zachovalé lesné spoločenstvá bukových javorín
Gímešský jarok	Drienov	NPR	20,6200	1981	lesné spoločenstvá v poľnohospodárskej krajine, štúdium sukcesie
Kokošovská dubina	Kokošovce	NPR	20,0000	1965	spoločenstvo duba, lesnícky výskum
Šarišský hradný vrch	Veľký Šariš	NPR	148,6384	1964	pestrosť biocenóz všetkých expozícií
Dubová hora	Okružná	PR	61,3400	1983	typické lesné spoločenstvá na vyvrelinách
Fintické svahy	Fintice	PR	44,8700	1980	reliktná xerothermná vegetácia
Kapušíansky hradný vrch	Kapušany, Fulianka	PR	18,1000	1980	významné botanické nálezisko na vulkanitoch
Mirkovská kosatcová lúčka	Žehňa	PR	1,1394	1979	nálezisko kosatca sibírskeho
Zbojnický zámok	Ruská Nová Ves	PR	8,0000	1964	teplomilné spoločenstvá na skalnom komplexe
Holá hora	Prešov	CHA	4,5138	1990	ekopedagogická plocha

Zdroj: ŠOP SR, ÚPN VÚC Prešovského kraja

Osobitne chránené druhy živočíchov a rastlín

Vzhľadom na charakter využívania a reálny stav druhotnej (súčasnej) krajiny štruktúry v riešenom území, na riešenej lokalite zámeru nie sú evidované osobitne chránené druhy živočíchov a rastlín. Nemožno vylúčiť, že širší región riešenej lokality môže byť príležitostne navštevovaný predátormi (napr. dravcami) ako lovný areál alebo pri hľadaní potravy druhmi, ktoré sú legislatívne (vyhláška MŽP SR č. 24/2003 Z. z. v znení neskorších predpisov) vyhlásené za chránené na európskej alebo národnej úrovni (napr. jašterica obyčajná, užovka obyčajná, ropucha bradavičnatá, jež bledý, netopiere, atď.). Podrobnejšie komentované v časti fauna.

Chránené stromy

V okrese Prešov sú chránené stromy evidované v katastrálnych územiach Čelovce pri Chmeľove a Prešov.

Tab.: Evidované chránené stromy na k. ú. mesta Prešov:

Názov:	Slovenské meno taxónu:	Vedecké meno taxónu:	Katastrálne územie:

Petöfiho buk	buk lesný	Fagus sylvatica L.	Prešov
Prešovský platan	platan západný	Platanus occidentalis L.	Prešov

Zdroj: ŠOP SR

Na lokalite nie sú Štátnou ochranou prírody SR evidované žiadne chránené stromy.

Na lokalite navrhovaného zámeru a v jej bezprostrednom okolí sa nenachádza žiadne územie navrhnuté do sústavy NATURA 2000. V širšom okolí (cca 2,5 km východne) sa nachádza chránené vtáčie územie (CHVÚ) Slanské vrchy ktoré je zaradené do Národného zoznamu CHVÚ.

2. KRAJINA, KRAJINNÝ OBRAZ, STABILITA, OCHRANA, SCENÉRIA

Riešené územie je z geomorfologického hľadiska súčasťou hladko modelovaného reliéfu alúvia rieky Sekčov a Toryskej pahorkatiny na severnom výbežku Košickej kotliny, ktorá je v rámci širšieho okolia stredne intenzívne až intenzívne využívaná poľnohospodárstvom a lesným hospodárstvom.

Súčasná štruktúra krajiny je výsledkom dlhodobého antropického tlaku na krajinu, kde z pôvodne zalesneného územia bola krajina fragmentovaná na časti urbanizované (sídla, plochy priemyslu a dopravy), poľnohospodársky využívané plochy (orná pôda, lúky, pasienky, ovocné sady), plochy lesa, plochy nelesnej drevinovej vegetácie, ostatné plochy, vodné plochy.

Krajinným obrazom je kultúrna krajina kotlín s vodnými tokmi, urbanizovaná, alebo poľnohospodársky obhospodarovaná, s postupným prechodom do podhorských pasienkov, mozaikovitých štruktúr a okolitých zalesnených pohorí. Krajinný obraz sa v zásade nemení, je však zvýraznený striedaním jednotlivých ročných období, a to najmä v štruktúrach opadavých drevín, resp. aktuálnym spôsobom obhospodarovania poľnohospodárskej pôdy. Sumárne možno konštatovať, že sa v širšom okolí striedajú prvky poľnohospodárskej, priemyselnej, sídelnej a rekreačnej krajiny. V katastri mesta Prešov je nasledovná štruktúra využitia územia:

Tab.: Výmera druhov pozemkov na území mesta Prešov ((Katastrálny portál ÚGKK SR, stav k r. 2015):

Druh pozemkov:	Výmera v ha:	Podiel na výmere v%:
orná pôda	1 544,4	21,9
záhrady + ovocné sady + vinice	424,6	6,0
trvalé trávne porasty	707,7	10,1
lesy	2 214,6	31,4
vodné plochy	128,1	1,8
zastavané plochy + nádvorcia	1 309,3	18,6
ostatné plochy	714,9	10,2
Spolu:	7 043,6	100

Zdroj: ÚPN mesta Prešov, 2017

Riešené územie môžeme charakterizovať z hľadiska zastúpenia ekologicky stabilných plôch podľa stupňa ekologickej stability. Výpočet stupňa ekologickej stability (SES) bol získaný váhovým koeficientom podielu zastúpenia jednotlivých plôch za celé katastrálne územie mesta Prešov.

Výsledná hodnota SES pre celé územie mesta Prešov predstavuje 2,63 a v používanej klasifikácii v rámci metodiky pre vypracovanie regionálnych územných systémov ekologickej stability znamená územie so stredným zastúpením prírodných prvkov. Rozloženie plôch s vyšším koeficientom ekologickej stability je v katastrálnom území mesta Prešov pomerne nerovnomerné a je sústredené do jeho okrajových zalesnených častí.

Scenéria krajiny

V rámci širšieho okolia mesta Prešov v scenérii krajiny dominuje striedanie sa zalesnených častí (najmä hrebeňov a vrcholových polôh) vulkanických komplexov Slanských vrchov a Stráží, ktoré je v kontraste s hladšie modelovaným a mennej členitým reliéfom Šarišskej vrchoviny a Toryskej pahorkatiny. Pre širšie okolie je z hľadiska scenérie krajiny určujúca veľkobloková štruktúra poľnohospodárskej pôdy a zalesnené vrcholové partie okolitých pohorí, rozloženie nelesnej drevinovej vegetácie v krajine je nerovnomerné.

Na lokálnej úrovni sa strieda poľnohospodársky využívaný charakter krajiny s urbanizovanými plochami (sídla, plochy výroby a služieb), s komplexmi lesných porastov, ktorý dotvárajú prirodzené brehové porasty a sprievodná vegetácia vodných tokov, umelé výsadby ovocných a okrasných drevín okolo komunikácií (stromoradia), dreviny na plochách verejnej zelene v zastavanom území sídiel, ovocné dreviny záhrad a ovocných sádov na východných svahoch Stráží.

Dotknuté územie predstavuje veľmi malú časť celkovej scenérie mesta Prešov a jeho okolia, preto navrhovaná rekonštrukcia a výstavba parkoviska vo vnútrobloku ulíc Lomnická-Švábska, v kontexte s hmotou súčasnej bytovej panelovej zástavby nebude predstavovať zásadný vizuálny impakt.

Územný systém ekologickej stability

Pre územie Slovenskej republiky bol roku 1992 vypracovaný a vládou SR prijatý Generel nadregionálneho územného systému ekologickej stability (GN-ÚSES), ktorý bol následne rozpracovaný projektmi regionálneho ÚSES na úroveň jednotlivých okresov. V R-ÚSES okresu Prešov (1993), s následným priemetom do Územného plánu veľkého územného celku Prešovský kraj (1998, ZaD 2004, ZaD 2009) a v koncepcii územného rozvoja Slovenska 2001 boli z hľadiska širšieho okolia definované prvky na nadregionálnej a regionálnej úrovni:

Tab.: Priemet vybraných prvkov ÚSES (regionálna a nadregionálna úroveň) v okrese Prešov na základe aktualizácie GN-ÚSES SR v roku 2000 a R-ÚSES okresu Prešov (1993) v širšom okolí navrhovanej činnosti:

Názov	Kategória prvku	Geomorfologická jednotka	Jadro - súčasné CHÚ	Charakteristika
Šimonka	NRBc	Slanské vrchy	NPR Šimonka	komplex lesov (dubobučiny a bučiny) a trvalých trávnych porastov s rozptýlenou zeleňou
Kokošovská dubina	NRBc	Slanské vrchy	NPR Kokošovská dubina	lesný komplex (dubiny, dubobučiny)
Gímešský jarok	RBc	Košická kotlina	NPR Gímešský jarok	lesné spoločenstvá (prevaha buka, duba) na vlhkom podklade
Stráže	NRBc	Spišsko-šarišské medzihorie	NPR Šarišský hradný vrch	dubové bučiny na neovulkanitoch a xerothermné spoločenstvá
Kvašná voda - Cemjata	RBc	Šarišská vrchovina		lesné komplexy bukových dúbav a dubových bučín
Stráže -Hradová hora	NRBk	Spišsko-šarišské medzihorie		remízky, trávne porasty a pripotočné spoločenstvá v poľnohospodársky využívanej krajine
Tri chotáre -Lysá hora	NRBk	Beskydské predhorie		remízky, trávne porasty a pripotočné spoločenstvá v poľnohospodársky využívanej krajine
Kokošovce - Niereše -Obišovce	RBk	Košická kotlina		remízky, trávne porasty a pripotočné spoločenstvá v poľnohospodársky využívanej krajine
Delňa	RBk	Košická kotlina		brehové porasty a aluviálne lúky

Torysa	NRBk	Spišsko-šarišské medzihorie		brehové porasty a aluviálne lúky
Sekčov	RBk	Beskydské predhorie		brehové porasty a aluviálne lúky

Zdroj: RÚSES okresu Prešov 1993, ÚPN VÚC Prešovského kraja 1998,, 2004 KURS 2001, Aktualizácia GNÚSES ŠOP SR 2000

Poznámka:

NRBc – nadregionálne biocentrum

RBc – regionálne biocentrum

NRBk – nadregionálny biokoridor

CHÚ - osobitne chránené územie ochrany prírody a krajiny

ÚSES tvorí sieť ekologicky významných segmentov krajiny, ktoré zaisťujú územné podmienky trvalého zachovania druhovej rozmanitosti prirodzeného genofondu rastlín a živočíchov v príslušnom regióne. Prvky ÚSES zároveň predstavujú lovný alebo potravinový areál, umožňujú migráciu a poskytujú priestor pre rozmnožovanie jednotlivých druhov rastlín aj živočíchov.

Lokalita výstavby je situovaná na Toryskej pahorkatine, v bližšom okolí rieky Sekčov, ktorý je regionálnym hydrickým biokoridorom. Plocha výstavby neobsahuje prvky, ktoré by boli súčasťou hydrického alebo terestrického biokoridoru, alebo ktoré z hľadiska svojich vlastností, vzájomných väzieb a funkcií priamo ovplyvňujú funkčnosť prvkov ÚSES. V širšom okolí lokality sa vyskytujú plochy a ekosystémy, ktoré z regionálneho i lokálneho hľadiska plnia funkciu prvkov ekologickej stability územia.

Miestny ÚSES mesta Prešov bol spracovaný v rámci aktualizácií územného plánu mesta. V platnom územnom pláne mesta Prešov priestoru navrhovanej výstavby neboli určené žiadne funkcie v rámci MÚSES.

3. OBYVATEĽSTVO, JEHO AKTIVITY, INFRAŠTRUKTÚRA, KULTÚRNO-HISTORICKÉ HODNOTY ÚZEMIA

Obyvateľstvo

Z analýzy populačného vývoja vyplýva, že na konci 80-tych a začiatkom 90-tych rokov 20. storočia sa narušili dlhodobé demografické trendy. Výrazne sa zmenilo reprodukčné správanie obyvateľstva, ktoré sa prejavuje najmä v znižovaní počtu živonarodených detí. Podstatné zmeny sa prejavujú aj v oblasti migrácie obyvateľstva.

Demografické ukazovatele mesta Prešov

K 31. 12. 2017 bolo Štatistickým úradom SR v meste Prešov evidovaných celkovo **89 138 obyvateľov**. Webová lokalita mesta Prešov udáva pre rok 2018 aktuálny stav 85 958 občanov.

Populačný vývoj za posledných cca 20 rokov je možné charakterizovať ako permanentný pokles počtu obyvateľov v meste Prešov. V celom sledovanom území dochádza k postupnému znižovaniu počtu obyvateľov, hlavne z dôvodu sťahovania sa za prácou do iných častí Slovenska, či do zahraničia. Mesto Prešov prišlo od roku 2000 o 4 920 obyvateľov. Na druhej strane dochádza aj k vnútornému presunu obyvateľov do okolitých obcí, napr. z Prešova do Ľubotic, ktoré sú urbanisticky súčasťou mesta Prešov. V Ľuboticiach prišlo v sledovanom období k nárastu počtu obyvateľov o 1 019.

Tab.: Vývoj počtu obyvateľov v meste Prešov

Sídlo/Rok	2000	2005	2010	2015	2017
mesto Prešov	94 058	91 621	90 835	89 959	89 138

Zdroj: Štatistický úrad SR

Z výsledkov porovnania **vekovej štruktúry obyvateľstva** k 31.12.2017 vyplýva, že podiel obyvateľstva **vo vekovej skupine 0 – 14** bol v meste Prešov pod úrovňou podielu tejto vekovej skupiny dosiahnutého v rámci okresu Prešov i Prešovského kraja, pričom skôr približne kopíroval vývoj v rámci Slovenskej republiky. V dlhodobom vývoji možno sledovať postupný pokles podielu tejto vekovej skupiny, resp. od roku 2010 je to skôr stagnácia s malými zmenami a to na všetkých sledovaných úrovniach. Údaj z roku 2017 s miernym nárastom dáva nádej na pozitívny trend opätovného vzostupu podielu tejto vekovej kategórie

Podiel obyvateľstva **vo vekovej skupine 15 – 64** sa v meste Prešov permanentne udržiava nad úrovňami podielu tejto vekovej kategórie dosiahnutého v rámci všetkých ostatných nadradených celkov. V dlhodobom meradle nastal medzi rokmi 2000 a 2010 vzostup tejto vekovej kategórie, v posledných cca 7 rokoch však evidujeme trvalý pokles a presun časti podielu do zvyšných dvoch kategórií (hlavne do kategórie nad 65 rokov). V sledovanom území sme sa v roku 2017 dostali približne späť na úroveň roku 2000. Dlhodobo sa predpokladá skôr oslabovanie podielu tejto vekovej skupiny na všetkých úrovniach.

Podiel obyvateľstva **vo vekovej skupine nad 65 rokov** bol v meste Prešov počas celého sledovaného obdobia pod podielom tejto skupiny v rámci Slovenskej republiky. Okres Prešov a aj Prešovský kraj dosahovali približne rovnaké, resp. mierne nižšie hodnoty. Z dlhodobého hľadiska je evidentný neustály nárast podielu tejto vekovej skupiny, pričom od roku 2010 je tento na všetkých úrovniach skokovitý. Môžeme teda konštatovať výrazný nárast intenzity starnutia obyvateľstva, ktorý sa prejavuje hlavne v meste Prešov, ako najväčšom sídle prešovského kraja.

Tab.: Veková štruktúra obyvateľov v základných vekových kategóriách v okrese Prešov a jej vývoj a porovnanie s väčšími územnými celkami

Rok zisťovania	Veková kategória	Okres Prešov (počet obyvateľov/% zastúpenie kategórie)	Prešovský kraj (počet obyvateľov/% zastúpenie kategórie)	Slovenská republika (počet obyvateľov/% zastúpenie kategórie)
2000	0 – 14	35 997 / 22,22 %	181 369/ 23,03 %	1 036 425/ 19,18 %
	15 – 64	109 371/ 67,50 %	526 033/ 66,80 %	3 746 538/ 69,35 %
	65+	16 664 / 10,28 %	80 081 / 10,17 %	619 584/ 11,47 %
2005	0 – 14	31 618 / 19,24 %	161 940/ 20,28 %	894 308 / 16,59 %
	15 – 64	114 851/ 69,89 %	553 178/ 69,27 %	3 862 234/ 71,67 %
	65+	17 862 / 10,87 %	83 478 / 10,45 %	632 638 / 11,74 %
2010	0 – 14	29 410 / 17,55 %	148 756/ 18,38 %	830 457/ 15,28 %
	15 – 64	119 012/ 71,00 %	572 781/ 70,76 %	3 932 092/ 72,34 %
	65+	19 194 / 11,45 %	87 906 / 10,86 %	672 724 / 12,38 %
2015	0 – 14	30 111 / 17,45 %	146 678/ 17,87 %	832 043 / 15,33 %
	15 – 64	119 858/ 69,47 %	571 167/ 69,60 %	3 810 273/ 70,22 %
	65+	22 567 / 13,08 %	102 852/ 12,53 %	783 936 / 14,45 %
2017	0 – 14	30 938 / 17,75 %	147 680/ 17,93 %	849 701 / 15,61 %
	15 – 64	119 100/ 68,34 %	565 318/ 68,62 %	3 748 564/ 68,87 %
	65+	24 248 / 13,91 %	110 828/ 13,45 %	844 855 / 15,52 %

Zdroj: Štatistický úrad SR

So stavom a vývojom vekovej štruktúry obyvateľstva bezprostredne súvisia hodnoty priemerného veku, indexu starnutia a indexu ekonomického zaťaženia. Z dlhodobého hľadiska je možné konštatovať, že priemerný, ale aj mediánový vek svojim neustálym zvyšovaním sleduje celoeurópske a celoslovenské trendy. Celkovo však platí, že zmeny sú postupné a nezaznamenávame žiadne extrémne zmeny. So zmenou vekovej štruktúry obyvateľstva priamo súvisí aj index starnutia, pri ktorom môžeme sledovať výraznejší nárast pre mesto Prešov. Pri vývoji indexu ekonomického zaťaženia vidíme stagnáciu a dokonca dlhodobejší pokles.

Tab.: Vybrané ukazovatele obyvateľstva v meste Prešov vo vybraných rokoch

Sídlo	Rok	Priemerný vek (roky)	Mediánový vek (roky)	Index starnutia (%)	Index ekonomického zaťaženia (%)
mesto Prešov	2000	34,42	33,20	44,63	42,86
	2005	36,86	35,30	65,04	36,29
	2010	38,77	37,30	82,41	35,05
	2015	40,77	39,90	102,84	39,42
	2017	41,49	40,90	110,80	42,61

Zdroj: Štatistický úrad SR

Pohyb obyvateľstva v rokoch 2000 – 2017 v meste Prešov možno charakterizovať ako mierne rastúci z pohľadu prirodzeného prírastku obyvateľstva, ale výraznejšie negatívny (klesajúci) z pohľadu migračného salda. Mesto Prešov je sídlom s pomerne vysokým prirodzeným prírastkom za posledné obdobie. V meste Prešov je dlhodobým trendom pomerne značné sťahovanie obyvateľov, keďže prisťahovávanie i vysťahovávanie majú značnú intenzitu aj vzhľadom na počet obyvateľov. V meste Prešov prevažujú vysťahovaní obyvatelia a mesto tak zaznamenáva permanentné úbytky. Od roku 2000 bol len jeden rok, kedy Prešov nebol v mínuse z hľadiska celkového prírastku obyvateľstva. Vývoj prirodzeného prírastku i migračného salda v posudzovanom sídle v priemere kopíruje aj vývoj tohto ukazovateľa v rámci Prešovského kraja, či celého východného Slovenska. Slovenská republika ako celok má nižšie prepočítané hodnoty prirodzeného prírastku, oveľa lepšie je však na tom z hľadiska pozitívnych hodnôt migračného salda. Celkový prírastok obyvateľstva v roku 2017 bol na úrovni Prešovského kraja vo výške 1 516 obyvateľov, na východnom Slovensku 2 630 obyvateľov a v Slovenskej republike 7 777 obyvateľov.

Tab.: Pohyb obyvateľstva v meste Prešov vo vybraných rokoch

	Rok:	mesto Prešov
Narodení	2000	862
	2005	870
	2010	948
	2015	914
	2017	852
Zomrelí	2000	651
	2005	678
	2010	669
	2015	738
	2017	743
Prirodzený prírastok	2000	208
	2005	192
	2010	277
	2015	172
	2017	107
Prisťahovaní	2000	789
	2005	881
	2010	804
	2015	1 009
	2017	989
Vysťahovaní	2000	916
	2005	1 219
	2010	1 439

	2015	1 409
	2017	1 576
Migračné saldo	2000	-127
	2005	-338
	2010	-635
	2015	-400
	2017	-587
Celkový prírastok	2000	81
	2005	-146
	2010	-358
	2015	-228
	2017	-480

Zdroj: Štatistický úrad SR

Sobášnosť a rozvodovosť v meste Prešov možno charakterizovať stúpajúcimi hodnotami až približne do roku 2015, odkedy sa situácia celkovo stabilizovala. V rámci rozvodovosti od roku 2015 celkovo zaznamenávame mierny pokles. Priaznivou skutočnosťou je trvale vyšší počet sobášov ako rozvodov. Index rozvodovosti je tak na pomerne nízkych hodnotách a to hlavne v pomere ku zvyšku Slovenska.

Tab.: Sobášnosť a rozvodovosť v meste Prešov vo vybraných rokoch

	Rok:	mesto Prešov
Sobáše	2000	445
	2005	520
	2010	521
	2015	522
	2017	549
Rozvody	2000	119
	2005	209
	2010	227
	2015	174
	2017	177
Index rozvodovosti (%)	2000	26,74
	2005	40,19
	2010	43,57
	2015	33,33
	2017	32,24

Zdroj: Štatistický úrad SR

Ekonomická štruktúra

V ekonomickej štruktúre obyvateľstva v roku 2017 dominuje v meste Prešov početné zastúpenie živnostníkov pred právnickými osobami. Z dlhodobého pohľadu, počas celého sledovaného obdobia, sledujeme pomerne vyrovnaný počet živnostníkov vo všetkých sledovaných sídlach. Po roku 2010 nastal vo väčších sídlach ich skokovitý pokles spôsobený legislatívnymi opatreniami, odvtedy je však počet opäť ustálený, niekde mierne stúpajúci. V celom sledovanom období dochádzalo k postupnému zvyšovaniu počtu právnických osôb. Výnimku tvoria posledné cca 4 roky, kedy v Prešove ich počet klesol. Celkovo môžeme sledovať aj prechod časti živnostníkov do skupiny právnických osôb po roku 2010, kedy tu dochádza k skokovitému zvýšeniu ich počtu. Početné zastúpenie slobodných povolání je s dlhodobým stúpajúcim trendom so skokovitým zvýšením medzi rokmi 2010 a 2014. Počet samostatne hospodáriacich roľníkov je stabilný, prípadne s miernym rastom.

Tab.: Ekonomická štruktúra obyvateľstva v meste Prešov vo vybraných rokoch

	Rok:	mesto Prešov
Živnostníci	2005	6 169
	2010	6 689
	2014	5 632
	2017	5 235
Slobodné povolania	2005	329
	2010	412
	2014	522
	2017	-
Samostatne hospodáriaci roľníci	2005	18
	2010	22
	2014	29
	2017	-
Právnické osoby spolu	2005	2 860
	2010	4 403
	2014	5 569
	2017	5 180

- údaj nie je k dispozícii

Zdroj: Štatistický úrad SR

Nezamestnanosť

Počet evidovaných uchádzačov o zamestnanie mal v sledovanom období kolísavú tendenciu. Dá sa konštatovať, že vrchol bol dosiahnutý v roku 2000, potom nastal strmý pád v roku 2005, po ktorom nastalo opätovné zvýšenie. Od roku 2015 počet evidovaných uchádzačov o zamestnanie kontinuálne klesá a to vďaka rastu množstva pracovných príležitostí, ale aj vplyvom zmien v metodike výpočtu a spôsobe evidencie nezamestnaných.

Tab.: Celkový počet evidovaných uchádzačov o zamestnanie v meste Prešov vo vybraných rokoch

	Rok:	mesto Prešov
Počet evidovaných uchádzačov	2000	9 617
	2005	5 749
	2010	6 162
	2015	4 746
	2017	2 382

Zdroj: Štatistický úrad SR

Zdravotný stav obyvateľstva

Podľa použitého zdroja (*Zdravotnícka ročenka Slovenskej republiky 2016. Národné centrum zdravotníckych informácií Bratislava, 2018*) k 31. 12. 2016) mala Slovenská republika podľa údajov ŠÚSR **5 435 343 obyvateľov**, pričom ženy tvorili 51,2 % (**na 1 000 mužov pripadalo 1 050 žien**). Hoci v súhrnnom počte v rámci pohlavia prevyšujú ženy, **každoročne sa rodí viac chlapcov** a ich prevaha pokračuje až do 50. roku veku, kedy tento stav kvôli ich vyššej úmrtnosti klesá. Celkový počet obyvateľov oproti predchádzajúcemu roku stúpol o 9 091. Z hľadiska veku sa najvýraznejší nárast prejavil u poproduktívnej zložky (o 4 %).

Podiel produktívnej zložky (69,55 %) má klesajúcu tendenciu, medzi rokmi 2016 a 2015 sa znížil o 0,67 percentuálneho bodu a od roku 2012 o takmer 2 body. Podiel predproduktívnej skupiny obyvateľstva v porovnaní s rokom 2015 vzrástol z 15,33 % na 15,46 % a v rozmedzí sledovaného obdobia (od roku 2012) to bola najvyššia hodnota. Rovnako najvyšší podiel dosiahla aj poproduktívna zložka (14,99 %), pri ktorej ale evidujeme

nárast každoročne (oproti roku 2015 je to o 0,54 a oproti roku 2012 až o 1,86 percentuálneho bodu), čo len potvrdzuje dlhodobý jav starnutia obyvateľstva.

Z hľadiska **pohlavia** je zrejmé, že zatiaľ čo u mužov ešte prevyšuje detská zložka obyvateľstva (16,25 %) poproduktívnu (11,98 %) u žien je to naopak (predproduktívna zložka 14,71 %, poproduktívna zložka 17,85 %). Index starnutia stúpol z 94,22 v roku 2015 na 96,96 v roku 2016, teda na 100 detí vo veku 0 až 14 rokov pripadalo 96,96 osôb v poproduktívnom veku.

Najvyšší index starnutia, kde počet seniorov prevýšil počet detí, bol v Trenčianskom (122,71), Nitrianskom (121,57), Trnavskom (109,25) a Banskobystrickom kraji (107,48). **Najnižší index starnutia bol zaznamenaný v Prešovskom (72,69) a Košickom kraji (80,38).**

Priemerný vek sa zvýšil z 40,13 na **40,37 roka**. **Vzrástla tiež aj stredná dĺžka života** pri narodení, u mužov z 73,03 na 73,71 roka a u žien z 79,73 na 80,41 roka. Za obdobie posledných desiatich rokov je táto hodnota u oboch pohlaví najvyššia. V roku 2016 sa na Slovensku narodilo matkám s trvalým pobytom v SR 57 557 živonarodených detí, čo je o 1 955 viac ako v predchádzajúcom roku.

Najviac živonarodených detí bolo evidovaných v Prešovskom (9 861) a Košickom kraji (8 894).

Hrubá miera pôrodnosti sa zvýšila z 10,3 na 10,6 živonarodených na 1 000 obyvateľov, pričom najvyššia bola v Bratislavskom (12,9 ‰), Prešovskom (12,0 ‰) a Košickom kraji (11,2 ‰). Najnižšia hodnota hrubej miery pôrodnosti bola v Nitrianskom a Trenčianskom kraji (v oboch 9,1 ‰).

Najčastejšou príčinou smrti oboch pohlaví boli opäť choroby obehovej sústavy (CHOS) s podielom 48,2 %. Úmrtia žien na CHOS tvorili 54,5 %. Po prepočítaní na 100 000 žien ich počet klesol z 514,9 na 501,3. U mužov sa CHOS podieľali podobne ako v predchádzajúcom roku na 42,2 % úmrtí a hrubá miera úmrtnosti mužov sa znížila z 438,4 na 426,3. Z diagnóz dominovala chronická ischemická choroba srdca (I25), ktorá mala 47,7 % zastúpenie zo všetkých CHOS (u žien dokonca viac ako 50 %). Po CHOS nasledovali s podielom 25,9 % nádorové ochorenia. Po prepočítaní na 100 000 mužov na ne umrelo 287,5 mužov, čo je v porovnaní s prechádzajúcim rokom (288,7/100 000) takmer nezmenený stav. Najviac úmrtí sa týkalo diagnóz C33 – C34 (zhubný nádor priedušnice, priedušiek a pľúc, 21,2 %), C18, C19 – C21 (zhubný nádor hrubého čreva a konečníka, 16,0 %) a C61 (zhubný nádor prostaty, 9,1 %). Hrubá miera úmrtnosti žien na nádorové ochorenia bola 213,8 (v roku 2015 to bolo 216,7), pričom išlo najmä o diagnózy C50 (zhubný nádor prsníka, 17,1 %), C18, C19 – C21 (zhubný nádor hrubého čreva a konečníka, 13,8 %) a C33 – C34 (zhubný nádor priedušnice, priedušiek a pľúc, 10,9 %).

V zariadeniach ústavnej zdravotnej starostlivosti SR bolo v roku 2016 ukončených 1 213 445 hospitalizácií (každé ukončenie hospitalizácie na jednom oddelení prepustením, úmrtím alebo preložením na iné oddelenie), čo je po prepočítaní na 100 000 obyvateľov 22 343,8. V porovnaní s predchádzajúcim rokom ich počet vzrástol o 0,9 % (10 291 prípadov). Z hľadiska pohlavia prevažovali ženy (57 %) najmä pre zvýšenú starostlivosť v období tehotenstva, pôrodu a šestonedelia a tiež pre častejšiu hospitalizáciu pri sprevádzaní chorého (dg. Z76.3). Najmenej hospitalizácií na 1 000 obyvateľov (90,2) bolo u 5 až 14-ročných. S vyšším vekom rastie aj potreba ústavnej zdravotnej starostlivosti, u 60 až 64-ročných pacientov to bolo 289,9 ‰ hospitalizácií, u 70 až 74-ročných 490,6 ‰ a najviac hospitalizácií (717,4) si vyžiadali 85- a viacroční pacienti (vynímajúc hospitalizácie 0-ročných, ktoré súvisia predovšetkým s ich narodením). Priemerný ošetrovací čas bol rovnako ako v predchádzajúcom roku 6,6 dňa, najdlhší bol evidovaný pri duševných poruchách a poruchách správania (27,5).

Najviac hospitalizácií (3 441,2 na 100 000 obyvateľov) si aj v roku 2016 vyžiadali **choroby obehovej sústavy (CHOS), ktoré tvorili 15,4 % všetkých hospitalizácií.** Choroby **tráviacej sústavy predstavovali 9,9 %** všetkých hospitalizácií (2 210,0/100 000). Priemerný vek hospitalizovaného 50,9 rokov bol nižší ako pri CHOS, kratšia bola aj dĺžka hospitalizácie (4,8 dňa) a z hľadiska pohlavia rovnako mierne prevažovali muži (51 %). Treťou najčastejšou príčinou prijatia do ústavnej zdravotnej starostlivosti boli **nádory (9,3 %)**, čo po prepočítaní na 100 000 obyvateľov predstavuje 2 069,7 hospitalizácií. Pri nádoroch boli častejšie hospitalizované ženy (52,6 %), ošetrovací čas bol 6,8 dňa a priemerný vek pacienta 59,1 roka. Najväčší počet pacientov bolo hospitalizovaných s nádormi tráviacich orgánov a nezhubnými nádormi, no z konkrétnych ochorení sa najviac vyskytovala dg. C34 zhubný nádor priedušiek a pľúc (158,5/100 000) a dg. C18 zhubný nádor hrubého čreva.

Podľa dokumentu **Prognóza vývoja obyvateľstva v okresoch Slovenskej republiky do roku 2035** (*Prognostický ústav Slovenskej akadémie vied INFOSTAT - Výskumné demografické centrum Katedra humánnej geografie a demografie Prírodovedeckej fakulty Univerzity Komenského, Bratislava 2013*) z celoslovenského pohľadu môžeme povedať, že po roku 1989 sme svedkami niekoľkých navzájom prepojených etáp transformácie reprodukčného správania. V prvej polovici 90. rokov to bol predovšetkým dramatický pokles intenzity plodnosti v mladšom veku (do 25 rokov). Značnú dynamiku, s akou došlo k týmto zmenám, dokazuje aj vývoj úhrnnej plodnosti. Kým ešte v rokoch 1990 a 1991 priemerný počet detí na jednu ženu dosahoval z prierezového pohľadu približne úroveň dvoch detí, v roku 1995 to bolo už len približne 1,5 dieťaťa. V nasledujúcom období síce pozorujeme ďalšie klesanie intenzity plodnosti, no to sa už vyznačovalo nižšou dynamikou. Fáza znižovania intenzity plodnosti bola definitívne zavŕšená v roku 2002, kedy úhrnná plodnosť žien na Slovensku dosiahla historické minimum 1,19 dieťaťa na ženu.

Obdobie posledných rokov je typické miernym nárastom intenzity plodnosti, ktorý však má značne nepravidelný priebeh. Kým medzi rokmi 2007-2009 sa hodnota úhrnnej plodnosti zvýšila z pôvodných 1,25 dieťaťa na ženu nad hranicu 1,4 dieťaťa, v ďalších rokoch sme svedkami zastavenia tohto trendu a opätovného poklesu pod uvedenú hranicu. Posledný pokles z roku 2010 je vo všeobecnosti spájaný s nepriaznivým hospodárskym vývojom. Zdá sa však, že hospodárska kríza nemala zásadnejší vplyv na vývoj plodnosti, keďže už v roku 2011 opätovne pozorujeme rast a úhrnná plodnosť dosiahla úroveň 1,45 dieťaťa na ženu. Úhrnná plodnosť za roky 2007-2011 na Slovensku pohybovala len na úrovni 1,37 dieťaťa na ženu.

Mesto Prešov leží na 49° severnej zemepisnej šírky a 21° 15' východnej zemepisnej dĺžky, približne v strede regiónu východného Slovenska v severnej časti Košickej kotliny.

Nadmorská výška historického centra, ktoré je vyhlásené za národnú kultúrnu pamiatku, je 252 metrov nad morom. Prešov má rozlohu 73,14 km², je tretie najväčšie mesto na Slovensku a zároveň je metropolou najväčšieho kraja na Slovensku, ktorý pozostáva z 13 okresov. Plní funkciu významného administratívneho a kultúrno – spoločenského centra.

Mesto Prešov dnes tvoria štyri katastrálne územia: Prešov, Solivar, Nižná Šebastová a Šalgovík. Žije tu cca 90 000 obyvateľov. V národnostnej štruktúre výrazne dominujú Slováci, ktorí tvoria 94,7% celkového počtu obyvateľov. Z národnostných a etnických menšín sú zastúpení : Ukrajinci, Rómovia, Česi, Maďari a ostatní.

V náboženskej štruktúre najväčší podiel majú rímskokatolíci, ďalej nasledujú gréckokatolíci, evanjelici a. v., pravoslávni a vyznávači ostatných vierovyznaní.

Odvetvová štruktúra priemyslu, umiestneného v Prešove, je výrazne diverzifikovaná. Prešov má výhodnú dopravnú polohu na tradičnej križovatke ciest vedúcich zo západu na východ a zo severu na juh. Táto skutočnosť vlastne podnietila vznik mesta a podpísala sa aj pod najvýznamnejšie kapitoly z jeho dejín.

Prvá zachovaná písomná zmienka o Prešove je v listine kráľa Belu IV. z roku 1247. V roku 1299 udelil Prešovu kráľ Ondrej III. mestské výsady.

V roku 1374 povýšil panovník Prešov na slobodné kráľovské mesto. Mimoriadny hospodársky rozkvet Prešova okolo polovice 15. storočia, keď tu žilo okolo dvetisíc ľudí zaoberajúcich sa prevažne remeslom. Do začiatku 16. storočia pribudlo toľko remeselníckych združení, že sa Prešov zaradil medzi popredné výrobné centrá na Slovensku hneď po Bratislave a Košiciach. Druhú polovicu 15. storočia charakterizuje nielen neobyčajne rýchly rast obyvateľstva, ale aj stavebný ruch. Na rozdiel od predošlých desaťročí sa týkal predovšetkým rozvoja profánnej meštianskej architektúry. Neskorogotické objekty dodnes tvoria jadro renesančne prestavaných domov po oboch stranách vretenovitého námestia, najmä v jeho strednej časti, kde bývali najmajetnejší občania mesta.

Rozrastajúce sa mesto, poskytujúce stále viac pracovných príležitostí, zaznamenávalo od päťdesiatych rokov prudký prílev obyvateľstva z vidieka; výstavba moderných sídlisk preto takmer na štyri desaťročia zatienila záujem o jeho cenné a dobre zachované historické jadro, vyhlásené v roku 1955 za Štátnu mestskú pamiatkovú rezerváciu.

Priemyselná výroba

Samotné mesto Prešov je významným centrom priemyselnej výroby v rámci územia Prešovského kraja. Odvetvová štruktúra priemyslu umiestneného v Prešove je značne diverzifikovaná. Nie je tu lokalizovaný žiaden výraznejší priemyselný subjekt a tak tento najľudnatejší okres sa napriek pomerne pestrej odvetvovej štruktúre nachádza až na treťom mieste v objeme priemyselnej produkcie v rámci Prešovského kraja.

Ekonomika okresu Prešov je charakterizovaná vo vysokej miere práve priemyselnou výrobou. V tejto sfére pôsobí v okrese okolo 20 % podnikateľských subjektov. Okres je charakterizovaný aj vysokým podielom obchodných organizácií (cca 40 %), ktoré sú sústredené prevažne v meste Prešove.

Najvýznamnejšie postavenie v rámci odvetvovej štruktúry priemyslu z hľadiska zamestnanosti na území mesta Prešov má strojársky, elektrotechnický a konfekčný priemysel. Nachádza sa tu aj drevospracujúci priemysel a už tradične polygrafický priemysel. Rozsiahle zastúpenie predovšetkým z hľadiska počtu subjektov má potravinársky priemysel, pričom ho reprezentuje niekoľko väčších podnikov. Najvýznamnejší zahraniční investori v meste Prešov a jeho blízkom okolí:

Artweger – Rakúsko

CEMM THOME SK, spol. s r.o – Francúzsko

FRANZ KAHL SLOVAKIA s.r.o. – Nemecko

Gemor Fashion, s.r.o. Prešov – Holandsko

Glunz & Jensen s.r.o. – Dánsko

Lear Corporation Seating Slovakia, s.r.o. – USA

Linak Slovakia s.r.o. – Dánsko

Manitowoc Crane Group Slovakia, s.r.o.

MKW s.r.o. – Rakúsko

Modular s.r.o. – Rakúsko Pivovar Šariš – Rakúsko BETATEX, s.r.o. Prešov – Belgicko

SPINEA, s.r.o. Prešov – Luxembursko

ZVL Auto, s.r.o. Prešov – Taliansko

Z hľadiska odvetvovej štruktúry prevládajú podniky v sektore služieb (najmä vo veľkoobchode a maloobchode), ale aj v sektore odborných, vedeckých a technických činností, v stavebníctve. Nezanedbateľné zastúpenie však stále tvorí priemyselná výroba. Priemyselné podniky tiež patria k najväčším zamestnávateľom v meste Prešov.

Podľa webovej lokality mesta Prešov bolo k 31.12.2014 v meste Prešov evidovaných 401 podnikov (t.j. 9,2 %) a 844 fyzických osôb (t.j. 13,6 %) venujúcich sa priemyselnej výrobe. Odvetvová štruktúra priemyslu v meste Prešov je výrazne diverzifikovaná. Najsilnejšie postavenie (podľa počtu podnikov) v skupine priemyselných podnikov má výroba kovových konštrukcií, okrem strojov a zariadení; výroba odevov; spracovanie dreva a výroba výrobkov z dreva a korku, okrem nábytku; výroba predmetov zo slamy a prúteného materiálu a výroba potravín. Nezanedbateľný je tiež podiel podnikov pôsobiacich v polygrafickom priemysle,

podnikov zameraných na subdodávky pre automobilový priemysel, na výrobu počítačových, elektronických a optických výrobkov a výrobkov z gumy a plastu.

Priemyselné podniky v meste Prešov sa sústreďujú do troch kompaktnějších priemyselných zón, konkrétne:

- juhozápadná priemyselná zóna (Budovateľská - Jilemnického),
- južná priemyselná zóna (s priemyselnými areálmi rozvinutými pozdĺž ulíc Východná - Košická - Petrovianska - Jesenná),
- severovýchodná priemyselná zóna (s kompaktnou areálovou zástavbou na katastrálnom území mesta Prešov - Širpo a obce Ľubotice - Šarišské Lúky).

Menšie priemyselné areály sa nachádzajú v rozptyle mimo uvedených zón. Sú to areály v priestore starej tehelne a viaceré objekty v blízkosti železničnej trate do Sabinova. Na Sídlišku III tvorí významnejšiu plochu VUKOV EXTRA a.s. a SPINEA, s.r.o.

Podľa počtu zamestnancov v podnikoch v meste Prešov prevládajú malé a stredné podniky. Podniky do 49 zamestnancov tvoria takmer 94 % a naopak veľké podniky s 250 a viac zamestnancami predstavujú len 0,32 % zo všetkých podnikov. Najväčším zamestnávateľom v meste Prešov je Fakultná nemocnica s poliklinikou J. A. Reimana Prešov, ktorá sa nachádza v kategórii 2000 - 2999 zamestnancov.

Medzi najvýznamnejšie podniky zamerané na subdodávky pre automobilový priemysel v meste Prešov patria Lear Corporation Seating SK s.r.o. , (sedacie systémy - jeden z najväčších zamestnávateľov v Prešovskom kraji), CEMM THOME SK s.r.o. (káblové zväzky pre signalizáciu a osvetlenie áut). Medzi ďalšie významné a prosperujúce podniky patrí: SPINEA, s.r.o. (vývoj, výroba a predaj vysoko presných reduktorov), TOMARK, s.r.o. (obrábanie, tvárnenie hutného materiálu a výrobu zváraných konštrukcií a komponentov pre automobilový priemysel, výroba a export ultraľahkých lietadiel), Milk-Agro, spol. s r.o. (obchod s vlastnými mliečnymi výrobkami a ostatnými potravinami – jeden z najväčších zamestnávateľov v Prešovskom kraji), HESTA spol. s r.o. (výroba plastových a hliníkových okien), ELCOM, spol. s r.o. (výroba registračných pokladníc Euro, POS systémov, externých klávesníc a externých displejov) atď.

Koncepcia územného rozloženia a rozvoja priemyselnej výroby v meste Prešov plošne sústredená do troch lokalít – Juhozápadná priemyselná zóna - Budovateľská ulica, Južná priemyselná zóna a Severovýchodná priemyselná zóna (Nižná Šebastová), pričom časť je lokalizovaná ako samostatné objekty v rôznych častiach mesta.

Juhozápadná priemyselná zóna – Budovateľská ulica je v podstate dobudované územie bez možnosti väčšieho plošného rozširovania. V tejto zóne je potrebné doplniť technickú infraštruktúru a dobudovať dopravné zariadenia. Zóna je veľmi vhodná na štruktúrnu prestavbu existujúcich závodov, vzhľadom na v minulosti založené stavebné objekty, rozvody sietí a dopravné väzby. Ťažiskovým priemyselným odvetvím na území tejto zóny je elektrotechnický, strojársky a potravinársky priemysel.

Južná priemyselná zóna so zmiešanou funkciou má veľmi dobré napojenie predovšetkým na cestnú sieť. Najväčším podnikom je bývalé ZVL, nachádzajú sa tu rozsiahle areály stavebnej výroby. Do tejto zóny možno počítať aj areál Odevných závodov, Solivary, Autodružstvo a v južnej časti i bývalý areál Hydinárskych závodov. Zóna je pripravená na štruktúrnu prestavbu, pričom má dobrú infraštruktúru a vyhovujúci stavebný fond.

Severovýchodná priemyselná zóna sa rozprestiera i v katastrálnom území obce Ľubotice. Dominantným priemyselným subjektom bol v minulosti drevospracujúci podnik Kronospan, rovnako sa tu nachádzajú skladové areály a výroba stavebných látok. Zóna vykazuje veľmi dobrú úroveň napojenia na cestnú i železničnú infraštruktúru. Využitie pozemkov v rámci zóny je málo efektívne s možnosťou intenzifikovať využitie existujúcich areálov a plánovanou územnou rezervou na lokalizáciu skladového areálu.

Z hľadiska ďalšieho rozvoja podnikateľských plôch má mesto v schválenom územnom pláne vyčlenené plochy pre priemyselné zóny v lokalitách IPC, Grófske - 205 ha, Mesovo - 63 ha,

Široké - 24 ha, Tably - 20 ha a Lominová - 16,5 ha. Uvedené lokality sú dnes prevažne v súkromnom vlastníctve ako poľnohospodárska pôda, ktorú využívajú poľnohospodárske subjekty. Z hľadiska vybavenia pozemkov technickou infraštruktúrou, situácia je rôzna u jednotlivých lokalít. Všade bude potrebné investovať do vybudovania vhodnej technickej infraštruktúry, rozličné budú iba náklady na jej vybudovanie v závislosti od vzdialenosti od existujúcich bodov napojenia.

Poľnohospodárska výroba

V okrese Prešov prevláda živočíšna výroba. Je zameraná najmä na chov ošípaných, hovädzieho dobytku, hydiny a oviec. V okrese pretrváva trend poklesu stavov zvierat, ale v porovnaní s predchádzajúcim obdobím je tento pokles minimálny a hovorí o určitej stabilizácii.

Rastlinná výroba je zameraná na pestovanie obilnín, olejnín a kukurice na siláž. Doplnkovými plodinami sú horčica, strukoviny, zemiaky a sója. V okrese hospodáril do 10 poľnohospodárskych družstiev, zhruba 10 spol. s r.o. a do 50 súkromne hospodáriacich roľníkov. Medzi prosperujúce poľnohospodárske družstvá môžeme zaradiť PD Tulčík, PD Kapušany, PD Svinia a PD Široké.

Lesné hospodárstvo

Výmera lesných pozemkov (lesný pôdny fond) v okrese Prešov k 31.12.2002 bola 417 796 ha, čo predstavuje 48,90 % lesnatosť. Štruktúra lesov podľa režimu obhospodarovania, daného kategorizáciou lesov, pozostávala z hospodárskych lesov so 77,6 % podielom plošného zastúpenia, z lesov osobitného určenia s 12,0 % podielom a ochranných lesov s 12,9 % zastúpením.

Tab.: Plošné a % zastúpenie kategórií lesov v okrese Prešov a v Prešovskom kraji k 31.12.2002:

Územie	Hospodárske lesy		Ochranné lesy		Lesy osobitného určenia		Spolu
	ha	%	ha	%	ha	%	
Okres Prešov	25 733	77,6	3 464	10,4	3 961	12,0	33 159
Prešovský kraj	295 320	70,7	53 925	12,9	68 551	16,4	417 796

Zdroj: Lesoprojekt Zvolen

Tab.: Prehľad plôch podľa druhu vlastníctva v okrese Prešov a v Prešovskom kraji k 31.12.2002 (v ha):

Územie	Druh vlastníctva						Spolu
	neznáme	štátne	súkromné	spoločenstevné	cirkevné	mestské + obecné	
okres Prešov	5 290	11 362	4 520	9 404	63	2 520	33 159
Prešovský kraj	34 869	177 281	46 862	118 154	10 696	29 993	417 796

Zdroj: Lesoprojekt Zvolen

Doprava a dopravné plochy

Mesto Prešov vrátane svojho širšieho záujmového územia tvoreného rovnomenným okresom má veľmi výhodnú polohu z hľadiska trasovania významných medzinárodných dopravných koridorov, pričom samotné mesto Prešov je významným dopravným uzlom cestnej a železničnej dopravy, v ktorom sa stretávajú viaceré dopravné trasy medzinárodného významu.

Pri hodnotení komunikačných predpokladov širšie dotknuté územie mesta vykazuje veľmi dobrú úroveň napojenia na nadradenú súčasnú a predovšetkým plánovanú resp. výhľadovú dopravnú infraštruktúru vytvárajúcej vhodné realizačné predpoklady pre prílev domácich i zahraničných investícií i dlhodobých i tranzitných turistických návštevníkov.

Z nadregionálnej dopravnej infraštruktúry najvýznamnejšie postavenie vo výhľadovom období bude mať plánovaná trasa diaľnice D1 (v súčasnosti prebieha výstavba D1 v úseku križovatka Prešov západ – križovatka Prešov juh spolu s výstavbou tunela Prešov), tvoriacej spolu so štátnou cestou I/18 (E50) medzinárodný cestný koridor VA v základnej kategórii D-26,5/120, pričom samotné mesto Prešov bude na trasu diaľnice dopravne napojené

prostredníctvom dvoch mimoúrovňových križovatiek Prešov – západ a Prešov – juh. Mestom Prešov rovnako prechádza medzinárodná trasa kombinovanej dopravy C – E 30/1: Poľská republika – Plaveč – Prešov – Košice – Maďarská republika.

Najvýznamnejšou cestnou komunikáciou prechádzajúcou samotným zastavaným územím mesta Prešov v západno – východnom smere je štátna cesta I/18 (E 50) v trase štátna hranica ČR/SR – Trenčín - Žilina - Poprad – Prešov – Michalovce – štátna hranica SR/Ukrajina. Predmetná štátna cesta v úseku prechádzajúcom zastavaným územím mesta Prešov je vybudovaná ako štvorpruhová komunikácia (MS 21,5/70) so zabezpečením tranzitnej diaľkovej i vnútromestskej dopravy.

V zmysle Závaznej časti územného plánu veľkého územného celku Prešovského kraja - Závazných regulatívov funkčného a priestorového usporiadania územia v oblasti dopravy je plánovaná preložka uvedenej štátnej cesty severným obchvatom mesta Prešov.

V severo - južnom smere mestom Prešov prechádza štátna cesta I/68 v trase štátna hranica PR/SR – Stará Ľubovňa – Ľubotín – Prešov – Košice – štátna hranica SR/MR s nadregionálnym významom najmä pre turisticko – rekreačnú dopravu, pričom z regionálneho hľadiska plní funkciu regionálnej dopravy v urbanizačnej osi Lipany – Sabinov – Prešov – Košice.

Tab.: Intenzita dopravy na priet'ahoch ciest I. tr. v meste Prešov podľa sčítania dopravy roku 2015

Číslo úseku	Číslo cesty	Nákladné vozidlá (T)	Osobné vozidlá	Motocykle (M)	Spolu	Poznámka:
00163	18	3 163	18 718	107	21 988	
00162	18	3 267	17 270	65	20 602	
00161	18	3 103	26 233	68	29 404	
00371	18	3 554	21 484	135	25 173	
00372	18	4 025	26 528	178	30 731	
00951	68	2 213	15 833	52	18 098	
00155	68	1 874	11 114	31	13 019	
00154	68	1 828	9 748	47	11 623	
00153	68	1 654	15 629	47	17 330	
00173	68	4 210	13 881	65	18 156	
00175	68	617	4 557	46	5 026	
00181	68	487	3 831	16	4 334	

Zdroj: SSC Bratislava

Severovýchodne od samotného mesta Prešov je na štátnu cestu I/18 napojená štátna cesta I/73 (E 371) v trase štátna hranica PR/SR – Svidník - Giraltovcy - Prešov s pokračovaním v trase štátnej cesty I/68 Prešov – Košice – štátna hranica SR/MR s medzinárodným významom ako hlavná trasa kamiónovej dopravy do Poľska a čiastočne na Ukrajinu cez hraničný priechod Vyšný Komárnik - Barwinek. Medzinárodný cestný ťah E 371 v trase ciest I/18 Prešov - Lipníky a I/73 Lipníky – Svidník - hranica s Poľskou republikou tvorí súčasť severojužného rýchlostného cestného prepojenia v nadväznosti na európsku cestu E 71 v trase cesty I/68 Košice - Seňa - hranica s Maďarskou republikou. V rámci zastavaného územia mesta Prešov je predmetná štátna cesta trasovaná cez sídliská Sekčov a Šváby.

Štátna cesta I/73 v celej dĺžke a jej koridor je v zmysle Závaznej časti územného plánu veľkého územného celku Prešovského kraja - Závazných regulatívov funkčného a priestorového usporiadania územia v oblasti dopravy vymedzený ako územná rezerva na súbežnú trasu východoslovenskej rýchlostnej komunikácie v kategórii R-22,5/100, vo vymedzených úsekoch i v kategórii S-22,5/100,80 sever - juh v trase Vyšný Komárnik - Svidník - Stročín - Giraltovcy - Lipníky (cesta E 371, R4) zaradenej podľa uznesenia vlády Slovenskej republiky č. 162 zo dňa 21.2.2002 do siete rýchlostných ciest. Prepojenie navrhovanej štátnej cesty na diaľnicu D1 je riešené trasou východného obchvatu mesta zaústeného do mimoúrovňovej križovatky Prešov – juh.

Mesto Prešov ako krajské sídlo má veľmi silnú zdrojovú a cieľovú dopravu, ako aj vnútromestskú dopravu. Dopravná časť platného ÚPN SÚ rieši dopravu formou postupného budovania tzv. základného komunikačného systému mesta (ZÁKOS), ktorý sa skladá z troch mestských okruhov a systému šiestich radiálnych komunikácií. Územnú dopravnú sieť na území mesta tvorí 186 km ciest a 284 pomenovaných ulíc. Najviac zaťaženými komunikáciami tranzitnou dopravou sú Levočská ulica po ulicu Obrancov mieru, Košická ulica a Duklianska ulica.

Dopravný podnik mesta Prešov zabezpečuje verejnú trolejbusovú a autobusovú dopravu v meste ako aj pre mesto Veľký Šariš i okolité obce Bzenov, Teriakovce, Ruská Nová Ves, Haniska Malý Šariš, Ľubotice, Fintice a Záborské. Mimomestskú dopravu zabezpečuje SAD, a.s. Prešov. Na autobusovú stanicu denne prichádza cca 600 spojov a pohybuje sa okolo 70 000 cestujúcich.

Mesto Prešov vrátane centrálnej časti územia rovnomenného okresu je napojené na systém celoštátnej železničnej dopravy predovšetkým prostredníctvom železničnej trate č. 188 Kysak – Plaveč – Muszyna PKP s elektrickou trakciou s medzinárodným významom zaradenej do zoznamu trás AGTC, ktorá je v železničnej stanici Kysak napojená na železničnú trať č. 180 Žilina – Košice s medzinárodným významom zaradená medzi medzinárodné trasy kombinovanej dopravy podľa medzinárodných dohôd AGC, AGTC, TEN a TER ako železničná trať C – E 40: ČR – Čadca – Žilina – Poprad – Košice – Čierna nad Tisou.

Rozvoj železničnej infraštruktúry Slovenskej republiky vychádza zo základných medzinárodných dohôd AGC (Európska dohoda o medzinárodných železničných magistralach) a AGTC (Európska dohoda o najdôležitejších trasách medzinárodnej kombinovanej dopravy a súvisiacich objektoch).

Zaradením trate štátna hranica Poľska a Slovenska Plaveč - Prešov -Košice - štátna hranica Slovenska a Maďarska Čaňa do medzinárodných tranzitných koridorov (ako tzv. Severojužné prepojenie koridoru číslo IX na trase Krakov - Muszyna - Plaveč - Prešov - Kysak - Košice - Čaňa - Maďarsko - Rumunsko - Bulharsko - Alexandropolis) vzniká potreba modernizovať túto trať na požadované parametre medzinárodnej dohody AGTC. Návrh modernizácie vychádza z perspektívy využitia tejto trasy pre tranzitnú osobnú a nákladnú prepravu v smere sever - juh.

Najbližšie funkčne a kapacitne vyhovujúce letisko prijímajúce medzinárodnú prepravu je v Košiciach vo vzdialenosti cca 45 km.

V meste Prešov nachádza **vojenské letisko** Nižná Šebastová v správe a užívaní Ministerstva obrany Slovenskej republiky. Okrem vojenskej cvičnej prevádzky vrtuľníkov slúži letisko i na nepravidelné civilné lety aerotaxi a športové lety. Má trávnatú dráhu v dĺžke 1900m.

Služby

V meste Prešov je dostatočne rozvinutá sieť maloobchodných predajní a supermarketov. V Prešove sídlia: obchodné domy Max a Eperija, Hypermarket Tesco, Supermarket Tesco, Kaufland, Baumax, Billa, Nay Elektrodom, supermarket Hruška a množstvo menších aj väčších predajní potravinárskeho, spotrebného a priemyselného tovaru.

Mesto Prešov je sídlom širokého spektra vzdelávacích zariadení od základných škôl až po vysoké školy. Niektoré zo stredných škôl majú regionálnu pôsobnosť, presahujúcu rámec Prešovského kraja. Gréckokatolícka a pravoslávna bohoslovecká fakulta Prešovskej univerzity majú celoslovenskú pôsobnosť.

Dominantným subjektom v oblasti zdravotnej starostlivosti na území mesta Prešov je FN J. A. Reimana s dostatočným lôžkovým vybavením a slúži pre celý okres a v niektorých odbornostiach pre celý Prešovský kraj. Ambulantnú zdravotnú starostlivosť zabezpečuje sieť cca 250 ambulancií praktických lekárov a špecialistov a cca 20 lekární.

V oblasti sociálnych služieb pôsobia v meste 2 domovy dôchodcov a Domov sociálnych služieb, kluby dôchodcov, psychosociálne a rehabilitačné centrum, centrum pre deti a mládež, dom sociálnej starostlivosti a iné zariadenia sociálnej starostlivosti. V domovoch

dôchodcov je celková kapacita 300 lôžok a v Domove sociálnych služieb 130 lôžok. Tieto kapacity sú využívané aj inými obyvateľmi mimo mesta Prešov.

Významné postavenie medzi kultúrnymi zariadeniami na území mesta Prešov majú predovšetkým dve stále divadelné scény - Divadlo Jonáša Záborského a Divadlo Alexandra Duchnoviča, rovnako tu svoju činnosť vyvíja bábkové divadlo Babadlo. Služby kultúrneho charakteru poskytujú aj Park kultúry a oddychu a Odborový dom kultúry. Najvýznamnejšími knižnicami v Prešove sú Štátna vedecká knižnica, Univerzitná knižnica a Knižnica P. O. Hviezdoslava. Zaujímavé múzejné zbierky zhromažďuje a vystavuje vo viacerých expozíciách Krajské múzeum. Unikátna je stála expozícia Bárkányovej zbierky judaík v Židovskej ortodoxnej synagóge. Pozoruhodné výstavy výtvarného umenia pripravuje Šarišská galéria.

Sieť kultúrnych zariadení dopĺňa Hvezdáreň a planetárium. Najvýznamnejšími športovými zariadeniami na území mesta sú Mestská viacúčelová hala s celkovou kapacitou 5 500 miest, Zimný štadión pre 6 500 divákov a futbalový štadión FC Tatran s kapacitou 16 000 divákov. Okrem toho sa v meste nachádza prírodné kúpalisko Delňa, letné kúpalisko, dve hádzanárske haly, cyklistický štadión, jazdecký parkúr, dva tenisové areály na nábreží Torusy, stolnotenisová hala i viaceré fitnesscentrá.

Rekreácia a cestovný ruch

V samotnom meste Prešov i v jeho bezprostrednom okolí sa nachádza významná koncentrácia kultúrno – historických pamiatok tvoriacich cieľ poznávacieho turizmu. Významnými historickými sídelnými štruktúrami z hľadiska atraktívnosti pre turistických návštevníkov patrí mestská pamiatková rezervácia Prešov s lokalizáciou viacerých významných národných kultúrnych pamiatok, Areál technickej pamiatky Solivar v Prešove, národná kultúrna pamiatka Furča v Haniske a pamiatková zóna Lačnov.

Z koncepcného a následne aj realizačného hľadiska sú dôležité základné druhy rekreačno – turistických území – rekreačné krajinné celky a územné celky vidieckeho turizmu. V rámci okresu Prešov sa nachádzajú resp. sem plošne zasahujú nasledovné rekreačné krajinné celky

RKC Bachureň – Branisko a RKC Slanské vrchy Ťažiskovými strediskami cestovného ruchu a rekreácie v širšom dotknutom území mesta Prešov podľa KURS-u 2001 sú Kokošovce – Sigord s dominantnou letnou sezónnou rekreáciou reprezentovanou kúpaním a vodnými športmi v priestore vodnej nádrže Kokošovce i pešou turistikou a cykloturistikou v priľahlom priestore Slanských vrchov a Lipovce – Šindliar s dominanciou turistických aktivít v letnom i zimnom období.

Ťažiskovými základňami cestovného ruchu a rekreácie v tomto území sú Prešov – Delňa s areálom prírodného kúpaliska zameraného na prímestskú rekreáciu a Červenica – Dubník so zameraním na poznávací cestovný ruch v priestore Slovenských opálových baní v oblasti Dubníka.

Kultúrne a historické pamiatky a pozoruhodnosti

Historické jadro mesta bolo pre vzácne architektonické a kultúrnohistorické pamiatky vyhlásené za Mestskú pamiatkovú rezerváciu. V stredoveku mesto obkolesovali hradby, z ktorých sa zachovali iba stopy. Pôdorys historického jadra mesta sa zachoval takmer v nezmenenej podobe. Architektúra námestia nie je štýlovo jednoliata. Gotické pamiatky okrem kostola sv. Mikuláša (1347 – 1505) sa zachovali iba v jadre budov. Renesančná architektúra mala žičlivejší osud, zachovali sa celé komplexy renesančných stavieb. Najväčší stavebný ruch preživalo mesto v 15. a 16. storočí, kedy dostalo dnešný urbanistický charakter.

Historické pozoruhodnosti:

Rímsko-katolícky kostol sv. Mikuláša z roku 1347, gotický kostol s barokovým interiérom a gotickými nástennými maľbami. Kostol je gotickým trojlodím, tzv. sieňový typ.

Grécko-katolícky chrám sv. Jána Krstiteľa – pôvodne gotický jednoloďový kostol, v 17. storočí spojený s minoritským kláštorom a v 18. stor. barokovo prestavaný do súčasnej podoby

Kumšt – pôvodne stredoveká mestská vodáreň, ktorá svoj pôvodný charakter stratila prestavbou interiéru r. 1930 pre potreby Židovského múzea v Prešove. Objekt vznikol pravdepodobne v 40. rokoch 15. storočia.

Carraffova väznica - neskorogotická stavba zo začiatku 16. storočia zakončujúca budovu dnešnej mestskej radnice. Ide o jednu z mála zachovaných gotických pamiatok v Prešove, bola postavená v r. 1504-1509 postavená v roku 1504 ako zbrojnica.

Ortodoxná synagóga - s unikátnymi ornamentálnymi maľbami a umelecky zhotoveným svätostánkom, postavená bola v roku 1898.

Františkánsky kostol - barokový jednoloďový rímskokatolícky kostol s dvojvežovým priečelím, spojený na severnej strane s kláštorom. V rokoch 1708 – 1718 sa realizovala rozsiahlejšia rekonštrukcia kostola a kláštora.

Kalvária, barokový komplex s Kostolom Sv. Kríža - 14 kaplniek krížovej cesty s kaplnkou Sv. schodov, katakomby a cintorín. Stavba prvých sakrálnych objektov sa začala r. 1720 a pokračovala do roku 1769. Niektoré kaplnky krížovej cesty vznikali ešte i v 19. storočí, a to až do roku 1893.

Rákócziho palác – skvost mestskej renesančnej architektúry. Tvorili ho pôvodne dva stredoveké meštianske domy, ktoré dal na konci 16. st. knieža Žigmund Rákoczi prebudovať na honosný mestský palác v renesančnom slohu.

Evanjelický kostol Sv. Trojice - renesančný chrám postavený v období reformácie v rokoch 1642-1647.

Neptúnova fontána - jediná zachovaná pôvodná mestská cisterna, súsošie Neptúna pochádza zo začiatku 19. storočia

Súsošie Immaculaty - barokové súsošie vybudované na mieste popravy Carraffových obetí v roku 1751.

Evanjelické kolégium – základný kameň bol položený v roku 1666, prestavané bola po požiari v roku 1887.

Župný dom – barokovo-klasicistická budova palácového typu určená na administratívne účely bývalej Šarišskej stolice.

Floriánova brána – postavená v 1. polovici 15. storočia ako súčasť nových hradieb na západnej strane mesta, po 1. krát prestavaná r. 1673, k ďalšej významnej prestavbe brány došlo v 2. polovici 18. storočia a potom v roku 1808.

Mestské klzisko z konca 19. storočia s pozoruhodným secesným reliéfom na fasáde.

Bosákova banka - výstavná secesná budova postavená v r. 1923 – 1924.

Radnica - niekoľkokrát prestavaná, dnešná budova prestavaná po požiari v roku 1887.

Solivar - komplex historických budov soľných baní zo 16. – 18. storočia.

Archeologické a paleontologické náleziská, geologické lokality

V rámci navrhovanej lokality nie sú evidované žiadne archeologické lokality.

4. SÚČASNÝ STAV KVALITY ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

Životné prostredie mesta Prešov je ovplyvnené stresovými faktormi prírodného i antropogénneho pôvodu. Na základe priestorového rozloženia prírodných a primárnych antropogénnych stresorov a monitoringu vybraných sekundárnych antropogénnych stresorov boli v platnom ÚPN mesta Prešov v katastri Prešova vyčlenené štyri regióny kvality životného prostredia:

- Priemyselný región doliny Sekčova s veľmi nízkou kvalitou životného prostredia.
- Prevažne poľnohospodársky región Toryskej pahorkatiny s nízkou kvalitou životného prostredia, s priemernou hustotou zaľudnenia.

- Obytno-službový región doliny Torusy s priemernou kvalitou životného prostredia, s vysokou hustotou zaľudnenia.
- Lesoparkový podvrchovinný región s veľmi vysokou kvalitou životného prostredia, s nízkou hustotou zaľudnenia.

Priemyselný región doliny Sekčova s veľmi nízkou kvalitou životného prostredia:

Zaberá dolinu Sekčova a časť doliny Torusy pod jej sútokom so Sekčovom po hranicu katastra. Sú tu lokalizované primárne stresory zo sféry priemyslu a dopravy, sprevádzané sekundárnymi stresormi, t. j. emisiami látok znehodnocujúcich ovzdušie (TZL, SO₂, NO_x CO). V pôdach sú referenčné hodnoty niklu, chrómu a vanádu. Tok Sekčova má V. triedu čistoty (veľmi silne znečistená voda) takmer vo všetkých ukazovateľoch. Podzemné vody i pôdy sú v južnej časti regiónu kontaminované ropnými látkami a priemyselnými olejmi. Hlučnosť je na všetkých komunikáciách nadlimitná, najvyššia v severnej a južnej časti regiónu. Parková a vyhradená zeleň v regióne chýba. Časté sú tu synantropné, ale najmä ruderálne spoločenstvá. Koeficient ekologickej stability regiónu podľa pomeru stabilných a labilných plôch je tu do 0,3 - územie nadpriemerne využívané so zreteľným narušením pôvodných prírodných štruktúr.

Znečistenie ovzdušia

Regionálne znečistenie ovzdušia je znečistenie hraničnej vrstvy atmosféry krajiny vidieckeho typu v dostatočnej vzdialenosti od lokálnych priemyselných a mestských zdrojov. V regionálnych polohách sú už priemyselné exhaláty viac menej rovnomerne rozptýlené v celej hraničnej vrstve (do výšky asi 1 000 m) a úroveň prízemných koncentrácií znečisťujúcich látok v ovzduší je nižšia ako na územiach miest. Na regionálnom znečistení ovzdušia sa podieľajú predovšetkým škodliviny zo spaľovacích procesov, oxid siričitý, oxidy dusíka a ťažké kovy. Doba zotrvania týchto látok v ovzduší je spravidla niekoľko dní, preto môžu byť v atmosfére rozptýlené až do vzdialenosti tisíc kilometrov od emisného zdroja. Podiel transhraničného diaľkového prenosu škodlivín na regionálnom znečistení je viac ako 50%. Konkrétnym negatívnym prejavom regionálneho znečistenia ovzdušia je poškodzovanie až hynutie lesných porastov predovšetkým vo vrcholových partiách pohorí.

Tab.: Priemerné ročné koncentrácie znečisťujúcich látok v ovzduší v roku 2016:

Meracia stanica	PM ₁₀ µg/m ³	SO ₂ (S) µg/m ³	SO ₄ ²⁻ (S) µg/m ³	NO _x (N) µg/m ³	NO ₃ ⁻ (N) µg/m ³	HNO ₃ (N) µg/m ³		O ₃ µg/m ³
Chopok		0,27	0,18	0,72	0,10	0,07		91
Starina		0,49	0,58	1,33	0,25	0,07		58
Meracia stanica	Pb ng/ m ³	Mg ²⁺ ng/ m ³	Cu ng/ m ³	Cd ng/ m ³	Ni ng/ m ³	Cr ng/ m ³	As ng/ m ³	Zn ng/ m ³
Stará Lesná	4,29		1,22	0,08	0,32	0,38	0,16	6,83
Starina	3,42	0,02	1,57	0,10	0,71	0,59	0,12	6,78

SO₂, SO₄²⁻ – prepočítané na síru, NO_x, NO₃⁻, HNO₃ – prepočítané na dusík

Zdroj: SHMÚ

Podľa výsledkov meraní programu EMEP sa Slovenská republika nachádza na juhovýchodnom okraji oblasti s najväčším regionálnym znečistením ovzdušia a kyslosťou zrážkových vôd v Európe.

Lokálne znečistenie ovzdušia je výsledkom emisií z blízkych stacionárnych zdrojov znečistenia a výrazného príspevku emisií z mobilných zdrojov reprezentovaných predovšetkým automobilovou dopravou. Najvyššie hodnoty lokálneho znečistenia ovzdušia sa zvyčajne vyskytujú v priestoroch kumulácie zdrojov a činností spôsobujúcich znečistenie ovzdušia plošne zahŕňajúcej koncentráciu osídlenia, priemyselných plôch a dopravy. Priamo v samotnom meste Prešov sa nachádza jedna monitorovacia stanica na meranie lokálneho znečistenia ovzdušia. Monitorovacia stanica sa nachádza na voľnom priestranstve

v blízkosti čerpacej stanice pohonných hmôt a veľmi rušnej dopravnej komunikácie s blízkými nákupnými strediskami, v mestskej časti sídlisko Sekčov.

Tab.: Vyhodnotenie znečistenia ovzdušia v meste Prešov (Arm. gen. L. Svobodu) podľa limitnej hodnoty a medze tolerancie za rok 2016

Agglomerácia, zóna		OCHRANA ZDRAVIA										
		Zložka		SO ₂		NO ₂		PM ₁₀		PM _{2,5}	CO	Benzén
		Doba spriemerova nia	1 hod	24 hod	1 hod	1 rok	24 hod	1 rok	1 rok	8 hodín ¹⁾	1 rok	
Limitná hodnota µg/m ³ (povolený počet prekročení)		350	125	218	40	50	40	25	10 000	5		
		(24)	(3)	(18)		(35)						
Prešovsk ý kraj												
Prešov Arm. gen. L.Svobodu				0	37	18	24	13	1173	0,9		

Zdroj: SHMÚ

V meste Prešov sa vo zvýšenej miere na znečistení ovzdušia podieľajú najmä tuhé častice PM₁₀ (prašnosť) a oxidy dusíka, úroveň znečistenia ovzdušia oxidom siričitým je výrazne nižšia a má dlhodobu klesajúci trend.

Ovzdušie v samotnom meste Prešov i jeho širšom dotknutom území je znečistené predovšetkým emisiami z dopravy a zo spaľovacích procesov pri výrobe tepelnej energie pre jednotlivé priemyselné činnosti a komunálnu sféru, ale aj organickými a anorganickými zlúčeninami z technologických procesov z priemyselnej výroby.

Tab.: Množstvo emisií zo stacionárnych zdrojov za roky 2007 a 2016 v územnom členení za okres Prešov:

Okres	Rok	Emisie (t/rok)				Merné územné emisie (t/rok.km ⁻²)			
		TZL	SO ₂	NO _x	CO	TZL	SO ₂	NO _x	CO
Prešov	2007	642	73	349	1 146	0,69	0,08	0,37	1,23
	2016	464	41	283	1 008	0,50	0,04	0,30	1,08

Zdroj: SHMÚ

Z uvedených údajov je zrejмый pokles množstva emisií v poslednom desaťročí v územnom členení za okres Prešov.

Ochrana ovzdušia

Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky na základe § 9, ods. 3 zákona o ovzduší navrhlo v roku 2007 vymedziť okrem iných i Oblasť riadenia kvality ovzdušia pre znečisťujúcu látku PM₁₀ Územie mesta Prešov a obce Ľubotice s plochou 79 km² a s celkovým počtom 94 424 obyvateľov. Pre uvedenú oblasť riadenia kvality ovzdušia podľa § 11, ods. 2 zákona o ovzduší príslušný Krajský úrad životného prostredia v Prešove má vypracovaný Program na zlepšenie kvality ovzdušia pre znečisťujúcu látku PM₁₀.

V 1. polroku 2008 bol pre oblasť riadenia kvality ovzdušia Územie mesta Prešov a obce Ľubotice v súlade s § 12 zákona o ovzduší spracovaný akčný plán, ktorý obsahuje krátkodobé opatrenia. Tie sa vykonávajú tam, kde je riziko prekročenia limitných hodnôt pre tuhé častice PM₁₀, aby sa riziko znížilo o obmedzilo trvanie jeho výskytu. Pre územie mesta Prešov a obce Ľubotice je to Všeobecne záväzná vyhláška Krajského úradu životného

prostredia v Prešove č. 4/2008 z 10. marca 2008, ktorou sa vydáva akčný plán na zabezpečenie kvality ovzdušia, územie mesta Prešov a obce Ľubotice, s účinnosťou od 1.5.2008.

Znečistenie povrchových a podzemných vôd

V dotknutom území bola resp. je kvalita povrchových vôd sledovaná v rámci celoslovenského monitoringu, ktorý zabezpečuje SHMÚ Bratislava len na toku Sekčov v 1 monitorovacom mieste avšak mimo dotknuté územie. V kvalite vody Sekčova sa prejavuje i znečistenie, ktoré je privádzané jeho prítokmi zo širšieho okolia. Namerané boli prekročenia limitných hodnôt v A – skupine všeobecných fyzikálno-chemických ukazovateľov, a to obsahu dusitanového dusíka (N-NO₂) a prchavých uhlíkovodíkov (AOX), čo indikuje hlavne organické znečistenie vôd.

Tab.: Zoznam ukazovateľov nespĺňajúcich všeobecné požiadavky na kvalitu povrchovej vody podľa NV č. 269/2010 Z. z. a NV č. 167/2015 Z. z. v rokoch 2015 a 2016

Tok	Monitorované miesto	Riečny km	Ukazovatele nevyhovujúce požiadavkám			
			Časť A (všeobecné ukazovatele)	Časť B (nesyntetické látky)	Časť C (syntetické látky)	Časť E (hydrobiologické a mikrobiologické ukazovatele)
Sekčov	Šalgovický potok, pod	2,0	N-NO ₂ , AOX	-	-	-

Zdroj: SHMÚ Bratislava

Hlavným environmentálnym cieľom pre útvary povrchových vôd v zmysle zákona č. 364/2004 Z. z. o vodách v znení zákona č. 384/2009 Z. z. je dosiahnuť dobrý stav do roku 2015, resp. najneskôr do roku 2027. Hodnotenie stavu povrchových vôd sa vykonáva v zmysle uvedeného zákona o vodách a je založené na hodnotení ich ekologického stavu, resp. ekologického potenciálu a chemického stavu.

Základom hodnotenia ekologického stavu útvarov povrchových vôd sú biologické prvky kvality. Hodnotením ekologického stavu boli identifikované útvary povrchových vôd – Sekčov v dobrom stave (2. trieda) a v priemernom stave – Sekčov, Šebastovka (3. trieda).

Základom hodnotenia chemického stavu útvarov povrchových vôd sú špecifické znečisťujúce látky, ktoré sú definované ako znečistenie spôsobené prioritnými látkami. Klasifikované útvary povrchových vôd (Sekčov, Šebastovka,) sú v dobrom chemickom stave.

Na znečistení povrchových vôd sa podieľa hlavne organické znečistenie – AOX, pričom tieto látky môžeme považovať za toxické pre vodné organizmy, schopné bioakumulácie, s rôznou mierou toxicity i pre človeka. Ďalej je to obsah živín hlavne dusíka, čo predstavuje zvýšené riziko eutrofizácie vody.

Kvalita podzemných vôd

V zmysle platnej legislatívy sa kvalita podzemných vôd sleduje v 1 útvare podzemných vôd v kvartérnych sedimentoch a v 1 útvare podzemných vôd v predkvartérnych sedimentoch, ktoré zasahujú na dotknuté územie:

Kvalita podzemných vôd v útvare v kvartérnych sedimentoch

SK1001200P Medzizrnové podzemné vody kvartérnych náplavov oblasti povodia Hornád

V roku 2016 pozorovacia sieť tohto útvaru bola reprezentovaná 14 vrtmi základnej siete SHMÚ zabudovanými v hĺbke od 6 m do 15 m. V dotknutom území sa nenachádzajú monitorovacie objekty.

Ako kolektorské horniny sú zastúpené najmä aluviálne a terasové štrky, piesčité štrky, piesky, proluviálne sedimenty stratigrafického zaradenia pleistocén – holocén. V hydrogeologických kolektoroch útvaru prevažuje medzizrnová priepustnosť. Priemerný rozsah hrúbky zvodnencov je 10 m - 30 m. Generálny smer prúdenia podzemných vôd v aluviálnej nive tohto útvaru je viac-menej paralelný s priebehom hlavného toku.

Napriek tomu, že v rámci všetkých pozorovacích objektov v kationovej časti dominuje Ca^{2+} a v aniónovej HCO_3^- , základný chemizmus podzemných vôd v niektorých objektoch prevládajú ióny SO_4^{2-} a ióny Cl^- , čo poukazuje na antropogénne vplyvy. Podľa Palmer-Gazdovej klasifikácie sú medzizrnové podzemné vody kvartérnych náplavov oblasti povodia Hornád zaradené medzi základný výrazný Ca- HCO_3 typ, ktorý je metamorfovaný síranovým a chloridovým znečistením na základný Ca- SO_4 (Cl) typ. Mineralizácia v rámci útvaru sa pohybuje v rozsahu od 348,2 mg.l⁻¹ do 1427,2 mg.l⁻¹.

Najčastejšie prekračovanými ukazovateľmi boli Fe a Mn, čo poukazuje na nepriaznivé kyslíkové pomery v podzemných vodách. Tiež nebola dosiahnutá odporúčaná hodnota nasýtenia vody kyslíkom. Zo základných fyzikálno-chemických ukazovateľov boli prekročené limitné hodnoty NH_4^+ , RL. Využívanie krajiny na poľnohospodárske účely sa odráža aj vo zvýšených koncentráciách NO_3^- , Cl^- . Zo stopových prvkov boli prekročené hodnoty Hg a Sb a prekročené boli i obsahy niektorých špecifických organických látok a pesticídov, čo poukazuje na znečistenie z poľnohospodárskej činnosti.

Kvalita podzemných vôd v útvaru v predkvartérnych horninách

SK200530OP Medzizrnové podzemné vody Košickej kotliny oblasti povodia Hornád

V roku 2016 bola pozorovacia sieť tohto útvaru reprezentovaná 2 využívanými prameňmi a 1 vrtom zabudovaným v hĺbke 30,5 m. Pozorovacie objekty sa nachádzajú mimo dotknuté územie.

Ako kolektorské horniny sú zastúpené najmä sladkovodné až brakické sedimenty – striedanie ílov a pieskov, pyroklastiká andezitov stratigrafického zaradenia neogén. V hydrogeologických kolektoroch útvaru prevažuje medzizrnová priepustnosť. Priemerný rozsah hrúbky zvodnencov je 10 m – 30 m. Generálny smer prúdenia podzemných vôd je z vyšších častí panvy k nižším, resp. k drenážnym prvkom viazaným na priebeh tektonických línii.

V kationovej časti dominujú ióny Ca^{2+} spolu s iónmi Mg^{2+} , v aniónovej časti ióny HCO_3^- . Podľa Palmer-Gazdovej klasifikácie sú medzizrnové podzemné vody Košickej kotliny oblasti povodia Hornád základný výrazný až nevýrazný Ca- HCO_3 typ a Ca-Mg- HCO_3 typ. Mineralizácia sa v rámci pozorovaných objektov pohybovala v rozsahu od 279,5 mg.l⁻¹ do 628,6 mg.l⁻¹.

Vo všeobecnosti v tomto útvaru boli v roku 2016 prekročené hodnoty nariadenia vlády v skupine terénnych ukazovateľov, a to nebola dosiahnutá odporúčaná hodnota nasýtenia vody kyslíkom a hodnota pH nedosahovala dolný limit daný nariadením. Ďalšie prekročenia limitných hodnôt v tomto útvaru neboli zaznamenané.

Hlavným environmentálnym cieľom pre útvary podzemných vôd v zmysle zákona č. 364/2004 Z. z. o vodách v znení neskorších predpisov je dosiahnuť dobrý stav do roku 2015, resp. najneskôr do roku 2027. Hodnotenie stavu podzemných vôd sa vykonáva v zmysle uvedeného zákona o vodách a je založené na hodnotení ich chemického a kvantitatívneho stavu.

Základom hodnotenia chemického stavu je porovnanie priemernej hodnoty nameraných údajov s normami kvality pre dusičnany, pesticídy, pre všetky znečisťujúce látky a ukazovatele vo významnejšom množstve spôsobujúcom plošne rozsiahlejšiu kontamináciu podzemných vôd. Kvartérny útvar podzemných vôd SK1001200P zasahujúci na dotknuté územie bol identifikovaný v zlom chemickom stave. Zaznamenaný bol významný trvalo vzostupný trend pre Cl^- , SO_4 , TTE (1,2,3,4-tetrachlóretylén), hlavnými kontaminatmi sú pesticídy. Predkvartérny útvar podzemných vôd SK200530OP bol identifikovaný v dobrom chemickom stave.

Základom hodnotenia kvantitatívneho stavu útvarov podzemných vôd je bilancovanie množstiev podzemných vôd, hodnotenie zmien režimu podzemných vôd, hodnotenie vplyvu odberov podzemných vôd (na stav útvarov povrchových vôd a na terestrické ekosystémy závislé na podzemných vodách). Kvartérny útvar podzemných vôd SK1001200P zasahujúci na dotknuté územie bol na základe hodnotenia kvantitatívneho stavu identifikovaný v zlom kvantitatívnom stave (z hľadiska hodnotenia zmien režimu podzemných vôd) a predkvartérny útvar podzemných vôd SK200530OP v dobrom kvantitatívnom stave.

Kvalitu podzemných vôd značne ovplyvňuje horninové prostredie a taktiež aj kvalita povrchových vôd, ktoré prispievajú vo veľkej miere k dopĺňaniu zásob podzemných vôd. Zdrojom znečistenia vôd v dotknutom území sú sčasti bodové zdroje vypúšťania odpadových vôd v okolí, ďalej splaškové a dažďové kanalizácie obcí v širšom okolí, ako aj nezanedbateľný plošný zdroj znečistenia, a to poľnohospodárstvo. K zdrojom znečistenia vôd môžeme zaradiť aj dopravu, neriadené skládky odpadov a environmentálne záťaž.

Kvalita pôd

Z hľadiska kontaminácie pôd (Atlas krajiny Slovenskej republiky, 2002) sa v katastrálnom území mesta Prešov nachádzajú **relatívne čisté pôdy**.

Z hľadiska rizika kontaminácie rastlinnej produkcie ťažkými kovmi (Atlas krajiny Slovenskej republiky, 2002) sa v katastrálnom území obce prejavuje vysoké riziko tejto kontaminácie, obmedzené využívanie (odporúča sa na využívanie na trvalé trávne porasty, neodporúča sa aplikácia kompostov I. a II. triedy a pestovanie plodín veľmi citlivých na príjem ťažkých kovov).

Z hľadiska odolnosti pôdy proti kompácii a intoxikácii (Atlas krajiny Slovenskej republiky, 2002) v tomto katastrálnom území sa prejavuje slabá odolnosť pôdy proti intoxikácii kyslou skupinou rizikových kovov, silná odolnosť pôdy proti intoxikácii alkalickou skupinou rizikových kovov a stredná až silná odolnosť pôdy proti kompácii.

Erózia

Náchylnosť (potenciál) na eróziu pôdy v závislosti od charakteru reliéfu, pôdotvorného substrátu a pôdneho krytu, klímy a spôsobu využívania pôdy (orná pôda, trvalé trávne porasty, lesy, ...) v reálnych podmienkach determinuje vodnú eróziu. Pre širšie riešené územie Toryskej pahorkatiny je typická stredná až silná náchylnosť pôd k erózii, iba v alúviách vodných tokov je nepatrná až slabá.

Z hľadiska potenciálnej vodnej erózie pôdy (Atlas krajiny Slovenskej republiky, 2002) je katastrálne územie mesta Prešov zaradené do kategórie slabej potenciálnej vodnej erózie ($0,05 - 0,50 \text{ mm.rok}^{-1}$) pôdy.

V katastrálnom území mesta Prešov dominujú prejavy vodnej erózie. Napriek zaradeniu do kategórie slabej potenciálnej vodnej erózie sa v tomto katastrálnom území vzhľadom na výrazné plošné zastúpenie veľkoblokovej ornej pôdy prejavuje **stredne silná až silná aktuálna vodná erózia nelesnej poľnohospodárskej pôdy** (Atlas krajiny Slovenskej republiky, 2002).

Znečistenie horninového prostredia

Znečistenie horninového prostredia v posudzovanom území nebolo skúmané. Prípadná kontaminácia hornín môže byť v danom území viazaná najmä na kvartérne sedimenty (fluviálne sedimenty v alúviu rieky Sekčov, prolúvium a svahové hliny na lokalite a v jej širšom okolí), v ktorých sú vytvorené podmienky pre možné šírenie sa znečisťujúcich látok. Pieskovcovo-ílovcové podložie vnútrokarpatského paleogénu a neogénne sedimenty sú vzhľadom na zníženú priepustnosť pre vodu menej náchylné na znečistenie. V povodí navrhovanej lokality je výskyt dvoch potenciálnych zdrojov znečistenia prostredia ropnými látkami: vrtuľníková základňa Armády SR a skladový areál Slovnaft BENZINOL a.s. obchodný závod Kapušany.

Odpady

Vážnym problémom negatívne vplyvujúcim na všetky zložky životného a prírodného prostredia sú odpady z výrobných i nevýrobných sfér. Zariadenia na zneškodňovanie odpadov ako sú skládky odpadov (prevádzkované aj uzatvorené), tzv. divoké skládky, spaľovne odpadov patria medzi ohrozujúce prvky životného prostredia.

V meste sa nakladanie s odpadom, zhodnocovanie a zneškodňovanie odpadu prevádza v súlade so schváleným Programom odpadového hospodárstva do roku Mesta Prešov. Pri nakladaní a zneškodňovaní komunálneho odpadu sa fyzické osoby, právnické osoby

a fyzické osoby- podnikatelia riadia Všeobecným záväzným nariadením mesta o zbere, preprave a zneškodnení komunálneho odpadu.

V katastrálnom území mesta Prešov sa evidovaná skládka odpadov nenachádza.

Koncepcia odpadového hospodárstva na území mesta Prešov je založená na týchto prioritách:

- separácia odpadu pri zdroji jeho vzniku,
- spracovanie odpadu na separačnom dvore a využitie druhotných surovín,
- spaľovanie nebezpečného odpadu,
- skladovanie neseparovateľného odpadu na skládke Petrovce,
- sanácia pôvodnej skládky na Cemjate,
- kompostovanie zeleného odpadu na skládke Cemjata.

Tab.: Produkcia komunálneho odpadu na území mesta v r. 2007

Číslo odpadu	druhu	Názov druhu odpadu	Kategória odpadu	Množstvo (t)
20 03 01		zmesový komunálny odpad	○	19 205
20 03 03		odpad z čistenia ulíc	○	557
20 03 04		kal zo septikov	○	74
20 03 07		objemný odpad	○	657
20 02 01		biologicky rozložiteľný odpad	○	1 504
Celkom				21 997

Zdroj: POH Mesta Prešov

Separovaný zber odpadu v meste je komplexne zavedený. Realizuje sa zber papiera, skla, plastov a kovových obalov v rámci kontajnerov na separovaný zber s dotriedňovaním v areáli Technických služieb, a.s. Prešov, ďalej separácia biologicky rozložiteľného odpadu z mestskej zelene ako aj separácia zložiek KO - žiarivky, opotrebované batérie a akumulátory. Medzi opatreniami a cieľmi POH do roku 2005 je aj zavedenie účinného a komplexného separovaného zberu v meste pre komodity - plasty z PET, plasty z PVC, papier a lepenka, sklo, zriadenie a dobudovanie súčasných zberných stredísk na nebezpečné odpady a vyseparované zložky KO- žiarivky, opotrebované batérie a akumulátory. Zhodnocovanie týchto komodít je podmienené vybudovaním zberných a dotriedňovacích zariadení v rámci mesta aj okresu v nadväznosti na výber vhodných technológií na ich zhodnocovanie v spojitosti s výrobou spoločensky požadovaných výrobkov.

Na území mesta sa v súčasnosti nachádzajú nasledovné **zariadenia na zhodnocovanie a úpravu odpadu:**

- dva Zberné dvory Technických služieb, na ul. Bajkalskej a Jesennej,
- kompostáreň s kapacitou 13 000 t/rok, prevádzkovateľ EBA s.r.o. BA prevádzka Prešov,
- zariadenie na zhodnocovanie nepotrebných olejov, kapacita cca 1000 t/rok, prevádzkovateľ EKOL-recyklačné systémy,
- recyklácia plastov, kapacita cca 1000t/rok, prevádzkovateľ ESP s.r.o. recyklácia plastov,
- zariadenie na zhodnocovanie opotrebovaných pneumatík, kapacita cca 6000t/rok, prevádzkovateľ M Protektor s.r.o. Prešov,
- zariadenie na energetické zhodnotenie (N-rozpúšťadlá), kapacita cca 50t/rok, prevádzkovateľ FECUPRAL s.r.o. V. Šariš, prev. Prešov,

Zariadenia na zneškodňovanie odpadov:

- zneškodňovanie biodegradáciou, kapacita 13 000t/rok, prevádzkovateľ EBA s.r.o. BA prevádzka Prešov,
- zneškodňovanie biodegradáciou, kapacita 15 000t/rok, prevádzkovateľ H EKO s.r.o. Košice prev. Prešov,

- zneškodňovanie odpadov obsahujúcich ortuť, kapacita 25 t/rok, prevádzkovateľ FECUPRAL s.r.o. V. Šariš, prev. Prešov,
- spaľovňa nebezpečných odpadov FECUPRAL s.r.o., kapacita cca 150 kg/hod.

Ďalej sa na území okresu Prešov nachádzajú bývalé skládky odpadov, ktoré boli prevádzkované za osobitných podmienok, vrátane starých neriadených skládok odpadov a na ktorých je potrebné previesť rekultiváciu. Ide o skládky, na ktorých sa zneškodňoval väčšinou komunálny odpad, napr. v katastri mesta Prešov – skládka Cemjata. Na časť z nich je spracovaný projekt rekultivácie a rekultivácia je čiastočne alebo úplne zrealizovaná.

Hluk a vibrácie

Hluk je akustický fenomén zvuku. Nebezpečnosť jeho pôsobenia na človeka spočíva v tom, že zvuková energia podlieha entropii a v porovnaní s napr. chemickými látkami nezanecháva žiadne rezíduá. Podľa poznatkov zdravotníctva hluková hladina 65 dB (A) predstavuje hranicu, od ktorej začína byť negatívne ovplyvňovaný vegetatívny nervový systém. Podľa vyhlášky Ministerstva zdravotníctva č. 14/1977 Zb. sú stanovené prípustné hodnoty hluku 60 dB (A) pre dennú dobu a 50 dB (A) pre nočnú dobu.

Doprava na najviac zaťažených úsekoch ciest v meste Prešov je zdrojom nadmerného hluku, ktorý môže siahať približne do vzdialenosti 150 – 200 m od cestných komunikácií. Pritom doprava je na existujúcich prietahoch štátnych ciest na dlhých úsekoch cez zóny bytovej výstavby predovšetkým na Levočskej ulici, uliciach Obrancov mieru a 17. novembra, Sabinovskej ulici a Šafárikovej ulici. Nadmerným hlukom len pozdĺž prietahu štátnej cesty I/18 (E 50) cez mesto Prešov je v súčasnosti bezprostredne ovplyvnených viac ako 8 000 obyvateľov samotného mesta. V súčasnosti je tranzitnou dopravou veľmi negatívne zaťažované aj obyvateľstvo a návštevníci sídliska Sekčov.

V meste Prešov bolo obyvateľstvo na základe výsledkov monitorovania hluku v roku 1998 podľa ekvivalentných hladín hluku z cestnej dopravy atakované hlukom v nasledovnom rozsahu:

Tab.: Počet obyvateľov zaťažených hlukom z cestnej dopravy v meste Prešov

Hladina hluku:	% obyvateľov zaťažených hlukom z cestnej dopravy:
>55 dB(A)	23,3
>60 dB(A)	15,2
>65 dB(A)	5,5
>70 dB(A)	2,5

Zdroj: ŠZÚ SR

Výrazným stacionárnym bodovým zdrojom hluku je prevádzka vojenského letiska so situovaním vrtuľníkovej základne Armády Slovenskej republiky, významnými líniovými zdrojmi hluku sú železničná trať č. 188 Kysak - Plaveč a železničná trať č. 193 Prešov – Strážske.

Zdroje žiarenia a iné fyzikálne polia

V katastrálnom území mesta Prešov nie sú evidované žiadne zdroje rádioaktívneho žiarenia umelého pôvodu. V už značnej vzdialenosti od navrhovanej lokality výstavby sú umiestnené zabezpečovacie zariadenia pre riadenie letovej prevádzky vojenského letiska Prešov - Nižná Šebastová, ktoré je zdrojom elektromagnetického žiarenia (napr. retranslačné stanice, rádiolokátory, spojové zariadenia, rozhlasové vysielače a pod.). Zdrojom elektromagnetického žiarenia sú aj vysielače mobilných operátorov, ktoré sú často umiestnené aj v obytných zónach.

Poškodenie lesnej vegetácie

Podľa výsledkov správy *Výskyt škodlivých činiteľov v lesoch Slovenska za rok 2012 a ich prognóza na rok 2013* (Národné lesnícke centrum, Lesnícky výskumný ústav Zvolen, 2013) za Prešovský kraj, aj v roku 2012 bol najvýznamnejším škodlivým činiteľom v lesných porastoch podkôrny a drevokazný hmyz, pričom najviac sú postihované ihličnaté stromy.

Tab.: Priemerná defoliácia lesných drevín na Slovensku za roky 1992 a 2012

Drevina:	Priemerná defoliácia %:	
	Rok 1992:	Rok 2012:
Smrek	23,9	26,7
Jedľa	32,7	26,9
Borovica	41,8	28,1
Smrekovec	25,6	29,9
Ihličnaté spolu:	28,8	27,2
Buk	17,2	19,8
Dub	27,0	31,3
Hrab	17,7	21,8
Jaseň	38,0	38,2
Javor	30,0	25,9
Agát	61,4	37,0
Listnaté spolu:	23,4	24,4

zdroj: NLC - LVÚ Zvolen, 2013

Vývoj zdravotného stavu lesov v rokoch 1987 - 2012

Defoliácia je základný okulárny symptóm a hlavný indikátor zdravotného stavu drevín. Je to parameter, v ktorom sa odrážajú vnútorné i vonkajšie vplyvy faktorov ovplyvňujúce život jedinca (genetické, klimatické a stanovištné vplyvy, vplyv znečistenia ovzdušia a iné).

Výsledky uverejnené v správe sú uvádzané v medzinárodne stanovenej 5-triednej stupnici defoliácie (stupeň 0 až 4):

Stupeň defoliácie:	0	1	2	3	4
% defoliácie:	0 - 10	11 - 25	26 - 60	61 - 99	100

zdroj: NLC - LVÚ Zvolen, 2013

Pre posúdenie zhoršovania, resp. zlepšovania zdravotného stavu lesov je rozhodujúci podiel stromov v stupňoch defoliácie 2-4. Za najkritickejší možno považovať rok 1989, kedy do stupňov defoliácie 2-4 bolo zaradených až 49 % stromov. Ale už o dva roky, v roku 1991 došlo k výraznému zlepšeniu (iba 28 % stromov v stupni defoliácie 2-4). Od tohto roku sa zdravotný stav lesov postupne zhoršoval až do roku 1994. Rok 1995 nevykázal žiadne výraznejšie zmeny oproti roku 1994. Väčšia defoliácia drevín ako v týchto dvoch rokoch bola pozorovaná iba v roku 1989. Roky 1996-2000 patria k rokom s najlepším zdravotným stavom drevín a v roku 2000 bol zaznamenaný najnižší podiel poškodených stromov (23 %) od začiatku monitoringu. V roku 2001 došlo k zhoršeniu zdravotného stavu hlavne listnatých drevín. Významnú rolu na tom okrem iných faktorov zohrala vysoká plodivosť buka a hraba. V roku 2012 došlo v porovnaní s rokom 2011 k zhoršeniu priemerných defoliácií pri všetkých sledovaných listnatých drevinách okrem buku. Celkovo došlo pri listnatých drevinách k zhoršeniu priemernej defoliácie o 1,7 %. Priemerná defoliácia ihličnatých drevín sa snížila o 2,0 %.

Priemerná defoliácia stromov stúpa s počtom poškodení. Stromy bez poškodenia kmeňa alebo koruny majú priemernú defoliáciu nižšiu ako stromy s jedným druhom poškodenia. Najväčšiu priemernú defoliáciu majú stromy s viacerými druhmi poškodenia.

Ekologické zát'aže

Podľa platného ÚPN mesta Prešov sú na území mesta Prešov lokality, v ktorých sa vyskytujú alebo je možnosť výskytu znečisťujúcich látok, ktoré sú potenciálnym ohrozením životného prostredia. Rizikovými znečisťujúcimi látkami sú prevažne odpady a ropné látky.

Skládky odpadov

V predmetnom území sú v Informačnom systéme Ministerstva životného prostredia nasledujúce skládky odpadov:

- skládky s ukončenou prevádzkou – Šidlovec, Šarišské lúky, Herlianska ul.
- odvezené – Jánošíkova, Mukačevská, Prostejovská, Bulharská, Vydumanec, Herlianska, Soľnobanská ul., Pri hati
- upravené – Duklianska, pri Soľnom potoku, Cemjata
- opustené – Na Hrádku.

Tab.: Environmentálne zát'aže (EZ) na území mesta Prešov – pravdepodobné, potvrdené a sanované

Názov EZ:	Názov lokality:	Druh činnosti:	Stupeň priority:	Registrované ako:
PO (004)/Prešov – areál ZVL	areál ZVL	spracovanie kovov	EZ so strednou prioritou (K 35-65)	A – pravdepodobná environmentálna zát'až
PO (003)/Prešov – areál VAP	areál VAP	povrchová úprava kovov	EZ so strednou prioritou (K 35-65)	A – pravdepodobná environmentálna zát'až
PO (009)/Prešov – Solivary	Solivary	skladovanie a distribúcia	EZ so strednou prioritou (K 35-65)	A – pravdepodobná environmentálna zát'až
PO (005)/Prešov – bývalý závod ZPA	bývalý závod ZPA	povrchová úprava kovov	EZ s vysokou prioritou (K > 65)	A – pravdepodobná environmentálna zát'až
PO (002)/Prešov – areál SAD	areál SAD	skladovanie a distribúcia PHM a mazadiel	EZ s vysokou prioritou (K > 65)	A – pravdepodobná environmentálna zát'až
PO (1899)/Prešov – Duklianske kasárne	Duklianske kasárne	základne Armády SR	EZ s vysokou prioritou (K > 65)	A – pravdepodobná environmentálna zát'až
PO (1898)/Prešov – Sokolovské kasárne	Sokolovské kasárne	základne Armády SR	EZ s vysokou prioritou (K > 65)	A – pravdepodobná environmentálna zát'až
PO (1907)/Prešov – letisko	letisko	vojenské letiská	EZ s vysokou prioritou (K > 65)	A – pravdepodobná environmentálna zát'až
PO (008)/Prešov – rušňové depo	rušňové depo	železničné depo a stanica	EZ s vysokou prioritou (K > 65)	B – potvrdená environmentálna zát'až
PO (008)/Prešov – ČS PHM Košická ulica	ČS PHM Košická ulica	čerpacia stanica PHM		C – sanovaná/rekultivovaná lokalita
PO (007)/Prešov – ČS PHM Duklianska	ČS PHM Duklianska	čerpacia stanica PHM		C – sanovaná/rekultivovaná lokalita
PO (010)/Prešov – ES I, Tehelná ulica	ES I, Tehelná ulica	energetika		C – sanovaná/rekultivovaná lokalita
PO (012)/Prešov – skládka KO Cemjata	skládka KO Cemjata	skládka komunálneho odpadu		C – sanovaná/rekultivovaná lokalita
PO (011)/Prešov – obaľovačka	obaľovačka	obaľovačka bitúmenových zmesí		C – sanovaná/rekultivovaná lokalita

Zdroj: ÚPN mesta Prešov

Pravdepodobné environmentálne zát'aže a environmentálne zát'aže môžu negatívne ovplyvniť možnosti ďalšieho využitia územia. V lokalitách environmentálnych zát'aží s vysokou prioritou riešenia (hodnota K > 65) je vhodnosť a podmienky stavebného využitia územia nutné posúdiť a overiť geologickým prieskumom.

Prírodné limity a obmedzenia

Prírodná rádioaktivita a radónové riziko

Katastrálne územie mesta Prešov patrí do kategórie nízkeho až stredného radónového rizika. Navrhovaná činnosť nepredstavuje výstavbu objektov, ktoré podliehajú v zmysle § 123 a súvisiacich ustanovení zákona č. 87/2018 Z. z. o radiačnej ochrane a o zmene a doplnení niektorých zákonov pod pracovisko s možným zvýšeným ožiarovaním prírodným ionizujúcim žiarením. Nie je potrebné vykonávať základné preventívne opatrenie na obmedzenie ožiarovania z radónu podľa ustanovenia § 6 a súvisiacich ustanovení vyhlášky Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky č. 98/2018 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o obmedzovaní ožiarovania pracovníkov a obyvateľov z prírodných zdrojov ionizujúceho žiarenia.

Zosuvné územia a erózne javy

Z významných geodynamických javov (Atlas krajiny Slovenskej republiky 2002) sa v katastrálnom území mesta Prešov nachádzajú svahové poruchy na neogéne i svahové poruchy na paleogéne. Predmetné katastrálne územie sa vyznačuje strednou až silnou náchylnosťou územia na zosúvanie.

Zvýšená seizmicita, vyhodnotenie zemetrasnej činnosti

Z hľadiska ohrozenia územia seizmicitou (Atlas krajiny Slovenskej republiky 2002) sa v katastrálnom území mesta Prešov makroseizmická intenzita pohybuje okolo 6 OMSK-64. Seizmické ohrozenie v hodnotách špičkového zrýchlenia na skalnom podloží (Atlas krajiny Slovenskej republiky 2002) sa pohybuje v intervale 1,00 – 1,29 m.s⁻².

Súhrnné hodnotenie kvality životného prostredia

Z hľadiska zaťaženia územia stresovými faktormi (Atlas krajiny Slovenskej republiky 2002) sa v katastrálnom území mesta Prešov prejavuje zaťaženie územia prírodno – antropogénnymi faktormi spôsobené kumuláciou antropogénnych stresových faktorov a svahových procesov.

Vymedzené katastrálne územie patrí medzi poloprírodno - antropogénne areály územného systému stresových faktorov (Atlas krajiny Slovenskej republiky 2002). Z vybraných stresových faktorov dominantnú úlohu zohráva veľmi silné znečistenie ovzdušia a svahové procesy.

Stupeň narušenia pôvodného prírodného prostredia je závislý predovšetkým od stupňa ekonomickej aktivity a s tým súvisiacej intenzity antropických vplyvov. Na základe analýzy socio-ekonomických pomerov a stavu zložiek životného prostredia v katastrálnom území mesta Prešov sa toto územie vyznačuje predovšetkým silným znečistením ovzdušia, spôsobeného veľmi vysokou intenzitou dopravy predovšetkým v zastavaných územiach mesta.

Do katastrálneho územia mesta Prešov (na južnom okraji) plošne zasahuje Prešovsko - košická zaťažená oblasť vyčlenená v zmysle environmentálnej regionalizácie SR z roku 1997 a jej aktualizácií z roku 2002 a v roku 2005.

Zdravotný stav obyvateľstva

Zdravotný stav obyvateľstva je výsledkom pôsobenia viacerých faktorov - ekonomická a sociálna situácia, výživové návyky, životný štýl, úroveň zdravotníckej starostlivosti, ako aj životné prostredie. Vplyv znečisteného prostredia na zdravie ľudí je doteraz len málo preskúmaný, odzrkadľuje sa však najmä v nasledovných ukazovateľoch zdravotného stavu obyvateľstva:

Stredná dĺžka života pri narodení, tzv. nádej na dožitie, je základným ukazovateľom úrovne životných podmienok obyvateľstva a úmrtnostných pomerov. Predstavuje priemerný počet rokov života novorodenca, ktorý môže dosiahnuť pri rešpektovaní špecifickej úmrtnosti v danom období.

Podľa použitého zdroja (**Zdravotnícka ročenka Slovenskej republiky 2016. Národné centrum zdravotníckych informácií Bratislava, 2018**) k 31. 12. 2016) mala Slovenská republika podľa údajov ŠÚSR **5 435 343 obyvateľov**, pričom ženy tvorili 51,2 % (**na 1 000 mužov pripadalo 1 050 žien**). Hoci v súhrnnom počte v rámci pohlavia prevyšujú ženy, **každoročne sa rodí viac chlapcov** a ich prevaha pokračuje až do 50. roku veku, kedy tento stav kvôli ich vyššej úmrtnosti klesá. Celkový počet obyvateľov oproti predchádzajúcemu roku stúpol o 9 091. Z hľadiska veku sa najvýraznejší nárast prejavil u poproduktívnej zložky (o 4 %). **Podiel produktívnej zložky (69,55 %) má klesajúcu tendenciu, medzi rokmi 2016 a 2015 sa znížil o 0,67 percentuálneho bodu a od roku 2012 o takmer 2 body. Podiel predproduktívnej skupiny obyvateľstva v porovnaní s rokom 2015 vzrástol z 15,33 % na 15,46 %** a v rozmedzí sledovaného obdobia (od roku 2012) to bola najvyššia hodnota. Rovnako najvyšší podiel dosiahla aj poproduktívna zložka (14,99 %), pri ktorej ale

vidujeme nárast každoročne (oproti roku 2015 je to o 0,54 a oproti roku 2012 až o 1,86 percentuálneho bodu), čo len potvrdzuje dlhodobý jav starnutia obyvateľstva.

Z hľadiska **pohlavia** je zrejmé, že zatiaľ čo u mužov ešte prevyšuje detská zložka obyvateľstva (16,25 %) poproduktívnu (11,98 %) u žien je to naopak (predproduktívna zložka 14,71 %, poproduktívna zložka 17,85 %). Index starnutia stúpol z 94,22 v roku 2015 na 96,96 v roku 2016, teda na 100 detí vo veku 0 až 14 rokov pripadalo 96,96 osôb v poproduktívnom veku.

Najvyšší index starnutia, kde počet seniorov prevýšil počet detí, bol v Trenčianskom (122,71), Nitrianskom (121,57), Trnavskom (109,25) a Banskobystrickom kraji (107,48).

Najnižší index starnutia bol zaznamenaný v Prešovskom (72,69) a Košickom kraji (80,38).

Priemerný vek sa zvýšil z 40,13 na **40,37 roka**.

Vzrástla tiež aj stredná dĺžka života pri narodení, u mužov z 73,03 na 73,71 roka a u žien z 79,73 na 80,41 roka. Za obdobie posledných desiatich rokov je táto hodnota u oboch pohlaví najvyššia. V roku 2016 sa na Slovensku narodilo matkám s trvalým pobytom v SR 57 557 živonarodených detí, čo je o 1 955 viac ako v predchádzajúcom roku.

Najviac živonarodených detí bolo evidovaných v Prešovskom (9 861) a Košickom kraji (8 894).

Hrubá miera pôrodnosti sa zvýšila z 10,3 na 10,6 živonarodených na 1 000 obyvateľov, pričom najvyššia bola v Bratislavskom (12,9 ‰), Prešovskom (12,0 ‰) a Košickom kraji (11,2 ‰). Najnižšia hodnota hrubej miery pôrodnosti bola v Nitrianskom a Trenčianskom kraji (v oboch 9,1 ‰).

Najčastejšou príčinou smrti oboch pohlaví boli opäť choroby obehovej sústavy (CHOS) s podielom 48,2 %. Úmrtia žien na CHOS tvorili 54,5 %. Po prepočítaní na 100 000 žien ich počet klesol z 514,9 na 501,3. U mužov sa CHOS podieľali podobne ako v predchádzajúcom roku na 42,2 % úmrtí a hrubá miera úmrtnosti mužov sa znížila z 438,4 na 426,3. Z diagnóz dominovala chronická ischemická choroba srdca (I25), ktorá mala 47,7 % zastúpenie zo všetkých CHOS (u žien dokonca viac ako 50 %). Po CHOS nasledovali s podielom 25,9 % nádorové ochorenia. Po prepočítaní na 100 000 mužov na ne umrelo 287,5 mužov, čo je v porovnaní s prechádzajúcim rokom (288,7/100 000) takmer nezmenený stav. Najviac úmrtí sa týkalo diagnóz C33 – C34 (zhubný nádor priedušnice, priedušiek a pľúc, 21,2 %), C18, C19 – C21 (zhubný nádor hrubého čreva a konečníka, 16,0 %) a C61 (zhubný nádor prostaty, 9,1 %). Hrubá miera úmrtnosti žien na nádorové ochorenia bola 213,8 (v roku 2015 to bolo 216,7), pričom išlo najmä o diagnózy C50 (zhubný nádor prsníka, 17,1 %), C18, C19 – C21 (zhubný nádor hrubého čreva a konečníka, 13,8 %) a C33 – C34 (zhubný nádor priedušnice, priedušiek a pľúc, 10,9 %).

V zariadeniach ústavnej zdravotnej starostlivosti SR bolo v roku 2016 ukončených 1 213 445 hospitalizácií (každé ukončenie hospitalizácie na jednom oddelení prepustením, úmrtím alebo preložením na iné oddelenie), čo je po prepočítaní na 100 000 obyvateľov 22 343,8. V porovnaní s predchádzajúcim rokom ich počet vzrástol o 0,9 % (10 291 prípadov). Z hľadiska pohlavia prevažovali ženy (57 %) najmä pre zvýšenú starostlivosť v období tehotenstva, pôrodu a šestonedelia a tiež pre častejšiu hospitalizáciu pri sprevádzaní chorého (dg. Z76.3). Najmenej hospitalizácií na 1 000 obyvateľov (90,2) bolo u 5 až 14-ročných. S vyšším vekom rastie aj potreba ústavnej zdravotnej starostlivosti, u 60 až 64-ročných pacientov to bolo 289,9 ‰ hospitalizácií, u 70 až 74-ročných 490,6 ‰ a najviac hospitalizácií (717,4) si vyžiadali 85- a viacroční pacienti (vynímajúc hospitalizácie 0-ročných, ktoré súvisia predovšetkým s ich narodením). Priemerný ošetrovací čas bol rovnako ako v predchádzajúcom roku 6,6 dňa, najdlhší bol evidovaný pri duševných poruchách a poruchách správania (27,5).

Najviac hospitalizácií (3 441,2 na 100 000 obyvateľov) si aj v roku 2016 vyžiadali choroby obehovej sústavy (CHOS), ktoré tvorili 15,4 % všetkých hospitalizácií. Choroby tráviacej sústavy predstavovali 9,9 % všetkých hospitalizácií (2 210,0/100 000). Priemerný

vek hospitalizovaného 50,9 rokov bol nižší ako pri CHOS, kratšia bola aj dĺžka hospitalizácie (4,8 dňa) a z hľadiska pohlavia rovnako mierne prevažovali muži (51 %). Treťou najčastejšou príčinou prijatia do ústavnej zdravotnej starostlivosti boli **nádory (9,3 %)**, čo po prepočítaní na 100 000 obyvateľov predstavuje 2 069,7 hospitalizácií. Pri nádoroch boli častejšie hospitalizované ženy (52,6 %), ošetrovací čas bol 6,8 dňa a priemerný vek pacienta 59,1 roka. Najväčší počet pacientov bolo hospitalizovaných s nádormi tráviacich orgánov a nezhubnými nádormi, no z konkrétnych ochorení sa najviac vyskytovala dg. C34 zhubný nádor priedušiek a pľúc (158,5/100 000) a dg. C18 zhubný nádor hrubého čreva.

Podľa dokumentu **Prognóza vývoja obyvateľstva v okresoch Slovenskej republiky do roku 2035 (Prognostický ústav Slovenskej akadémie vied INFOSTAT - Výskumné demografické centrum Katedra humánnej geografie a demografie Prírodovedeckej fakulty Univerzity Komenského, Bratislava 2013)** z celoslovenského pohľadu môžeme povedať, že po roku 1989 sme svedkami niekoľkých navzájom prepojených etáp transformácie reprodukčného správania. V prvej polovici 90. rokov to bol predovšetkým dramatický pokles intenzity plodnosti v mladšom veku (do 25 rokov). Značnú dynamiku, s akou došlo k týmto zmenám, dokazuje aj vývoj úhrnnej plodnosti. Kým ešte v rokoch 1990 a 1991 priemerný počet detí na jednu ženu dosahoval z prierezového pohľadu približne úroveň dvoch detí, v roku 1995 to bolo už len približne 1,5 dieťaťa. V nasledujúcom období síce pozorujeme ďalšie klesanie intenzity plodnosti, no to sa už vyznačovalo nižšou dynamikou. Fáza znižovania intenzity plodnosti bola definitívne zavŕšená v roku 2002, kedy úhrnná plodnosť žien na Slovensku dosiahla historické minimum 1,19 dieťaťa na ženu.

Obdobie posledných rokov je typické miernym nárastom intenzity plodnosti, ktorý však má značne nepravidelný priebeh. Kým medzi rokmi 2007-2009 sa hodnota úhrnnej plodnosti zvýšila z pôvodných 1,25 dieťaťa na ženu nad hranicu 1,4 dieťaťa, v ďalších rokoch sme svedkami zastavenia tohto trendu a opätovného poklesu pod uvedenú hranicu. Posledný pokles z roku 2010 je vo všeobecnosti spájaný s nepriaznivým hospodárskym vývojom. Zdá sa však, že hospodárska kríza nemala zásadnejší vplyv na vývoj plodnosti, keďže už v roku 2011 opätovne pozorujeme rast a úhrnná plodnosť dosiahla úroveň 1,45 dieťaťa na ženu. Úhrnná plodnosť za roky 2007-2011 na Slovensku pohybovala len na úrovni 1,37 dieťaťa na ženu.

IV. Vplyvy na životné prostredie a zdravie obyvateľstva vrátane kumulatívnych a synergických

1. Požiadavky na vstupy (záber pôdy, spotreba vody, ostatné surovinové a energetické zdroje, dopravná a iná infraštruktúra, nároky na pracovné sily, iné nároky).

Statická doprava je situovaná v meste Prešov na pozemkoch v majetku mesta Prešov. Parkovacie plochy sa nachádzajú v lokalite sídliska Šváby vo vnútrobloku ul. Lomnická-Švábska 39.

V súvislosti s výstavbou parkovacích stojísk dôjde k záberu plochy v kategórii verejná zeleň. Parcelné číslo pozemku v Katastri nehnuteľnosti, na ktorom sa stavba navrhuje je 2600/11 v k.ú. Solivar.

Pre realizáciu stavby nie je potrebný záber poľnohospodárskej pôdy ani lesných pozemkov.

Spotreba vody

Navrhovaná činnosť svojím charakterom a rozsahom nevyžaduje zásobovanie vodou.

Elektrická energia

Pre výstavbu verejného osvetlenia sa vyžaduje inštalovaný výkon 0,064 kW.

Ročná spotreba el. energie: $A=A_1+A_2$

Zima: $A1 = 0,064 \times 185 \times 12 = 142 \text{ kWh}$
Leto: $A2 = 0,064 \times 180 \times 8 = 92 \text{ kWh}$
Ročná spotreba el. energie : $A = 234 \text{ kWh/rok}$

Dopravné napojenie na nadradený komunikačný systém

Navrhované parkovacie stojiská budú dopravne napojené na jestvujúcu dopravnú sieť a na nadradený mestský komunikačný systém.

2. Údaje o výstupoch (napr. zdroje znečistenia ovzdušia, odpadové vody, iné odpady, zdroje hluku, vibrácií, žiarenia, tepla a zápachu, iné očakávané vplyvy, napríklad vyvolané investície).

Zdroje znečistenia ovzdušia

Významným zdrojom znečisťovania ovzdušia počas prípravy územia a samotnej výstavby parkoviska bude stavebná doprava v kombinácii s vlastnou realizáciou jednotlivých objektov a objektovej skladby navrhovaného parkoviska. Odhadnúť rozsah znečisťovania je zložité, závisí aj na priebehu počasia.

Líniové zdroje znečistenia budú predstavovať trasy dovozu stavebného materiálu. Množstvo emisií z líniových zdrojov počas výstavby nie je možné spoľahlivo odhadnúť, závisí od počtu používaných pracovných mechanizmov a dopravných prostriedkov.

Počas prevádzky bude hlavným zdrojom znečisťovania ovzdušia automobilová doprava. Oproti súčasnému stavu nedôjde k významnej zmene emisií z dopravy, nakoľko sa nezmení počet parkujúcich vozidiel (dnešný stav je taký, že k parkovaniu vozidiel dochádza aj na prístupových a obslužných komunikáciách v rámci bytovej zástavby).

Odpady

Odpady vzniknuté počas výstavby odporúčame predovšetkým zhodnotiť, alebo odovzdať na zhodnotenie, resp. zneškodnenie oprávneným subjektom. Od zhotoviteľa stavby sa požaduje, aby:

- na požiadanie pri odovzdaní stavby do užívania dokladoval spôsob nakladania s odpadmi, ktoré realizáciou stavby vznikli.
- nedochádzalo k zmiešavaniu nie nebezpečného s nebezpečným stavebným odpadom

Počas realizácie a v čase užívania stavby je potrebné dodržiavať ustanovenia legislatívy na úseku odpadového hospodárstva. Odpady zaraďujeme podľa Katalógu odpadov (vyhláška Ministerstva životného prostredia SR č. 365/2015 Z. z.) do kategórie O (ostatné) a N (nebezpečné).

Odpad č. **150101/150102** - obaly z papiera a lepenky/obaly z plastov; kategória odpadu ostatný vznikne pri vyprázdnení stavebných materiálov z obalov. Zneškodnenie odporúčame recykláciou alebo odvozom na skládku pre nie nebezpečný odpad.

Odpad č. **170101** - betón, z demolácie mostných objektov, priepustov, kanalizačných šácht, podkladných vrstiev. Zneškodnenie odporúčame odvozom na skládku pre nie nebezpečný odpad.

Odpad č. **170301** - bitúmenové zmesi obsahujúce uhoľný decht, kategória odpadu N, vznikne pri výstavbe technickej infraštruktúry, vybúraní jestvujúcich vozoviek. Zneškodnenie odporúčame odvozom na skládku pre nebezpečný odpad, alebo po odstránení frézovaním na recykláciu do nových asfaltobetónových zmesí.

Odpad č. **170302** - bitúmenové zmesi iné ako uvedené v 170301. Zneškodnenie odporúčame odvozom na skládku pre nie nebezpečný odpad.

Odpad č. **170107** - zmesi betónu, tehál, kategória odpadu ostatný vznikne pri výstavbe technickej infraštruktúry. Zneškodnenie odporúčame odvozom na skládku pre nie nebezpečný odpad.

Odpad č. **170405** – Železo a oceľ. Zneškodnenie odporúčame recykláciou – odovzdanie do výkupne kovošrotu.

Odpad č. **170411** – Káble iné ako uvedené v 17 04 10. Zneškodnenie odporúčame odvozom na skládku pre nie nebezpečný odpad.

Odpad č. **170504** – Zemina a kamenivo neobsahujúce nebezpečné látky. Zneškodnenie odporúčame odvozom na skládku pre nie nebezpečný odpad.

Odpad č. **170506** - Výkopová zemina iná ako uvedená v 17 05 05, kategória odpadu ostatný vznikne pri výkopových prácach rýh ako vytlačená zemina, ktorá vo výkope bude nahradená pieskovým lôžkom a objemom potrubia. Odpad bude vyvezený na parcely v rámci staveniska a môže byť využitý na zásyp jestvujúcich nerovností terénu.

Dažďová kanalizácia

Zrážková voda z povrchu parkovacích stojísk bude vsakovať cez konštrukciu vozovky do vsakovacieho drénu a následne do podlažia. Vsakovací drén slúži na odvodnenie pláne aj ako akumulčný priestor. V mieste kríženia s inžinierskymi sieťami sa preruší 0,5 m na každú stranu. Otvory v polovegetačných tvárniciach budú vyplnené štrkom. Nerozpustné ropné látky tak budú zachytené v hornej vrstve zeminy na úrovni pláne a nebudú vsakovať hlbšie do podlažia.

Zrážková voda z povrchu vozoviek jestvujúcich komunikácií s asfaltovým povrchom bude odvedená prevažne jednostranným priečnym sklonom a pozdĺžnym sklonom komunikácii do uličných vpustov a následne do jestvujúcej dažďovej kanalizácie.

Zdroje hluku

Rozhodujúcim vonkajším zdrojom hluku bude doprava, a to najmä nákladné vozidlá počas výstavby (zásobovanie stavby, stavebné stroje a mechanizmy).

Počas prevádzky budú zdrojom hluku mobilné zdroje - osobné automobily (majitelia bytov okolitej bytovej zástavby).

Zdroje vibrácií, žiarenia, tepla a zápachu

Podľa súčasných poznatkov možno za zdroj vibrácií počas výstavby pokladať predovšetkým stavebné práce, najmä z činnosti ťažkých mechanizmov. Tento zdroj, resp. produkcia vibrácií bude časovo obmedzený, len počas výstavby.

Vibrácie počas prevádzky navrhovanej činnosti sa nepredpokladajú nad legislatívou povolené limity.

Počas výstavby a realizácie zámeru sa okrem krátkodobých činností spojených s rôznymi nátermi a penetráciami nepredpokladajú žiadne iné zdroje žiarenia a zápachu.

Na plánovanej stavbe nebudú inštalované také zariadenia, ktoré by mohli byť zdrojom intenzívneho elektromagnetického alebo rádioaktívneho žiarenia. Takéto zariadenie nebudú použité ani počas výstavby plánovaného zámeru.

Vyvolané investície

V tejto etape prípravy stavby navrhovateľ nepredpokladá, resp. nevie o vyvolaných investíciách. Preložky inžinierskych sietí boli riešené v prípravnej etape. Pred započatím výstavby je potrebné vytyčenie všetkých podzemných vedení. Spevnené plochy sú dopravne napojené na jestvujúce komunikácie s dostatočnou šírkou. Jestvujúce inžinierske siete sú zachované vo svojich polohách. Výškové umiestnenie konštrukcie vozovky z polovegetačných tvární je navrhované cca 0,2 m nad úroveň terénu, aby nedošlo k zníženiu krytia inžinierskych sietí v zmysle platných STN. V prípade uloženia inžinierskej siete (IS) v menších hĺbkach sa daná IS ochráni uložením do kábelovej trasy z tvární typu KŽ (resp. TK). Potrebu uloženia IS do chráničky určí správca IS na základe obhliadky staveniska. Výmery chráničiek sú pre tieto prípady vykázané vo výkaze výmer.

3. Údaje o predpokladaných priamych a nepriamych vplyvoch na životné prostredie

Vplyvy na horninové prostredie a reliéf

Z charakteru navrhovanej činnosti, jej umiestnenia a z geologickej stavby dotknutého územia nevyplývajú také dopady, ktoré by závažným negatívnym spôsobom ovplyvnili stav horninového prostredia. Súčasťou prípravy územia budú terénne úpravy, ktoré však zásadne nezmenia reliéf dotknutého územia. Zemné práce na objekte budú v minimálnom rozsahu a budú pozostávať z:

- odstránenia humóznej časti s vegetáciou hr. 100 mm,
- výkopy, prípadne zhutnené násypy,
- úprava pláne so zhutnením alebo pre zelené plochy bez zhutnenia.

V priamo dotknutom území ani v jeho blízkom okolí sa nenachádzajú ťažené ani výhľadové ložiská nerastných surovín. Samotnou prevádzkou sa nepredpokladá kontaminácia horninového prostredia.

Počas výstavby

V dotknutom území sa nepredpokladá výraznejšie ovplyvnenie kvality a stability substrátu. Priame vplyvy budú spočívať v odstránení ornice z časti plochy riešeného územia. Potenciálnym zdrojom znečistenia môžu byť stavebné a dopravné mechanizmy.

Počas prevádzky

Zdrojom znečistenia horninového prostredia a následne i podzemných vôd by mohli byť len znečisťujúce látky pri parkovaní motorových vozidiel. Takýto vplyv je trvalý, vzhľadom na to, že automobily v zmysle platných predpisov podliehajú pravidelnej technickej kontrole technického stavu vozidiel, uvedené ovplyvnenie možno hodnotiť ako nevýznamné. Otvory v polovegetačných tvárniciach budú vyplnené štrkom. Nerozpustné ropné latky tak budú zachytené v hornej vrstve zeminy na úrovni pláne a nebudú vsakovať hlbšie do podložia. Takto je možné zeminu po určitom období (cca 20-25 rokoch) vymeniť.

Vplyvy na povrchové a podzemné vody

Navrhovaná výstavba neovplyvní hydrologické a hydrogeologické pomery dotknutého územia, nebude mať vplyv na výšku hladiny podzemnej vody, ani na výdatnosť vodných zdrojov.

Vplyvy na podzemné vody sú takmer totožné s vplyvmi na horninové prostredie, nakoľko obe zložky životného prostredia sú úzko prepojené. Vplyvy na povrchové vody súvisia najmä s odvádzaním dažďových vôd z plochy parkoviska. Konštrukcia parkovacích miest je navrhovaná z polovegetačných tvární a betónovej dlažby s cieľom neodvádzať zrážkovú vodu kanalizačným systémom, ale ponechať ju vsakovaním do podložia v území. Zrážková voda z povrchu vozoviek jestvujúcich komunikácií s asfaltovým povrchom bude odvedená prevažne jednostranným priečnym sklonom a pozdĺžnym sklonom komunikácii do uličných vpustov a následne do jestvujúcej dažďovej kanalizácie.

Počas výstavby

Možná je kontaminácia vôd spôsobená únikom ropných látok (pohonné hmoty, oleje) z používaných mechanizmov s možným následným splachom do povrchových a podzemných vôd. Tento vplyv je dočasný, prípadné znečistenie by bolo bodové, vplyv hodnotíme ako málo významný.

Počas prevádzky

Počas prevádzky navrhovaného zámeru nebudú vznikať odpadové a splaškové vody, ktoré môžu vplývať na fyzikálne a chemické vlastnosti povrchových a podzemných vôd. Riešená plocha parkoviska bude vybavená plochami z polovegetačných tvární a betónovej dlažby s cieľom neodvádzať zrážkovú vodu kanalizačným systémom, ale ponechať ju vsakovaním do podložia v území.

Zrážková voda z povrchu bude vsakovať cez konštrukciu vozovky do vsakovacieho drénu a následne do podložia. Vsakovací drén slúži na odvodnenie pláne aj ako akumulčný

priestor. V mieste kríženia s inžinierskymi sieťami sa preruší 0,5 m na každú stranu. Otvory v polovegetačných tvárniciach budú vyplnené štrkom. Nerozpustné ropné latky tak budú zachytené v hornej vrstve zeminy na úrovni pláne a nebudú vsakovať hlbšie do podlažia. Takto je možné zeminu po určitom období (cca 20-25 rokoch) vymeniť.

Vplyvy na ovzdušie a klímu

Vplyv na ovzdušie

Počas výstavby

Stavebné práce pri výstavbe budú vplývať na kvalitu ovzdušia v bezprostrednom okolí stavby v podobe zvýšenej prašnosti a generovaní emisií z pohybu stavebných mechanizmov a nákladných automobilov. Tieto vplyvy budú časovo obmedzené na dobu trvania stavebných prác a so zachovaním nočného klúdu. Takisto pri výstavbe a stavebných prácach bude zvýšená hladina hluku. Vplyv výstavby nie je možné z časového hľadiska v tejto etape definovať, nakoľko bude výstavba jednotlivých stavebných objektov časovo obmedzená. Celkovo však nepredpokladáme dlhodobú záťaž.

Počas prevádzky

Výrazný vplyv navrhovanej činnosti na ovzdušie, vzhľadom na jej charakter a rozsah nepredpokladáme. Vzhľadom na vlastníkov bytov v okolitých bytových domoch už dnes dochádza k parkovaniu na všetkých disponibilných plochách, vrátane zelených plôch a prístupových komunikácií, rozsah emisií z áut sa zásadne meniť nebude. Je predpoklad, že vytvorením nových parkovacích staní sa zníži doba prejazdu áut pri hľadaní voľného parkovacieho miesta a je tak predpoklad zníženia emisií v tomto priestore vnútrobloku.

Vplyv na mikroklímu

Zmenu mikroklímy dotknutého územia vyvolá zmena pokryvu pôdy z verejnej zelene na zastavané a spevnené plochy. Táto zmena čiastočne spôsobí zanedbateľné zmeny v mikroklíme dotknutého územia a jeho najbližšieho okolia. Takéto zmeny sú nepriaznivé najmä z hľadiska pohody človeka. Najcitelnejšie sú vnímané v letnom období, kedy je v území s vyšším stupňom zastavanosti teplota o niečo vyššia než v územiach s vegetačným krytom.

Zmiernenie týchto vplyvov je možné dosiahnuť čo najväčším podielom nezastavaných plôch s vegetačným krytom a výsadbou viacvrstvovej vegetácie (sú navrhované vegetačné úpravy okolo plánovaného parkoviska).

Vplyvy na pôdu

Je potrebné upozorniť na potenciálne riziko kontaminácie pôdy najmä ropnými látkami počas výstavby. Počas prevádzky navrhovanej činnosti je miera rizika obdobného vplyvu minimálna a hrozí len v okolí komunikácií a parkovacích plôch. Riziko znečistenia pôdy predstavujú náhodné havarijné udalosti (únik ropných látok a hydraulických olejov zo stavebných mechanizmov, automobilov, havárie potrubí, nesprávna manipulácia s odpadom, a pod.). Vplyvy na pôdu sa predpokladajú takmer výlučne na obdobie výstavby navrhovanej obytnej zóny, kedy dôjde k najväčším zmenám v pôdnom kryte. Záber pôdy súvisiaci s realizáciou spevnených plôch je jedným z najvýznamnejších vplyvov realizácie stavby na prírodné prostredie. Na miestach výstavby je potrebné realizovať skrývku ornice, jej uskladnenie, ošetrovanie a použitie na zúrodnenie vybratých lokalít podľa platnej legislatívy.

Vplyvy na biotu, chránené územia a ÚSES

Vzhľadom na charakter navrhovanej činnosti, jej umiestnenie v súvislosti s výskytom záujmových území a druhov ochrany prírody a prvkov ÚSES sa nepredpokladá negatívny dopad na biotu. Na riešenom území sa nenachádzajú žiadne cenné rastlinné a živočíšne spoločenstvá a nevyskytujú sa tu ani biotopy národného, či európskeho významu. Realizáciou a umiestnením navrhovanej činnosti sa nezmenia ani migračné trasy živočíchov.

Vplyvy na dreviny rastúce mimo les

Spracovanie špecifikácie drevín určených na výrub a výpočet ich spoločenského ohodnotenia ako **odborné vyjadrenie** bolo vykonané súdnym znalcom Ing. Michalom Lieskovským, ktorý bol ako znalec vymenovaný Krajským súdom v Prešove pod č. Spr. 2512/97 z 21.8.1997 pre základné odbory lesné hospodárstvo a ochrana životného prostredia a odvetvia oceňovanie lesov a ochrana prírody a krajiny, evidenčné číslo znalca 912039. Odborné vyjadrenie je spracované ku dňu **04.12.2016** a je k dispozícii u spracovateľa inventarizácie porastov.

Na základe požiadavky pracovníkov Mestského úradu Prešov sa dňa **25.6.2017** uskutočnilo **preverenie zdravotného stavu dreviny jaseň štíhly – *Fraxinus excelsior*** rastúceho vo vnútrobloku ulíc Lomnická – Švábska a v odbornom vyjadrení č. 26/2016 v tabuľkovej prílohe evidovanej v čísle plochy 103 a čísle skupiny drevín, pričom boli zistené nasledovné skutočnosti:

- predmetná drevina vo výške približne 190 cm od zeme vytvára trojkmeň. V pazuche sa nachádza dutina prechádzajúca vertikálne smerom k zemi až do hĺbky kmeňa približne 180 cm, čo je pod úroveň terénu.

- zároveň vo výške približne 80 cm je dutina prechádzajúca na povrch kmeňa, ktorá je hlboká 40 cm, teda presahuje polovicu hrúbky kmeňa.

Na základe uvedeného je dôvodné predpokladať, že drevina je vážne poškodená hnilobou až do koreňového systému, aj keď vonkajšie znaky – stav koruny, olistenie tomu nesvedčia. Opísaný stav môže svedčiť aj o vážnom narušení statiky predmetnej dreviny. Rozsah poškodenia kmeňa možno kvantifikovať v rozsahu nad 60%.

Spoločenská hodnota drevín určených na výrub v súvislosti s realizáciou parkoviska vnútroblok ul. Lomnická-Švábska 39 dosahuje po zaokrúhlení sumu 2100,00 € a na výrub boli špecifikované 3 ks drevín s obvody kmeňov uvedených v tabuľke a jeden strom na presadenie:

Tab.: Dreviny špecifikované na výrub na ploche na výstavbu parkoviska a ich spoločenská hodnota

Názov dreviny – slovenský:	Názov dreviny – latinský:	Obvod kmeňa v O_{k130} v cm	Výsledná spoločenská hodnota v €:
Čerešňa	<i>Cerasus</i>	114	721,44
Hrab obyčajný	<i>Carpinus betulus</i>	15	0,00 (presadenie)
Čerešňa	<i>Cerasus</i>	105	431,28
Jaseň štíhly	<i>Fraxinus excelsior</i>	208	912,12
Spolu:			2 064,84
Spolu po zaokrúhlení:			2 100,00

Zdroj: Stavba: Stavebné úpravy odstavňích staní Solivar a Šváby. DSP, ALIVE ENG s.r.o., Prešov, 2016, doplnené 06/2017

Tab.: Plocha vegetačných úprav – početnosť v kusoch a druhová skladba vysádzaných drevín Stavebný objekt/ SO 103-00.2

Kód a názov dreviny:	Početnosť v kusoch na ploche:
1 - lipa malolistá - <i>Tilia cordata</i>	2
2 - javor mliečny – <i>Acer platanoides</i>	2
3 - smrek pichľavý - <i>Picea pungens</i>	3
7 - hrab obyčajný - <i>Carpinus betulus</i>	1 (presadenie dreviny)
Spolu stromy:	7 + 1 (presadenie)

Zdroj: Stavba: Stavebné úpravy odstavňích staní Solivar a Šváby. DSP, ALIVE ENG s.r.o., Prešov, 2016

V rámci vegetačných úprav na disponibilných plochách sa navrhuje výsadba: 7 ks sadeníc stromov (z toho 4 ks listnatých a 3 ks ihličnatých) + 1 strom (hrab) na presadenie a situácia výsadby tvorí prílohu dokumentácie zámeru.

Vplyvy na štruktúru a scenériu krajiny

Počas výstavby

V období výstavby možno predpokladať dočasné narušenie scenérie krajiny v dôsledku stavebných prác (odstránenie povrchového pôdneho krytu, rastúcich drevín na ploche, čiastočne rušivo budú pôsobiť rozostavané objekty).

Počas prevádzky

Realizáciou zámeru vzrastie zastúpenie antropogénnych prvkov súčasnej krajinnej štruktúry na úkor prírodných. Zastavaním dnes plochy zelene bude zvýšená výmera zastavaných plôch, najmä na úkor plochy verejnej zelene a dôjde k čiastočnej zmene súčasného charakteru dotknutého územia. Predmetný zámer bude lokalizovaný v zóne funkčne riešenej územným plánom mesta Prešov ako obytná zástavba. Po ukončení výstavby i sadovníckych úprav by sa malo navrhované parkovisko s realizovanými vegetačnými úpravami stať prvkom urbanizovaného prostredia.

Vplyvy na obyvateľstvo a sídla

Počas výstavby

Najvýraznejším dopadom bude produkcia hluku a prašnosti v dotknutom území (teda na súčasné obyvateľstvo okolitej obytnej zóny). Hluk a prašnosť bude spôsobená s výkopovými a stavebnými prácami (vibračný valec na zhutnenie pláne) a dopravným pohybom stavebných vozidiel a mechanizmov. Vplyv výstavby bude časovo dočasný. V prípade časovo ucelenej výstavby sa vplyv predpokladá ako krátkodobý. Je potrebné tento vplyv minimalizovať použitím vhodnej technológie, organizácie práce a vhodných stavebných postupov, ktoré budú rozpracované v rámci prípravy projektovej dokumentácie pre realizáciu stavby.

Počas prevádzky

Počas prevádzky navrhovanej činnosti budú jej vplyvy pôsobiť na obyvateľov, ktorých byty budú viazané priamo na plánované parkovisko. Vzhľadom ku skutočnosti, že navrhovaná činnosť bude slúžiť predovšetkým pre bývajúcich obyvateľov, nepredpokladáme vplyvy, ktoré by narušovali nad mieru v mieste obvyklú pohodu a kvalitu života v dotknutom území počas prevádzky navrhovaného zámeru. Zdravotné riziká identifikované nie sú.

Vplyvy na dopravu

Výstavba navrhovanej činnosti bude mať malý vplyv na intenzitu dopravy v dotknutom území.

Počas výstavby

Zvýšenie intenzity dopravy sa počíta v prípade nákladných automobilov, súvisiacich so zabezpečením stavebných prác, dovoze a odvoze materiálu pri realizácii zámeru.

Objekt sa bude realizovať počas premávky. Rušenie verejnej cestnej premávky a prístup na okolité pozemky a obslužné zariadenia bude v krátkodobom rozsahu a to s použitím dočasného dopravného značenia. Realizácia stavby má priamy vplyv na prístup k obytným domom pre automobilovú dopravu. Súčasne má malý vplyv aj na pohyb chodcov v predmetnom území, ktorý nesmie byť obmedzený na existujúcich chodníkoch.

Počas prevádzky

Po ukončení výstavby parkoviska sa počíta so stabilizovaním intenzity osobnej dopravy.

4. HODNOTENIE ZDRAVOTNÝCH RIZÍK

Výstavba navrhovaného parkoviska a ani jeho vlastné využívanie nebude pri dodržaní platných bezpečnostných a hygienických limitov zdrojom toxických alebo iných škodlivín a žiadnym spôsobom neovplyvní zdravotný stav dotknutého obyvateľstva. Počas výstavby môže byť dotknuté obyvateľstvo (z obytnej zóny ul. Lomnickí-Švábska) vystavené hlukovej záťaži a zvýšenej prašnosti. Takéto vplyvy budú krátkodobé a zásadným spôsobom neovplyvnia zdravotný stav obyvateľstva.

Počas prevádzky

Nebudú produkované emisie znečisťujúcich látok v ovzduší nad povolené limity (osobné automobily podliehajú pravidelným kontrolám technického stavu), nebudú sa produkovať znečistené vody nad rámec platných limitov znečisťujúcich látok vypúšťaných do povrchových tokov resp. do kanalizácie a ani iné výstupy, ktoré by mohli ohroziť zdravie obyvateľstva.

5. ÚDAJE O PREDPOKLADANÝCH VPLYVOCH NAVRHOVANEJ ČINNOSTI NA CHRÁNENÉ ÚZEMIA

Realizácia zámeru nenaruší záujmy ochrany prírody a krajiny. Zámer je navrhovaný v území, na ktoré sa vzťahuje prvý - všeobecný stupeň ochrany, bez zvláštnej územnej ochrany. Výstavba ani prevádzka navrhovanej činnosti ako takej nepredstavuje činnosť v území zakázanú. V dotknutom území ani v jeho bezprostrednej blízkosti sa nenachádza žiadne chránené územie prírody a krajiny (zákon NR SR č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny), ani súvislá sieť európskych chránených území NATURA 2000.

Navrhovaná činnosť nebude priamo ani nepriamo ovplyvňovať chránené územia prírody a krajiny ani chránené vodohospodárske územia (zákon NR SR č. 364/2004 Z. z. o vodách v znení neskorších predpisov).

6. POSÚDENIE OČAKÁVANÝCH VPLYVOV Z HĽADISKA ICH VÝZNAMNOSTI A ČASOVÉHO PRIEBEHU PÔSOBENIA

Vplyvy na prírodné prostredie

Vplyvy na horninové prostredie a reliéf

Znečistenie horninového prostredia: nepriaznivý vplyv, nárazový pri haváriách, dočasný i trvalý, vzhľadom na charakter a spôsob realizácie zámeru nevýznamný, čiastočne prepojený s podzemnou vodou.

Vplyvy na reliéf predpokladáme v súvislosti s potrebou terénnych úprav časti plochy a vyrovnania nivelety terénu: vplyv trvalý, málo významný.

Vplyvy na povrchové a podzemné vody

Znečistenie podzemných vôd: nepriaznivý vplyv, nárazový pri haváriách, dočasný i trvalý, vzhľadom na charakter a spôsob realizácie zámeru (polovegetačná betónová tvárnica) nevýznamný, čiastočne prepojený s horninovým prostredím.

Zasakovanie dažďových vôd: priaznivý vplyv, trvalý, významný.

Vplyvy na ovzdušie

Znečistenie ovzdušia počas výstavby: nepriaznivý vplyv s postupným pôsobením, dočasný, málo významný.

Zvýšenie sekundárnej prašnosti počas výstavby: nepriaznivý vplyv s postupným pôsobením, dočasný, málo významný.

Zaťaženie hlukom z dopravy počas výstavby: nepriaznivý vplyv s postupným pôsobením, dočasný, málo významný.

Zaťaženie hlukom z dopravy počas prevádzky: nepriaznivý vplyv, trvalý, málo významný.

Zmena mikroklimy v dotknutom území: nepriaznivý vplyv, trvalý, vzhľadom na navrhované prevedenie parkovacích stojísk (polovegetačná betónová tvárnica) a predpokladané sadové úpravy málo významný.

Vplyvy na pôdu

Znečistenie pôdy: nepriaznivý vplyv, nárazový pri haváriách, prevažne dočasný, ale i trvalý, vzhľadom na charakter a rozsah zámeru nevýznamný, prepojený s podzemnou vodou a horninovým prostredím.

Zníženie výmery plochy verejnej zelene: nepriaznivý vplyv, trvalý, vzhľadom na obytné územie stredne významný.

Zastavanie pôdy trvalými stavbami (plocha parkoviska): nepriaznivý vplyv, trvalý, málo významný.

Vplyvy na genofond a biodiverzitu

Vplyv na genofond a biodiverzitu rastlinných druhov nepredpokladáme vzhľadom na súčasný charakter územia s minimálnou početnosťou druhov, bez dokladovaného výskytu chránených a ohrozených druhov. Na ploche výstavby sa dnes vyskytujú tri stromy, s rôznym stupňom poškodenia.

Vplyv na genofond a biodiverzitu fauny z dotknutého územia: nepriaznivý vplyv, trvalý, nevýznamný.

Realizácia vegetačných úprav verejnej zelene: priaznivý vplyv, trvalý, významný.

Vplyvy na krajinu

Vplyvy na štruktúru a scenériu krajiny

Zvýšenie zastúpenia antropogénnych prvkov (spevnená plocha parkoviska a príjazdové komunikácie a chodníky) v rámci súčasného využívania lokality – plocha zelene: nepriaznivý vplyv, trvalý, vzhľadom na zaberanú plochu málo významný.

Narušenie scenérie v dôsledku stavebných prác: nepriaznivý vplyv, dočasný, málo významný.

Zmena krajinného obrazu: vzhľadom na charakter okolitej krajiny a navrhovanej činnosti a uplatnenie prvkov pozitívne vplyvujúcich na scenériu (navrhované vegetačné úpravy): nepriaznivý vplyv, trvalý, málo významný

Vplyvy na ochranu prírody

Narušenie záujmov ochrany prírody a krajiny: predpokladáme bez vplyvu.

Vplyvy na stabilitu krajiny

Narušenie funkčnosti prvkov ÚSES: predpokladáme bez vplyvu.

Vplyvy na obyvateľstvo, sídla a dopravu

Počet obyvateľov ovplyvnených účinkami činnosti a sociálno-ekonomické dôsledky

Postupné pozitívne ovplyvnenie stavu životného prostredia parkovaním na vyhradených a na statickú dopravu upravených parkovacích stojiskách: pozitívny vplyv, dočasný, významný.

Vplyvy na dopravu

Objekt sa bude realizovať počas premávky. Rušenie verejnej cestnej premávky a prístup na okolité pozemky a obslužné zariadenia bude v krátkodobom rozsahu a to s použitím dočasného dopravného značenia. Zvýšenie intenzity dopravy: nepriaznivý vplyv, trvalý s postupným nárastom, málo významný.

7. PREDPOKLADANÉ VPLYVY PRESAHUJÚCE ŠTÁTNE HRANICE

Vplyvy navrhovaného stavebného zámeru vzhľadom na charakter navrhovanej činnosti, jej umiestnenie a jej rozsah sa predpokladajú iba na lokálnej úrovni vo vnútrobloku obytného súboru, resp. v jeho najbližšom okolí a nepresiahnu štátne hranice,.

Najbližšia hranica so susednou Poľskou republikou je vzdialená cca 40 km.

8. VYVOLANÉ SÚVISLOSTI, KTORÉ MÔŽU VPLYVY SPÔSOBIŤ S PRIHLIADNUTÍM NA SÚČASNÝ STAV ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA V DOTKNUTOM ÚZEMÍ

V tejto etape spracovania projektovej dokumentácie navrhovanej činnosti nie sú známe vyvolané súvislosti, ktoré by mohli negatívne alebo pozitívne ovplyvniť súčasný stav životného prostredia záujmového územia. Pred celoplošnou realizáciou zemných prác je potrebné overiť hutniacim pokusom priamo na stavbe možnosť dosiahnutia predpísaných parametrov na konštrukčnej pláni.

Objekt sa bude realizovať počas premávky. Rušenie verejnej cestnej premávky a prístup na okolité pozemky a obslužné zariadenia bude v krátkodobom rozsahu a to s použitím dočasného dopravného značenia. Realizácia stavby má priamy vplyv na prístup k obytným domom pre automobilovú dopravu. Súčasne má malý vplyv aj na pohyb chodcov v predmetnom území, ktorý nesmie byť obmedzený na existujúcich chodníkoch.

9. ĎALŠIE MOŽNÉ RIZIKÁ SPOJENÉ S REALIZÁCIOU NAVRHOVANEJ ČINNOSTI

Riziká spojené s realizáciou navrhovanej činnosti predstavujú štatisticky veľmi málo pravdepodobný vznik situácií a udalostí katastrofického charakteru.

Riziká vyplývajúce z výstavby a využívania navrhovanej činnosti spočívajú v možnosti výskytu havarijných situácií v súvislosti s prevádzkou parkoviska (vznik požiaru zaparkovaných vozidiel, napr. bleskom alebo technickou poruchou, resp. úmyselným zapálením). Vznik takýchto situácií je však vzhľadom na charakter navrhovanej činnosti a pravidelné technické prehliadky automobilov minimálny.

Pri dodržaní všetkých požiarnych a bezpečnostných predpisov bude riziko vzniku požiaru a znečistenia životného prostredia minimálne.

10. OPATRENIA NA ZMIERNENIE NEPRIAZNIVÝCH VPLYVOV JEDNOTLIVÝCH VARIANTOV NAVRHOVANEJ ČINNOSTI NA ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

Technické opatrenia

Pred celoplošnou realizáciou zemných prác je potrebné overiť hutniacim pokusom priamo na stavbe možnosť dosiahnutia predpísaných parametrov na konštrukčnej pláni. Inžiniersko-geologický prieskum nebol vykonaný, ale predpokladajú sa vhodné a podmienenčne vhodné zeminy v podloží. V prípade výskytu nevhodných zemín sa vykonajú technické opatrenia na ich výmenu.

Opatrenia zamerané na ochranu ovzdušia:

- pri činnostiach, pri ktorých môžu vznikať prašné emisie je potrebné využiť technicky dostupné prostriedky na obmedzenie vzniku týchto prašných emisií (najmä úprava, doprava a skladovanie prašných materiálov);

Opatrenia zamerané na ochranu pred hlukom a vibráciami:

- zabezpečiť, aby práce neprekračovali najvyššiu prístupnú hladinu hluku vo vonkajšom prostredí
- používať iba stroje a zariadenia vhodné k danej činnosti a zabezpečovať ich pravidelnú kontrolu a údržbu,
- pri výstavbe rešpektovať nočný klud;

Opatrenia zamerané na ochranu podzemných a povrchových vôd:

- zabezpečiť, aby používané stroje a strojné zariadenia neznečisťovali prípadnými únikmi nebezpečných látok pôdu a podzemnú vodu;

Opatrenia zamerané na nakladanie s odpadmi:

- zabezpečiť zneškodňovanie vznikajúcich odpadov oprávnenými firmami v súlade s predpismi platnými v odpadovom hospodárstve;

Všeobecné technické opatrenia:

- dodržiavať všetky pásma hygienickej ochrany a ochranné pásma,
- dodržiavať technologickú disciplínu,
- vybudovať dažďovú kanalizáciu a odvádzať do nej zrážkové vody,
- zabezpečiť po celú dobu stavebných prác účinné čistenie komunikácií, riadnu údržbu a zjazdnosť využívaných prístupových ciest dodávateľmi stavieb,
- prehodnotiť možnosť vsakovania zrážkových vôd zo spevnených plôch do podlažia.

Kompenzačné opatrenia

- realizovať výsadbu stromovej vegetácie na plochách verejnej zelene v okolí navrhovaného parkoviska.

Bezpečnostné a iné opatrenia

- pri terénnych prácach rešpektovať blízkosť zosuvného územia východne od lokality výstavby. V rámci prípravných prác bude potrebné realizovať inžiniersko-geologický prieskum lokality výstavby.
- z hľadiska protipožiarnej ochrany budú navrhované objekty posudzované v zmysle vyhlášky č. 94/2004 Z. z. a Vyhlášky č. 96/2004 Z. z.
- musí byť zabezpečená dostupnosť čerpania požiarnej vody z podzemných hydrantov, dostupnosť pre príchod požiarnej vozidla verejnými komunikáciami priamo až k jednotlivým objektom.

Pri vykonávaní stavebných prác v ochranných pásmach existujúcich vedení je bezpodmienečne nutné dodržiavať podmienky pre výkon stavebných prác v ochrannom pásme!

Územno-plánovacie opatrenia

- výstavbu objektu parkoviska podmieniť realizáciou projektu vegetačných úprav.

Organizačné opatrenia

- zabezpečiť, aby stavebné a prípravné práce k príprave územia a výstavbe stavebných objektov neboli vykonávané v dňoch pracovného pokoja (výnimku tvoria činnosti zabezpečujúce dodržanie predpísaných technologických postupov, resp. činnosti, ktoré svojím prerušením znehodnotia už zrealizované dielo);
- na miestach výstavby je potrebné realizovať skrývku ornice, jej uskladnenie, ošetrovanie a použitie na zúrodnenie vybratých lokalít.

Všetky tieto navrhované opatrenia sú organizačne, technicky a ekonomicky realizovateľné. Prípadné ďalšie kompenzačné opatrenia môže vyvstať v zo stanovísk jednotlivých orgánov, oslovených v procese posudzovania navrhovanej činnosti.

11. POSÚDENIE OČAKÁVANÉHO VÝVOJA ÚZEMIA, AK BY SA NAVRHOVANÁ ČINNOSŤ NEREALIZOVALA

V prípade nulového variantu by nedošlo k zmene využívania a k zmene súčasného stavu riešeného územia. Zachované by boli súčasné vstupy a výstupy do zložiek životného prostredia. Pozemky by zostali naďalej využívané ako plochy verejnej zelene.

Nakoľko sa v zmysle platnej územno-plánovacej dokumentácie mesta Prešov ide o územie s funkciou bývania a občianskej vybavenosti v kombinácii s funkciou verejnej zelene, je pravdepodobné, že po určitom čase by sa v dotknutom území postupne vznikol tlak na využitie tejto lokality s rovnakým navrhovaným charakterom činnosti – parkovacie plochy.

12. POSÚDENIE SÚLADU NAVRHOVANEJ ČINNOSTI S PLATNOU ÚZEMNO-PLÁNOVACOU DOKUMENTÁCIOU A ĎALŠÍMI RELEVANTNÝMI STRATEGICKÝMI DOKUMENTMI

Posudzovaná činnosť podľa platnej územnoplánovacej dokumentácie rieši predmetnú lokalitu ako lokalitu na funkciu bývania a občianskej vybavenosti v kombinácii s funkciou verejnej zelene.

Navrhovanú činnosť bude potrebné zahrnúť pri zmenách územného plánu mesta Prešov ako plochu dopravy.

Dôvodom výstavby úprav spevnených plôch a výstavby nových plôch je nevyhovujúci prevádzkový stav, keď v danej lokalite nie je k dispozícii dostatočný počet vhodných plôch na odstavenie vozidiel. Vozidlá sú odstavované na okrajoch jestvujúcich ciest, ostatných plôch a zeleni. Situácia považujeme z hľadiska bezpečnosti premávky, vplyvu na životné prostredie a užívateľského komfortu za nevyhovujúcu. Z tohto dôvodu pristúpilo Mesto Prešov k riešeniu daného stavu obnovou a rozšírením jestvujúcich plôch za účelom organizácie a usporiadania verejného priestoru výstavbou parkovacích kapacít na úrovni terénu s využitím nevyužívaných jestvujúcich spevnených plôch (asfaltových ihrísk) a so záberom jestvujúcej zelene v súbehu jestvujúcich komunikácií.

13. ĎALŠÍ POSTUP HODNOTENIA VPLYVOV S UVEDENÍM NAJZÁVAŽNEJŠÍCH OKRUHOV PROBLÉMOV

Najzávažnejšie okruhy problémov v etape výstavby súvisia so samotnou výstavbou a so zvýšeným pohybom stavebných mechanizmov. Stavebné práce hlukom, sprostredkované znečistením ovzdušia prašnosťou a výfukovými plynmi lokálne ovplyvnia časť obyvateľov dotknutej obytnej zóny mesta Prešov. Tieto vplyvy však budú len lokálne a z dôvodu rozsahu a charakteru stavebných prác relatívne krátkodobé. Nakoľko sa bude stavba realizovať v zastavanom území mesta, v rámci už urbanizáciou a doterajším využívaním územia významne premenenej krajiny, nie je predpoklad významných priamych vplyvov na cennú flóru a faunu. Nedôjde k priamej likvidácii hodnotných ekosystémov, ani k priamym zásahom do chránených území.

Medzi zložky životného prostredia, ktoré budú najviac dotknuté realizáciou zámeru patrí pôda so zastavaním doteraz voľnej plochy vyhradenej ako verejná zeleň objektmi dopravnej infraštruktúry. Potrebné bude zabezpečenie nakladania so stavebným odpadom (stavebná suť) v rámci prípravy územia na výstavbu parkoviska.

Ďalšie závažné okruhy problémov neboli identifikované. Máme za to, že pripomienky k tomuto zámeru je možné riešiť v procese stavebného konania a povoľovanie stavby ako takej.

Proces posudzovania vplyvov predkladaného zámeru je v štádiu predprojektovej prípravy zameraný hlavne na jeho environmentálnu prijateľnosť v danom území. Počas vypracovania zámeru neboli identifikované vážne negatívne problémy, ktoré by mohli v budúcnosti počas užívania navrhovanej plochy parkoviska vzniknúť a ktoré by si vyžadovali ďalší postup hodnotenia. Vzhľadom na rozsah a charakter navrhovanej činnosti možno skonštatovať, že navrhovaná činnosť počas výstavby a prevádzky nepredpokladá zásadné negatívne zásahy do jednotlivých zložiek životného prostredia.

Na základe vyššie uvedených skutočností, identifikovaných možných negatívnych dopadov, rozsahu navrhovaných stavebných objektov a kompenzačných opatrení, ako aj spracovania dokumentácie predkladaného zámeru v dostatočnom rozsahu, sa odporúča ukončiť proces posudzovania vplyvov na životné prostredie rozhodnutím príslušného orgánu v etape zisťovacieho konania.

Plnenie podmienok Záverečného stanoviska z posúdenia navrhovanej činnosti

Predmetná stavba „**Stavebné úpravy odstavňích staní Solivar a Šváby, Parkovisko vnútroblok ul. Lomnická–Švábska 39**“ podlieha v zmysle príslušných ustanovení zákona č. 24/2006 Z. z. posudzovaniu vplyvov na životné prostredie v znení neskorších predpisov procesu oznámenia o zmene navrhovanej činnosti, pričom parkoviská vo vnútrobloku ul. Lomnická–Švábska 39 neboli v minulosti posudzované podľa uvedeného zákona. V tomto kontexte preto pre hodnotenú stavbu nie sú stanovené špecifické podmienky a stavba musí spĺňať všetky relevantné požiadavky stanovené platnou právnou úpravou v oblasti ochrany jednotlivých zložiek životného prostredia na Slovensku.

Navrhovateľ požiadala územne príslušný orgán Okresný úrad Prešov – odbor starostlivosti o životné prostredie na základe § 22 ods. 7 zákona NR SR č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov **o upustenie od požiadavky variantného riešenia navrhovanej činnosti.**

V. Všeobecne zrozumiteľné záverečné zhrnutie

Účelom úprav spevnených plôch a výstavby nových plôch v rámci navrhovanej činnosti **Stavebné úpravy odstavňích staní Solivar a Šváby, Parkovisko vnútroblok ul. Lomnická–Švábska 39** je nevyhovujúci prevádzkový stav, keď v danej lokalite bytovej zástavby nie je k dispozícii dostatočný počet vhodných plôch na odstavenie vozidiel. Vozidlá sú odstavované na okrajoch jestvujúcich ciest, plôch a zeleni. Situácia považujeme z hľadiska bezpečnosti premávky, vplyvu na životné prostredie a užívateľského komfortu za nevyhovujúcu.

Z tohto dôvodu pristúpilo Mesto Prešov k riešeniu daného stavu obnovou a rozšírením jestvujúcich plôch za účelom organizácie a usporiadania verejného priestoru výstavbou parkovacích kapacít na úrovni terénu s využitím nevyužívaných jestvujúcich spevnených plôch (asfaltových ihrísk) a so záberom jestvujúcej zelene v súbehu jestvujúcich komunikácií. Predkladaný zámer je vypracovaný v jednom realizačnom variante, ktorý zohľadňuje viaceré kritériá, predovšetkým danosti riešeného územia, súlad s územným plánom mesta Prešov, vlastnícke pomery, požiadavky navrhovateľa, minimálne vstupy a výstupy vyplývajúce z navrhovanej činnosti a v neposlednom rade minimálne environmentálne dopady.

V súlade s územnoplánovacou dokumentáciou mesta Prešov ide územie určené na obytnú funkciu. Aj priestor výstavby, na ktorý predmetná – posudzovaná lokalita nadväzuje je definovaný ako územie s veľmi vysokým potenciálom pre urbanizáciu.

Súčasná iniciácia urbanizácie na predmetnej lokalite vychádza z požiadaviek spoločnosti pre vytvorenie nových plôch bývania. Navrhovaný zámer umožní plnohodnotnejšie využitie riešeného územia z funkčného hľadiska a tiež dotvorí urbanisticko - hmotovú štruktúru vo väzbe na obytný súbor Šváby vo vnútrobloku ul. Lomnická–Švábska.

Dominantnou funkciou v riešenom území je funkcia bývania, ktorá je funkčne doplnená plochami pozemných komunikácií, plochami statickej dopravy, chodníkmi a zeleňou. Z hľadiska vplyvov navrhovanej činnosti na životné prostredie je hlavný vplyv v zábere časti plochy zelene pre parkovanie, ktorý je však z pohľadu rozvojových koncepcií mesta Prešov a súčasných pomerov statickej dopravy v tejto časti obytného súboru Šváby nevyhnutnosťou. Účelom úprav spevnených plôch a výstavby nových plôch je nevyhovujúci prevádzkový stav, keď v danej lokalite bytovej zástavby nie je k dispozícii dostatočný počet vhodných plôch na odstavenie vozidiel. Vozidlá sú odstavované na okrajoch jestvujúcich ciest, plôch a zeleni. Situácia považujeme z hľadiska bezpečnosti premávky, vplyvu na životné prostredie a užívateľského komfortu za nevyhovujúcu.

Z tohto dôvodu pristúpilo Mesto Prešov k riešeniu daného stavu obnovou a rozšírením jestvujúcich plôch za účelom organizácie a usporiadania verejného priestoru výstavbou parkovacích kapacít na úrovni terénu s využitím nevyužívaných jestvujúcich spevnených plôch (asfaltových ihrísk) a so záberom jestvujúcej zelene v súbehu jestvujúcich komunikácií. Dotknutá stavba sa nachádza v meste Prešov, na sídlisku Šváby, vo vnútrobloku ul. Lomnická-Švábska 39. Záujmové územie, v ktorom sa nachádza predmetná stavba, sa nachádza v k.ú. Solivar, tvoriaceho miestnu časť mesta Prešov. Je ohraničené bytovou zástavbou, občianskou vybavenosťou, mestskou zeleňou a chodníkmi. Pozemky na ktorých je stavba situovaná sú vo vlastníctve mesta Prešov. Územie má mierne zvlnený charakter. Na časti plochy pre navrhované parkovisko sa nachádzajú podzemné inžinierske siete.

Stavebný objekt rieši novonavrhované spevnené plochy pre účely parkovania osobných vozidiel s kapacitou 36 parkovacích miest. Vyhradené parkovacie miesta pre imobilných nie je požadované riešiť, nakoľko v danej lokalite sú situované na prístupnejších miestach a v potrebnom množstve.

Realizáciou parkovísk dôjde k zvýšeniu kapacity parkovacích miest v danej lokalite. Súčasťou výstavby parkovacích miest budú aj vegetačné úpravy.

Výškové vedenie plne rešpektuje výškové a sklonové pomery územia. Niveleta spevnených plôch je navrhnutá tak, aby nedošlo k zníženiu krytia inžinierskych sietí v zmysle platných STN. Ak nie je jestvujúce vedenie podzemnej inžinierskej siete umiestnené v dostatočnej hĺbke bude umiestnené do chráničky.

Konštrukcia vozovky je navrhovaná z polovegetačných tvárnic a betónovej dlažby s cieľom neodvádzať zrážkovú vodu kanalizačným systémom, ale ponechať ju vsakovaním do podlažia v území. Z dôvodu existencie podzemných inžinierskych sietí (IS) a predpokladanej hodnoty modulu deformácie na konštrukčnej pláni v rozsahu $E_{def2} = 20-30$ Mpa je na úrovni pláne navrhovaná separačná geotextília, geomreža a kamenivo ako prvky mechanickej stabilizácie podlažia, ktoré zároveň budú sekundárnou ochranou jestvujúcich IS a to zachytením a rozložením zaťaženia od dopravy na podlažie. Použitie kompozitnej vrstvy (geomreža, kamenivo) zabezpečí dlhodobu vysokú kvalitu povrchu vozovky.

V danom území sú možnosti odvieť vody z povrchového odtoku do recipientu obmedzené. Zrážková voda z povrchu bude vsakovať cez konštrukciu vozovky do vsakovacieho drénu a následne do podlažia. Vsakovací drén slúži na odvodnenie pláne aj ako akumulčný priestor. V mieste kríženia s inžinierskymi sieťami sa preruší 0,5 m na každú stranu. Otvory v polovegetačných tvárniciach budú vyplnené štrkom. Nerozpustné ropné latky tak budú zachytené v hornej vrstve zeminy na úrovni pláne a nebudú vsakovať hlbšie do podlažia. Takto je možné zeminu po určitom období (cca 20-25 rokoch) vymeniť.

Zrážková voda z povrchu vozoviek jestvujúcich komunikácií s asfaltovým povrchom bude odvedená prevažne jednostranným priečnym sklonom a pozdĺžnym sklonom komunikácii do uličných vpustov a následne do jestvujúcej dažďovej kanalizácie.

Dopravné značenie objektu je spracované v samostatnej grafickej časti. Je navrhnuté podľa zásad dopravného značenia na pozemných komunikáciách. Návrh dopravného značenia rieši trvalé a dočasné dopravné značenie.

Spevnené plochy sú dopravne napojené na jestvujúce komunikácie s dostatočnou šírkou.

Jestvujúce inžinierske siete sú zachované vo svojich polohách

Postup výstavby bude nasledovný:

- vytýčenie smerového vedenia trás komunikácií,
- vytýčenie priebehu a ochrana inžinierskych sietí,
- vybúranie konštrukcie jestvujúcich chodníkov s obrubníkmi,
- odstránenie ornice a zemné práce,
- realizácia konštrukčných vrstiev osadenie obrubníkov,
- zriadenie vodorovného a zvislého dopravného značenia.

Stavebný objekt sa bude realizovať počas premávky. Rušenie verejnej cestnej premávky a prístup na okolité pozemky a obslužné zariadenia bude v krátkodobom rozsahu a to s použitím dočasného dopravného značenia.

Realizácia stavby má priamy vplyv na prístup k obytným domom pre automobilovú dopravu. Súčasne má malý vplyv aj na pohyb chodcov v predmetnom území, ktorý nesmie byť obmedzený na existujúcich chodníkoch.

Použité podklady

- Atlas inžinierskogeologických máp SSR 1: 200 000. GÚDŠ Bratislava, 1988
- Atlas krajiny Slovenskej republiky. 1. vydanie. MŽP SR, 2002
- Atlas Slovenskej socialistickej republiky. SAV Bratislava, 1982
- Geologická mapa a Vysvetlivky ku geologickej mape severnej časti Slanských vrchov a Košickej kotliny 1: 50000. GÚDŠ Bratislava, 1991
- Geomorfologické členenie SSR a ČSSR. Slovenská kartografia Bratislava, 1986
- Hydrologická ročenka - Povrchové vody 2000. SHMÚ Bratislava, 2001
- Nerastné suroviny Slovenskej republiky. MŽP SR, ŠGÚDŠ, 2001
- platný územný plán mesta Prešov
- „Podpora ochrany lokalít NATURA 2000 začlenením do celopriestorového systému ekologickej stability“ - Regionálny územný systém ekologickej stability okresu Prešov. SAŽP Banská Bystrica, máj 2010
- Profil mesta Prešov, MsÚ Prešov
- Správa o kvalite ovzdušia a podiele jednotlivých zdrojov na jeho znečisťovaní v Slovenskej republike 2016. SHMÚ Bratislava, 2018
- Správa o stave životného prostredia Prešovského kraja k 31.12.1997. SAŽP, 1998
- Súpis pamiatok na Slovensku, Obzor, Bratislava 1968
- Vitajte v Prešovskom kraji, Úrad Prešovského samosprávneho kraja
- Vlastivedný slovník obcí na Slovensku, Vydavateľstvo SAV Bratislava, 1977
- Výskyt škodlivých činiteľov v lesoch Slovenska za rok 2012 a ich prognóza na rok 2013. Národné lesnícke centrum, Lesnícky výskumný ústav Zvolen, 2013
- Výsledky celoštátneho sčítania dopravy v SR v roku 2015 – Prešov. SSC, Výskumný ústav dopravný a Centrum dopravného výskumu, 2015
- www- stránky MŽP SR
- www- stránky mesta Prešov
- www- stránky Pamiatkového úradu SR
- www- stránky Prešovského samosprávneho kraja
- www- stránky SAŽP
- www- stránky SHMÚ
- www- stránky Štatistického úradu SR
- Zdravotnícka ročenka Slovenskej republiky 2016. Národné centrum zdravotníckych informácií Bratislava, 2018

VI. Prílohy:

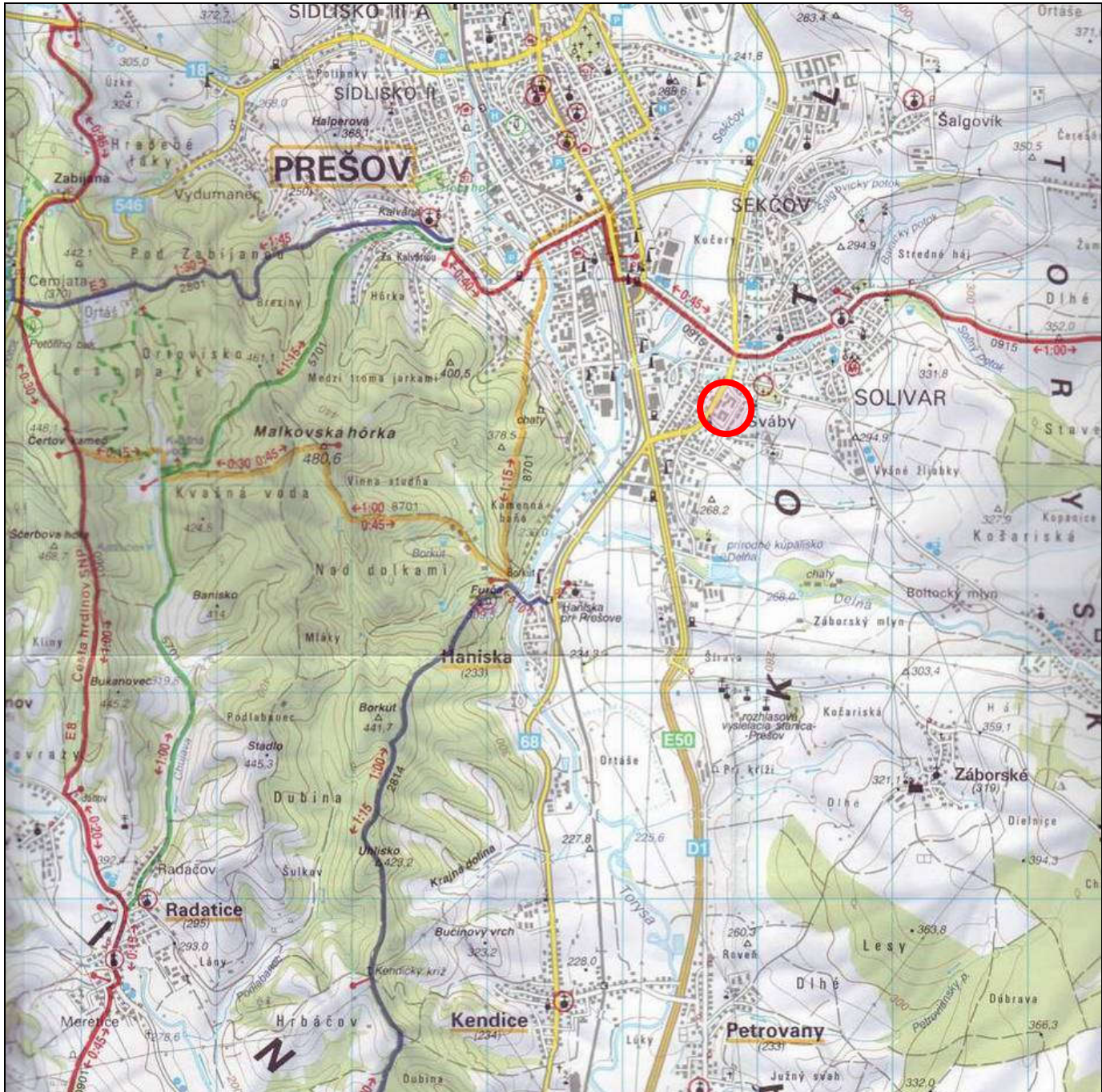
Príloha 1: Informácia, či navrhovaná činnosť bola posudzovaná podľa zákona; v prípade, ak áno, uvedie sa číslo a dátum záverečného stanoviska, príp. jeho kópia.

Navrhovaná činnosť „*Stavebné úpravy odstavných staní Solivar a Šváby, Parkovisko vnútroblok ul. Lomnická–Švábska 39*“ **nebola v minulosti posudzovaná podľa zákona č. 24/2006 Z. z.** o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

V tomto kontexte preto pre túto stavbu nie sú stanovené špecifické podmienky a stavba musí spĺňať všetky relevantné požiadavky stanovené platnou právnou úpravou v oblasti ochrany jednotlivých zložiek životného prostredia na Slovensku

Príloha 2: Mapa širších vzťahov s označením umiestnenia zmeny navrhovanej činnosti v danej obci a vo vzťahu k okolitej zástavbe.

Prehľadná situácia umiestnenia navrhovanej činnosti M 1 : 50 000

LEGENDA:

- lokalita umiestnenia navrhovanej činnosti

Použitý podklad:

ŠARIŠSKÁ VRCHOVINA - BRANISKO. Edícia turistických máp 1 : 50 000. 3. vydanie. © VKÚ, a.s., Harmanec, 2004

Príloha 3: Výpis z katastra nehnuteľností parcely č. 2600/11 v k.ú. Solivar (výrez).

Úrad geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky

VÝPIS Z KATASTRA NEHNUTEĽNOSTÍ

Okres	: 707	Prešov	Dátum vyhotovenia	: 6.9.2018
Obec	: 524140	Prešov	Čas vyhotovenia	: 15:17:07
Katastrálne územie	: 857301	Solivar	Údaje platné k	: 5.9.2018 18:00:00

Výpis je nepoužiteľný na právne úkony

VÝPIS Z LISTU VLASTNÍCTVA č. 2065

ČASŤ A: MAJETKOVÁ PODSTATA

Parcely registra „C“ evidované na katastrálnej mape

Počet parcel: 548

Parcelné číslo	Výmera v m ²	Druh pozemku	Spôsob využívania pozemku	Druh chránenej nehnuteľnosti	Spoločná nehnuteľnosť	Umiestnenie pozemku	Druh právneho vzťahu
24/1	5440	Ostatná plocha	29	401	1	1	
2600/7	1197	Zastavaná plocha a nádvorie	22		1	1	
Iné údaje: Bez zápisu							
2600/11	31078	Ostatná plocha	29		1	1	
Iné údaje: Bez zápisu							
2600/14	972	Zastavaná plocha a nádvorie	16		1	1	
Právny vzťah k stavbe súpisné číslo 8007 evidovanej na pozemku parcelné číslo 2600/14							
Iné údaje: Bez zápisu							

11 z 55

ČASŤ B: VLASTNÍCI A INÉ OPRÁVNENÉ OSOBY Z PRÁVA K NEHNUTEĽNOSTI

Vlastník

Počet vlastníkov: 1

Poradové číslo	Titul, priezvisko, meno, rodné meno / Názov Miesto trvalého pobytu / Sídllo Dátum narodenia, rodné číslo / IČO / Iný identifikačný údaj	Spoluvlastnícky podiel
1	Mesto Prešov, Hlavná 73, 08001 Prešov, SR, IČO: 327646	1/1

44 z 55

Zdroj: <https://kataster.skgeodesy.sk>

Príloha 4: Dokumentácia k zmene navrhovanej činnosti

Pre navrhovanú činnosť sa vypracovala dokumentácia pre stavebné povolenie (DSP):

„Stavebné úpravy odstavných staní Solivar a Šváby, Parkovisko vnútroblok ul. Lomnická–Švábska 39“

Projektant:

ALIVE ENG. s.r.o., Pustá dolina 14, 080 01 Prešov
Ing. Slavomír Sopúch

VII. Dátum spracovania

Prešov, 30. júl 2018

VIII. Meno, priezvisko, adresa a podpis spracovateľa oznámenia

Vypracovali:

Ing. Peter Chomjak, Ďumbierska 4, 080 01 Prešov

Ing. Slavomír Sopúch, ALIVE ENG. s.r.o., Pustá dolina 14, 080 01 Prešov

IX. Podpis oprávneného zástupcu navrhovateľa

Oprávnený zástupca navrhovateľa:

Ing, Andrea Turčanová, primátorka mesta
Hlavná 73, 080 06 Prešov